

Rekenkameronderzoek

Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding Etten-Leur

Eindrapportage

Juni 2024

Postbus 500
4700 KA Roosendaal

www.rekenkamerwestbrabant.nl

In samenwerking met

Colofon

KWIZ heeft dit onderzoek verricht in opdracht van de Rekenkamer West-Brabant.

Rekenkamer West - Brabant

Frits van Vugt (voorzitter)
Coen Nuijten (contactpersoon Etten-Leur)
Marie-Elise Vromans
Rob Malag
Manon van Broekhoven (secretaris)

Auteurs

Bert van Putten
Anieta Boer
Maaïke Bonnema
Marijke Bos
Jitske Kooistra – van der Wijk

Datum

juni 2024

Inhoudsopgave

Preambule	5
Inleiding	7
Deel A: samenvatting: bevindingen, conclusies en aanbevelingen	10
S1 Gemeentelijk beleid armoede en schuldhulpverlening	10
S2 Monitoring, evaluatie en resultaten beleid	11
S3 Monitoring, evaluatie en resultaten doelgroepen	12
S4 Uitvoering: ervaringen van de klantgroep en samenwerkingspartners	15
S5 Organisatie, uitvoering en samenwerking in de schuldhulpverlening	17
S6 Rol van de gemeenteraad	18
Bestuurlijke reactie van het college van B&W	20
Nawoord rekenkamer	23
Deel B: Nota van bevindingen	24
1. Beleid armoede en schuldhulpverlening	25
1.1. Lokale context	25
1.1.1. Minimahuishoudens en doelgroep schuldhulpverlening	25
1.1.2. Signaleringen rond de ontwikkeling in de doelgroep vanuit de interviews	26
1.2. Organisatie	26
1.2.1. Gemeente Etten-Leur	27
1.2.2. Werkplein Hart van West-Brabant	27
1.2.3. Surplus	27
1.2.4. Stichting Leergeld	27
1.2.5. Voedselbank	27
1.2.6. Woonstichting Alwel	28
1.2.7. Kredietbank Nederland	28
1.2.8. Armoedepact	28
1.3. Beleid en doelstellingen	28
1.3.2. Nota integraal armoede- en schuldenbeleid (2020)	29
1.3.3. College Uitvoeringsprogramma (2022-2026)	31
1.3.4. Kadernota (2024-2027)	31
1.3.5. Raadsprogramma (2022-2026)	31
1.3.6. Visie Werkplein Hart van West-Brabant, Etten-Leur (2022)	32
1.3.7. Concept: Beleidsplan schuldhulpverlening (2023-2027)	32
1.3.8. Gemeentelijk beleid in perspectief	32
2. Uitvoering, resultaten en verantwoording armoedebelaid	33
2.1. Gemeentelijke regelingen	33
2.1.1. Minimaregelingen	33
2.1.2. Minimaregelingen in perspectief	34
2.2. Werkwijze	35
2.2.1. Algemeen	35
2.2.2. Aanvraagprocedure en communicatie	36
2.3. Verantwoording jaarrekening	37
2.4. Monitoring en evaluatie armoedebelaid	37
3. Uitvoering, resultaten en monitoring schuldhulpverleningsbeleid	41
3.1. Taakverdeling binnen Etten-Leur	41
3.2. Vroeg eropaf/ vroegsignalering	41
3.3. Werkproces schuldhulpverlening	42
3.3.1. Aanmelding, intake en stabilisatie	42
3.3.2. Budgetbeheer	42
3.3.3. Schuldregeling	42
3.3.4. Nazorg	43
3.3.5. Werkproces in perspectief	43
3.4. Monitoring en evaluatie schuldhulpverlening	44
4. Samenwerking	47
4.1. Afspraken en werkwijze	47
4.2. Samenwerking met de gemeente Etten-Leur	47
4.3. Samenwerking maatschappelijke organisaties	49
5. Rol van de gemeenteraad	50
Bijlage 1. Normenkader onderzoek	51
Bijlage 2. Sociaaleconomische kenmerken	54

Bijlage 3. Besluitvormingsprocedure ter afweging harmonisatie De6-gemeenten	56
Bijlage 4. Indicatoren monitoring schuldhulpverlening	57
Bijlage 5 Verantwoording sociaal domein breed	59
Bijlage 6: Resultaten behoeftepeiling doelgroep minima	60
Respons	60
Regelingen voor volwassenen	60
Regelingen voor kinderen	63
Aanbod en ondersteuning	64
Informatie & contact	65
Invloed van de regelingen	67
Andere ondersteuning	67
Algemene vragen	70
Bijlage 7: Resultaten behoeftepeiling doelgroep schuldhulpverlening	72
Respons	72
Schuldhulpverlening	72
Intake	74
Hulp van de gemeente	74
Hulp van Surplus	75
Hulp van Kredietbank Nederland	76
Invloed van de hulp	78
Algemene vragen	79
Bijlage 8. Chronologische volgorde stukken voor de gemeenteraad	80
Bijlage 9. Systematiek Armoede Index (doelgroep geen of laag vermogen)	82
Bijlage 10. Wettelijk kader armoedebeleid	83
Bijlage 11. Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	84
Bijlage 12 Onderzoek naar armoedebeleid Etten-Leur 2017 door Rekenkamer West-Brabant	85
Bijlage 13. Vergelijking Etten-Leur met regiogemeenten	87

Preambule

De Rekenkamer West-Brabant heeft het genoegen om dit onderzoeksrapport over het armoedebestrijdend en de schuldschuldhelpverlening aan de gemeenteraad van Etten-Leur aan te bieden.

Het is een heel actueel thema waar de gemeente Etten-Leur de afgelopen jaren de nodige stappen in heeft gezet. In dit rapport evalueert de rekenkamer deze inspanningen en de daarmee bereikte effecten. En doet aanbevelingen voor de toekomst.

De keuze van de rekenkamer voor dit thema komt voort uit het Onderzoeksplan 2023. Op basis van de door de raadsfracties aangegeven onderwerpsuggesties, heeft de rekenkamer – in goed overleg met het seniorenconvent – hiervoor gekozen.

Vervolgens is het onderwerp verder verkend door de rekenkamer, hetgeen leidde tot een onderzoeksopzet die op 10 mei 2023 met de werkgroep Sociaal domein, de portefeuillehouder en betrokken ambtenaren is besproken.

De probleemstelling was tweeledig en luidde als volgt:

- a. *Biedt het huidige beleid ten aanzien van zowel de schuldhulpverlening als het armoede-/minimabeleid voldoende kader voor een doelmatige en doeltreffende aanpak van genoemde problemen en heeft de uitvoering van daaruit resulterend beleid tot op heden daadwerkelijk geleid tot de gestelde doelen?*
- b. *Zijn de schuldhulpverlening- en het armoedebestrijdend adequaat georganiseerd en worden de taken door de belangrijkste uitvoeringspartners doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?*

De definitieve onderzoeksopzet, met daarin 20 door de rekenkamer opgestelde onderzoeks(deel)vragen, was de basis voor het selecteren van een onderzoeksbureau.

We hebben daarvoor meerdere bureaus uitgenodigd om een offerte en een plan van aanpak te presenteren, en deze met hen besproken. Dat proces deden we tegelijkertijd voor een vergelijkbaar onderzoek voor de gemeente Bergen op Zoom.

Onze keuze voor beide onderzoeken is gevallen op het bureau KWIZ, dat 26 jaar ervaring heeft op dit terrein.

Aan het bureau werd in juli 2023 de opdracht gegeven om, op basis van het opgestelde plan van aanpak, de antwoorden te formuleren op de onderzoeksvragen, de verkregen inzichten samen te vatten in conclusies en het samen met de rekenkamer opstellen van aanbevelingen.

Bevindingen

Conclusies

Aanbevelingen

Het feitelijk onderzoek is van start gegaan op 6 juli 2023. In de startbijeenkomst hebben onderzoekers, medewerkers van de gemeente Etten-Leur en de rekenkamer toen kennis met elkaar gemaakt en (werk)afspraken ingepland. Vervolgens zijn de onderzoekers van KWIZ aan de slag gegaan.

De rekenkamer is betrokken geweest bij diverse gesprekken: met de portefeuillehouder, de beleidsambtenaar en met een vertegenwoordiging vanuit de raad. Ook heeft de rekenkamer input gegeven op de in dit onderzoek gehanteerde vragenlijsten ten behoeve van de gehouden drie enquêtes (voor de doelgroep minima, de doelgroep cliënten van de schuldhulpverlening en voor de ketenpartners). Het uitvoeren van deze enquêtes heeft overigens meer tijd gekost dan voordien was ingeschat.

Gedurende het onderzoeksproces is de rekenkamer op de hoogte gehouden over de voortgang.

De eerste concept-rapportage is medio maart 2024 besproken tussen de onderzoekers en de rekenkamer. Het verzoek van de rekenkamer was toen om op aantal punten meer diepgang en onderbouwing te krijgen, hetgeen opgehaald diende te worden uit de organisatie of geput uit het onderzoeksmateriaal. Dat is gebeurd, hetgeen leidde tot de concept-Bevindingenrapportage die door de rekenkamer in april is vastgesteld.

Vervolgens is deze rapportage op 17 april ten behoeve van de technisch wederhoor aan betrokken medewerkers van de gemeente en het Werkplein is gestuurd. Dit 'ambtelijk wederhoor' vond op 30 april in de vorm van een gesprek plaats. De toen gemaakte opmerkingen (een paar omissies en fouten) zijn vervolgens in de rapportage verwerkt.

De rekenkamer heeft de conclusies en aanbevelingen samen met KWIZ opgesteld.

Op 23 mei is het complete rapport voor een bestuurlijke reactie naar het college van burgemeester en wethouders gestuurd. Op 19 juni ontvingen wij deze reactie. Deze is integraal opgenomen in het rapport (na deel A) en voorzien van een nawoord van de rekenkamer.

Om de leesbaarheid van het (best wel omvangrijke) rapport te vergemakkelijken, hebben wij ervoor gekozen om veel toelichtende tekst (en de belangrijkste uitkomsten van de enquêtes) in de bijlagen te verwerken.

In deel A (de 'bestuurlijke nota') staan de belangrijkste bevindingen per subthema op een rij, met de daarbij behorende onderzoeksvragen en het door de rekenkamer en KWIZ toegepaste normenkader. Per subthema worden vervolgens de conclusies getrokken en worden er aanbevelingen gedaan. Daardoor is het makkelijker de link te leggen tussen onderzoeksvragen – bevindingen – conclusies – aanbevelingen.

De uitvoeriger toelichting op de uitkomsten van het onderzoek is te lezen in deel B (Nota van bevindingen).

Wij hopen u de gevraagde inzichten hiermee te hebben gegeven, zodat u, als gemeenteraad, college en ambtelijke staf, samen met de inwoners en stakeholders, uw voordeel kunt doen bij de doorontwikkeling en verbetering van beleid en uitvoering.

Het onderzoeksbureau heeft heel goed werk verricht, en een breed en kwalitatief diepgaand beeld opgeleverd van het beleid en de uitvoering op het gebied van armoede en schuldhulpverlening. Onze dank gaat ook uit naar de medewerkers van de gemeente Etten-Leur en van de het Werkplein en de andere organisaties met wie is gesproken en/of input hebben geleverd. Ook naar de portefeuillehouder en raadsleden die hun inzichten met ons deelden. Niet in de laatste plaats gaat onze dank uit naar de 485 inwoners die de enquête met de behoeftepeiling inzake de minimaregelingen hebben ingevuld en de 15 inwoners die reageerden op de enquête over de uitvoering van de schuldhulpverlening.

Rekenkamer West-Brabant

Frits van Vugt (voorzitter)

Coen Nuijten (contactpersoon voor Etten-Leur)

Marie-Elise Vromans

Rob Malag

Manon van Broekhoven (secretaris)

Inleiding

Aanleiding onderzoek

Het armoede- en schuldenbeleid is, net als bij veel andere gemeenten, ook in de gemeente Etten-Leur een actueel thema. De Rekenkamer West-Brabant (verder Rekenkamer) heeft besloten om een onderzoek te doen naar de doeltreffendheid en doelmatigheid van het beleid en de uitvoering.

Door het uitvoeren van een onderzoek wenst de RK de gemeenteraad inzicht te geven in de doelmatigheid en doeltreffendheid van het huidige beleid en de uitvoering ervan en daarmee tevens handvatten bieden voor hun kaderstellende rol. Het huidige beleid dateert van 2020. Dit betekent dat dit onderzoek input dient te geven voor de herziening van het nieuwe beleid.

Afbakening onderzoek

Dit onderzoek richt zich op het armoedebelief en schuldenbeleid, twee beleidsterreinen die aansluiten bij het thema 'armoede'. In Nederland worden verschillende begrippen gehanteerd om armoede te definiëren:

- het Sociaal en Cultureel Planbureau gebruikt het niet-veel-maar-toereikend-budget
- het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hanteert de lage inkomensgrens om armoede te definiëren vanuit het financiële perspectief.
- de beleidsmatige inkomensgrens, die is gebaseerd op het wettelijk sociaal minimum.

In het beleidsplan van De6-gemeenten wordt de beleidsmatige inkomensgrens gebruikt als definitie voor armoede. Daarom worden vaak inkomens van 110 procent of 120 procent van het wettelijk sociaal minimum gebruikt om huishoudens met lage inkomens aan te duiden. Het onderzoek betreft de beleidsperiode 2020 tot heden.

Onderzoeksvragen

Voor het onderzoek gaan we uit van de onderzoeksvragen die de Rekenkamer heeft opgesteld. De Rekenkamer heeft in de onderzoeksbriefing als centrale doelstellingen van het onderzoek geformuleerd:

Biedt de inhoud van de nota "Integraal Armoede- en Schuldenbeleid" voldoende kader voor een doelmatige en doeltreffende aanpak van genoemde problemen en heeft de uitvoering van daaruit resulterend beleid tot op heden daadwerkelijk geleid tot meer maatschappelijke participatie en een beperking van maatschappelijke gevolgen van armoede en schulden.

- A) Is de schuldhulpverlening adequaat georganiseerd en wordt deze doelmatig en doeltreffend uitgevoerd?

Naast de hoofdvraag zijn er diverse deelvragen opgesteld. Deze zijn thematisch onder te verdelen in de volgende onderwerpen.

A. Gemeentelijk beleid armoede en schuldhulpverlening:

1. Welke kaders, richtlijnen en uitgangspunten hebben raad en college met elkaar afgesproken ten aanzien de uitvoering van het armoedebelief en de schuldhulpverlening en de samenhang tussen beide?
2. Welke ambities, doelen en eisen en bijbehorende effect- en prestatie-indicatoren heeft de gemeente vastgesteld?
3. A Heeft de gemeente voldoende zicht op de gevolgen van de sterke stijging van prijzen op de financieel-economische positie van haar inwoners en is het beleid daar op afgestemd?
B Is het beleid voldoende robuust en toekomstgericht?

B. Monitoring, evaluatie en resultaten

4. Leiden de gemeentelijke inspanningen, in samenwerking met die van netwerkpartners, aantoonbaar tot het realiseren van de geformuleerde doelen in de beleidsnota en werkplannen?
5. Zijn de gemeentelijke inspanningen, in samenwerking met die van netwerkpartners doelmatig? (Hoe verhouden inspanningen en kosten zich tot de bereikte resultaten in het kader van schuldhulpverlening en armoedebelief).

6. Wat is de actuele situatie met betrekking tot de armoede- en schuldenproblematiek in de gemeente (aantallen, type problematiek, ernst problemen)?
7. Wat leert een vergelijking van de situatie en de armoedeaanpak en schuldhulpverlening in Etten-Leur met die in andere gemeenten?
8. Wat is de actuele situatie met betrekking tot
 - a. het gebruik van de diverse vormen van schuldhulpverlening door elk van de betrokken instanties;
 - b. aantal (en %) mensen die na een afgerond traject zich opnieuw meldt in het kader van schuldhulpverlening?

C. Ervaringen van de klantgroep en samenwerkingspartners

9. Sluiten de gestelde doelen en daaruit voortvloeiende inspanningen en voorzieningen aan bij hulpvragen en wensen van de inwoners? Zijn ze goed geholpen? Is het beleid in hun beleving effectief? Wat vinden de inwoners van de mate waarin regelingen/voorzieningen m.b.t. armoedebelief goed op elkaar zijn afgestemd, ook qua communicatie naar de inwoners?
10. Vinden de lokale organisaties waarmee de organisatie samenwerkt in de aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening adequaat? En in hoeverre is er sprake van een effectieve samenwerking bij de uitvoering van de schuldhulpverlening in de keten van (voorliggende) voorzieningen en organisaties?
11. Is de dienstverlening rond schuldenproblematiek in Etten-Leur adequaat? Wat vinden de cliënten/klanten daarvan?

D. Uitvoering algemeen

12. Zijn de regelingen/voorzieningen m.b.t. armoedebelief goed op elkaar afgestemd, ook qua communicatie naar de inwoners?
13. Welke initiatieven zijn genomen door gemeente en/of partners in de uitvoering om het gebruik van regelingen en voorzieningen in het kader van armoede en schuldhulpverlening bekendheid te geven en die te optimaliseren?

E. Organisatie en uitvoering schuldhulpverlening

14. Welke taken heeft de gemeente t.a.v. schuldhulpverlening bij andere organisaties belegd en welke afspraken zijn hierover gemaakt?
15. Hoe is de samenwerking met de partners binnen De6, Werkplein, Surplus, Voedselbank, Stichting Leergeld, Kredietbank, vaste lasten partners, onderwijsinstellingen en Over Rood geregeld?
16. Hoe worden taken die bij het Werkplein, Surplus en de Kredietbank zijn belegd gemonitord, geëvalueerd?
17. Worden de uitgangspunten van de schuldhulpverlening door elk van de betrokken instanties (goed) toegepast?
18. Hoe zijn vroegsignalering en preventieve aanpak ingericht en geïmplementeerd?
19. Is de lokale organisatie en aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening adequaat? En in hoeverre is er sprake van een effectieve samenwerking bij de uitvoering van de schuldhulpverlening in de keten van (voorliggende) voorzieningen en organisaties?

F. Rol van de gemeenteraad

20. Welke informatie krijgt de gemeenteraad over de stand van zaken van de voortgang van de doelen van het armoede- en schuldhulpverleningsbeleid?
21. Is de informatie die de raad krijgt van het college toereikend om de kaderstellende en controlerende rol goed in te kunnen vervullen?

Op basis van deze onderzoeksvragen is een normenkader ontwikkeld, te vinden in bijlage 1.

Onderzoeksaanpak

Het onderzoek is uitgevoerd in een viertal fasen. De eerste fase van het onderzoek bestond uit deskresearch. In deze fase is een uitgebreide analyse uitgevoerd van het geformuleerde beleid, de verantwoording en de wijze waarop de gemeenteraad is betrokken bij de kaderstelling en het controleren van de voortgang.

Vervolgens zijn de uitkomsten van de analyse getoetst en verdiept in een meerdere interviews met beleidsadviseurs en uitvoerend medewerkers van de gemeente en het Werkplein Hart van West-Brabant. Ook hebben er interviews plaatsgevonden met ketenpartners die actief zijn op het gebied van armoede en schulden in de gemeente Etten-Leur. Tevens is er een enquête¹ gehouden onder de inwoners die gebruikmaken van een regeling in het kader van armoedebelief en van schuldhulpverlening in de gemeente. Zij zijn gevraagd naar hun mening over het beleid, de effecten en de verbeterpunten.

Op basis van de bevindingen uit de eerste drie fasen zijn in de vierde fase conclusies getrokken en aanbevelingen geformuleerd.

Dankzegging

Zonder de zeer coöperatieve medewerking van betrokkenen vanuit de gemeente Etten-Leur en de ketenpartners was dit onderzoek niet tot stand gekomen. We willen daarom de gemeente en betrokken partijen hartelijk danken voor de prettige samenwerking gedurende het onderzoek.

Leeswijzer bevindingenrapportage

De rapportage geeft de bevindingen weer op de onderzoeksvragen en de verschillende deelvragen. Daarbij worden de onderzoeksvragen niet in de volgorde uit de inleiding gevolgd. De opbouw van het rapport is meer thematisch. Het rapport start met deel A: een samenvattend overzicht van de belangrijkste bevindingen, de conclusies en de aanbevelingen.

In deel B staat de volledige nota van bevindingen. In het eerste hoofdstuk wordt nader ingegaan op de bevindingen rond het beleid en de schuldhulpverlening. Het tweede hoofdstuk beschrijft de uitvoering, resultaten en verantwoording van het armoedebelief. In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de schuldhulpverlening. De samenwerking op het gebied van armoede en schulden staat in het vierde hoofdstuk uitgewerkt. In het laatste hoofdstuk komt de rol van de gemeenteraad aan de orde.

Aan dit rapport zijn verschillende bijlagen bijgevoegd. In de eerste bijlage staat het normenkader uitgewerkt. De sociaaleconomische kenmerken van de gemeente Etten-Leur staan in de tweede bijlage. Bijlage 3 beschrijft de besluitvormingsprocedure ter harmonisatie in de De6-gemeenten. De verantwoording rond schuldhulpverlening staat uitgewerkt in de bijlage 5. De daarop volgende bijlagen gaan meer in detail in op de uitkomsten van de enquête onder de klantgroep van respectievelijk het armoedebelief en de schuldhulpverlening. In bijlage 8 staat een chronologisch overzicht van de stukken die rond armoede en schuldhulpverlening in de gemeenteraad aan de orde zijn gekomen. Bijlage 9 licht de systematiek van de Armoede Index toe: het schattingsmodel dat KWIZ hanteert voor het in kaart brengen van de doelgroep voor het armoedebelief. Tot slot schetsen bijlagen 10 en 11 de wettelijke kaders van respectievelijk het armoedebelief en de schuldhulpverlening. In bijlage 12 wordt tot slot de opvolging van de aanbevelingen uit het onderzoek dat in 2017 is uitgevoerd naar het armoedebelief door de Rekenkamer West-Brabant beoordeeld.

¹ De resultaten van deze behoeftepeiling zijn opgeleverd als bijlage zodat de diagrammen en bijbehorende duiding weergegeven kunnen worden. In voorliggend rapport is een samenvatting van de resultaten opgenomen. Dit komt de leesbaarheid en gerichte beantwoording van de onderzoeksvragen ten goede.

Deel A: samenvatting: bevindingen, conclusies en aanbevelingen

In het onderstaande staan per thema en onderzoeksvragen de bevindingen weergegeven en de bijbehorende conclusies. De normen voor het onderzoek worden gewaardeerd met een + (behaald), 0, neutraal of een – (niet behaald). Normen die gedeeltelijk behaald of niet behaald zijn, worden beoordeeld met -/0 of een 0/+.

S1 Gemeentelijk beleid armoede en schuldhulpverlening

Onderzoeksvragen

Nr	Onderzoeksvraag
1	Welke kaders, richtlijnen en uitgangspunten hebben raad en college met elkaar afgesproken ten aanzien de uitvoering van het armoedebelief en de schuldhulpverlening en de samenhang tussen beide?
2	Welke ambities, doelen en eisen en bijbehorende effect- en prestatie-indicatoren heeft de gemeente vastgesteld?

Normen	Oordeel
Er zijn duidelijke beleidskaders op het gebied van schuldhulpverlening	0
Er zijn duidelijke beleidskaders op het gebied van armoedebelief	0/ +
De systematiek van doelen, gewenste effecten en indicatoren is voor zowel schuldhulpverlening als armoedebelief samenhangend uitgewerkt.	--

Bevindingen

Het beleid van De6-gemeenten² rondom armoede en schulden is vastgelegd in de 'Nota Integraal Armoede- en Schuldenbeleid'. De nota is in mei 2020 door de raad vastgesteld. Iedere gemeente heeft ruimte voor lokale beleidskeuzes. De nota kent vier speerpunten:

1. Het armoedebelief is erop gericht om mensen structureel uit de armoede te halen en de deelname aan de maatschappij onder mensen uit de minimadoelgroep zo hoog mogelijk te krijgen.
2. Bestrijding van armoede wordt integraal opgepakt. Schulden maken hier deel van uit. Bij schuldenproblematiek wordt integrale begeleiding geboden. Het stabiliseren van de schulden heeft in dit proces de prioriteit.
3. Het non-gebruik van de armoede-instrumenten wordt zover mogelijk teruggedrongen.
4. Vroegsignalering en preventie hebben prioriteit om armoede tegen te gaan.

Per speerpunt zijn er actiepunten opgesteld. Deze zijn niet vertaald naar indicatoren en afspraken rond monitoring. In de jaarrekening 2022 staat één indicator benoemd met een streefwaarde. Dit betreft het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Deze indicator komt niet voort uit het beleidsplan.

Het beleidskader is niet vertaald naar een eigen beleidsplan van de gemeente Etten-Leur. Vanuit de ketenpartners wordt aangegeven dat een specifiek beleidskader rond armoede en schulden van de gemeente Etten-Leur niet echt wordt gemist. Heel veel zaken zijn goed geregeld en men weet elkaar goed te vinden. Voor de schuldhulpverlening wordt gewerkt aan een nieuw gemeentelijk beleidskader.

Ook het College heeft in haar uitvoeringsprogramma 2022-2026 doelstellingen opgesteld rond meedoen en armoede, net als de gemeenteraad in haar Raadsprogramma. In deze programma's staan geen indicatoren benoemd. Het Werkplein Hart van West-Brabant heeft ook een visie opgesteld voor de periode 2022-2026. *“Wij vertrouwen in de talenten en kwaliteiten van onze inwoners. Daarom stimuleren wij iedereen om deze te ontwikkelen, met als doel werk, en als dat (nog) niet lukt, wel meedoen in de samenleving. Dat doen we samen met de inwoner, collega's en partners op basis van maatwerk.”*

² Dit zijn de gemeenten Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert.

Het Werkplein Hart van West-Brabant (hierna Werkplein) heeft aan de hand van de visie vijf doelstellingen geformuleerd voor de periode 2022-2024. Voor een tweetal voor armoede en schulden relevante doelstellingen is ook beschreven hoe de monitoring plaatsvindt:

1. Minder inwoners leven in armoede. Monitoring door het aantal uitkeringsdossiers en het gebruik van de minimaregelingen.
2. We werken meer samen in het sociaal domein. Monitoring door het organiseren van werkkleppen op locatie en het interne plaatsingsproces.

Conclusies

De gemeente Etten-Leur heeft samen met De6-gemeenten een gemeenschappelijk beleidskader ontwikkeld voor armoede en schulden. Dit beleidskader is uitgewerkt naar doelen en acties, maar niet naar indicatoren om de voortgang in kaart te kunnen brengen. Het beleidskader van de De6-gemeenten geeft elke gemeente eigen ruimte voor eigen beleid rond regelingen. De gemeente Etten-Leur heeft het beleidskader niet vertaald naar een eigen beleid. Voor de schuldhulpverlening is de gemeente gestart met het ontwikkelen van een nieuw kader.

Het College heeft een aantal indicatoren voor monitoring in haar programma gezet. Ook vanuit het Werkplein zijn een beperkt aantal indicatoren benoemd. Slechts aan één indicator is ook daadwerkelijk een streefwaarde verbonden.

Aanbevelingen

1. Ontwikkel op basis van het beleidskader van De6-gemeenten voor de nieuwe beleidsperiode ook eigen gemeentelijke toetsbare en navolgbare doelstellingen met indicatoren. Doe dit voor zowel het armoedebeleid als het schuldhulpverleningsbeleid en koppel dit aan uitvoeringsplannen.
 - a. Vertaal de doelstellingen naar de indicatoren (effect- en resultaatgericht) waarmee de voortgang van het gemeenschappelijke en het gemeentelijke beleid is te toetsen. Besteed daarbij naast output ook aandacht aan outcome.
 - b. Zet deze doelstellingen en de te behalen resultaten op basis van indicatoren dan ook centraal in de verantwoording naar de gemeenteraad. Op dat moment kan er ook actief gestuurd worden op de resultaten van beleid. Laat ook de rapportages over de uitvoering hierop aansluiten.
 - c. Evalueer tussentijds de voortgang van de uitvoeringsplannen.
2. Onderzoek of het mogelijk is te gaan werken met een dashboard armoede en schulden waarin de verschillende indicatoren een plek hebben.

S2 Monitoring, evaluatie en resultaten beleid

Onderzoeksvragen

Nr	Onderzoeksvraag
4	Leiden de gemeentelijke inspanningen, in samenwerking met die van netwerkpartners, aantoonbaar tot het realiseren van de geformuleerde doelen in de beleidsnota en werkplannen?
5	Zijn de gemeentelijke inspanningen, in samenwerking met die van netwerkpartners doelmatig? (Hoe verhouden inspanningen en kosten zich tot de bereikte resultaten in het kader van schuldhulpverlening en armoedebeleid).
16	Hoe worden taken die bij het Werkplein, Surplus en de Kredietbank zijn belegd gemonitord, geëvalueerd?

Norm	Oordeel
Het effect van de inspanningen van de gemeente en haar partners op de te realiseren doelstellingen is in beeld.	--
Er wordt een heldere afweging gemaakt over de inzet van middelen om de doelen te bereiken.	--
Er zijn duidelijke en werkbaar samenwerkingsafspraken met de partners in het werkveld.	0

Bevindingen

Het Werkplein monitort het aantal verstrekkingen dat zij doet voor de verschillende regelingen. Dit wordt vergeleken met de aantallen uit het voorgaande jaar. Het effect op de doelstellingen

wordt niet in kaart gebracht. Ook de gemeente verantwoordt niet op de doelstellingen uit het beleidskader vanuit de “Nota Integraal Armoede en Schuldenbeleid”. In de jaarrekening wordt verantwoord op basis van de tweejaarlijkse burgerpeiling. Hierin zit geen relatie met de doelstellingen vanuit het beleid.

In 2023 was er sprake van een overschrijding van het budget. Dit kwam met name door de Meedoen Webshop, de gestegen kosten voor bewindvoering vanuit de bijzondere bijstand en de niet-begrote bedragen van de Studietoelage.

De ketenpartners met een subsidierelatie verantwoorden aan de gemeente door middel van verantwoordingsrapportages. Deze verantwoordingen worden niet doorgezet naar de gemeenteraad. De samenwerkingsafspraken zijn helder beschreven in de subsidieverlening. Vanuit schuldhulpverlening zijn er duidelijke afspraken met de Kredietbank Nederland en rapporteert Kredietbank Nederland via kwartaalrapportages. Het Werkplein Hart van West-Brabant rapporteert via bestuursrapportages, die elk kwartaal verschijnen en ook in de gemeenteraad worden geagendeerd. Er vindt geen verantwoording plaats op de doelstellingen die zijn geformuleerd rond het schuldenbeleid. Hierdoor is er ook geen directe relatie tussen de inzet van de gemeente en haar partners op de te realiseren doelstelling en ontbreekt een afwegingskader over de inzet van middelen in relatie tot de te bereiken doelstellingen.

Conclusies

De gemeente heeft geen zicht of de inspanningen van de gemeente en haar ketenpartners concreet leiden tot het behalen van de doelstellingen. Er vindt wel enige verantwoording plaats, maar omdat er geen indicatoren en streefwaarden zijn geformuleerd in de nota armoede en schuldenbeleid, is er geen duidelijke relatie tot de doelstellingen.

Aanbevelingen

In aanvulling op de vorige aanbevelingen:

3. Maak met de ketenpartners afspraken over hoe zij hun werkzaamheden optimaal kunnen inrichten zodat zij zichtbaar bijdragen aan de doelstellingen van de gemeente. Dit kan pas als de gemeente Etten-Leur dit zelf op orde heeft. Zorg voor aansluiting van de rapportages vanuit de ketenpartners op de eigen gemeentelijke rapportages.

S3 Monitoring, evaluatie en resultaten doelgroepen

Onderzoeksvragen

Nr	Onderzoeksvraag
3a	Heeft de gemeente voldoende zicht op de gevolgen van de sterke stijging van prijzen op de financieel-economische positie van haar inwoners en is het beleid daar op afgestemd?
6	Wat is de actuele situatie met betrekking tot de armoede- en schuldenproblematiek in de gemeente (aantallen, type problematiek, ernst problemen)?
7	Wat leert een vergelijking van de situatie en de armoedeaanpak en schuldhulpverlening in Etten-Leur met die in andere gemeenten?
8	Wat is de actuele situatie met betrekking tot - het gebruik van de diverse vormen van schuldhulpverlening door elk van de betrokken instanties; - aantal (en %) mensen die na een afgerond traject zich opnieuw meldt in het kader van schuldhulpverlening
12	Zijn de regelingen/voorzieningen m.b.t. armoedebeleid goed op elkaar afgestemd, ook qua communicatie naar de inwoners?
13	Welke initiatieven zijn genomen door gemeente en/of partners in de uitvoering om het gebruik van regelingen en voorzieningen in het kader van armoede en schuldhulpverlening bekendheid te geven en die te optimaliseren?

Norm	Oordeel
De actuele situatie rond armoede en schulden is in beeld bij de gemeente.	--
De gemeente vergelijkt actief met omliggende gemeenten en leert daarvan.	--
De gemeente heeft zicht op de financiële situatie van haar inwoners	+

De gemeente past het beleid en/ of de uitvoering aan op basis van actuele ontwikkelingen rond de financieel-economische positie van haar inwoners.	+
De regelingen/ voorzieningen zijn goed op elkaar afgestemd.	+
Het beleid en de uitvoering is er op gericht het gebruik en de bekendheid van regelingen en voorzieningen in het kader van armoede en schuldhulpverlening te optimaliseren.	0/ +

Bevindingen

De gemeente Etten-Leur monitort zelf niet actief op de ontwikkeling in de doelgroep van het armoedebeleid en schuldhulpverlening. Ten behoeve van dit onderzoek is de doelgroep nader in kaart gebracht. Hieruit blijkt dat in de gemeente Etten-Leur 5,5 procent van alle huishoudens afhankelijk van een inkomen tot en met 100% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm) en 7,2 procent een inkomen heeft tot 120 procent van het sociaal minimum.

Van alle kinderen groeit één op de zestien op in armoede. Hiermee ligt het aandeel kinderen dat in Etten-Leur opgroeit in armoede lager dan het landelijk gemiddelde en ook lager dan de gemeenten in de regio. Het percentage huishoudens met problematische schulden ligt in de gemeente Etten-Leur met 6,8 procent hoger dan gemiddeld in Noord-Brabant (5,6 procent en lager dan het landelijk gemiddelde (7,9 procent)).

De gemeente heeft gereageerd op de sterke stijging van de prijzen met een beleidswijziging. In 2023 is voor een aantal regelingen (Meedoen webshop, tijdschriftenregeling, bijdrage in de schoolkosten) de inkomensgrens verhoogd van 120 naar 130 procent van het wettelijk sociaal minimum en zijn de vergoedingen met 10 procent verhoogd. Ook rond de verstrekking van de energietoeslag heeft de gemeente samen met de gemeenteraad en het Werkplein snel gereageerd.

In het algemeen is het gebruik van de regelingen toegenomen in 2023 ten opzichte van 2022. Dit geldt niet voor de bijdrageregeling schoolkosten. Vergeleken met vergelijkbare gemeentes met vergelijkbare regelingen is het bereik van de individuele inkomensgrens hoog (maar de inkomensgrens vrij laag) en is het bereik van de schoolkostenregeling lager. Het bereik van de andere regelingen waarvoor een landelijk bereik is vast te stellen, is in Etten-Leur in lijn met het gemiddelde.

De energietoeslag 2022 en 2023, beiden met een bereik van het bereik ruim 80 procent van de doelgroep, is een nieuwe groep huishoudens met een inkomen tot 120 (2023 130 procent) van het wettelijk sociaal minimum in beeld gekomen bij het Werkplein. Dit is volgens het Werkplein een belangrijke reden waarom het bereik van andere regelingen is toegenomen zoals de collectieve zorgverzekering. Het bereik van de collectieve zorgverzekering is ook hoger dan in vergelijkbare gemeentes. In april 2024 is het Werkplein gestart met de website datgeldtvoormij.nl (de Voorzieningenwijzer). De verwachting is dat hiermee het gebruik van regelingen verder zal toenemen.

Bij de gemeente komen signalen binnen dat het aanvraagproces moeilijk is voor een deel van de inwoners. Het Werkplein zet stappen om het aanvragen van regelingen makkelijk te maken en de toegankelijkheid te verbeteren (bijvoorbeeld middels de website). In 2023 is het voor inwoners gemakkelijker geworden om vanuit de Meedoenwebshop iets aan te vragen. Vanuit de website van het Werkplein met alle informatie over de regelingen en vergoedingen is er een doorkliklink naar de webshop van Meedoen. Ze krijgen dan ook een brief thuisgestuurd met meer informatie over de Meedoenregeling.

Het Werkplein geeft aan dat binnen De6-gemeenten de gemeente Etten-Leur één van de gemeenten in het samenwerkingsverband is die het meest initiatief neemt. De gemeente oriënteert zich breed op ontwikkelingen in het werkveld en gebruikt hiervoor ook de input van het Werkplein. Ze ziet hierin ook een rol voor het te ontwikkelen Armoedepact in weggelegd. In het algemeen kijkt de gemeente actief om zich heen voor nieuwe ontwikkelingen in het beleid. Dit doet de gemeente zonder daarbij actief de samenwerking met de ketenpartners op te zoeken.

In de aanpak rond armoede en schulden van de gemeente Etten-Leur is er een aantal verschillen te zien met andere gemeenten. Dit zit met name op de volgende punten:

- Het beleid is ruimhartig: de inkomensgrenzen voor veel regelingen liggen op 130 procent van het wettelijk sociaal minimum.

- De gemeente heeft een volledig pakket aan regelingen, gericht op de verschillende doelgroepen van het beleid. Een participatieregeling als de Meedoen webshop voor volwassenen is niet in elke gemeente beschikbaar.
- Een armoedepact (of iets vergelijkbaars) functioneert in meerdere gemeenten in Nederland. De ervaringen en de impact van een armoedepact zijn wisselend. In Etten-Leur staat deze nog in de kinderschoenen.
- De wijze van uitvoering van de schuldhulpverlening en de verdeling van taken tussen gemeente, Kredietbank Nederland en Surplus is een behoorlijk gangbare verdeling. De uitvoering van de vroegsignalering schulden ligt bij de gemeente.

In 2023 heeft de gemeente onderzoek laten doen naar de armoedeval en daardoor inzicht gekregen in de inkomenssituatie van huishoudens.³ Hiermee heeft zij meer inzicht gekregen in de financiële situatie van haar inwoners. Op basis van dit onderzoek wordt de inkomensgrens van de individuele inkomensvoet verhoogd per 1 januari 2025. Verdere uitwerking heeft het onderzoek nog niet gekregen, omdat het rapport nog niet formeel afgerond is. Niettemin staan er relevante aanbevelingen in die de armoedeval kunnen beperken (bijv. maatwerk m.b.t. de inkomensgrenzen, tijdelijke compensatie bij accepteren baan, maatwerkbudget voor uitstroomprijs of gerichte vergoedingen). Ook uit de gesprekken met de ketenpartners en de rapportages krijgt de gemeente meer inzicht in de situatie. Dit wordt niet op structurele wijze verzameld. In de enquête hebben inwoners aangegeven bang zijn om achteruit te gaan in inkomen als ze aan het werk gaan.

Uit de behoeftepeiling onder de minimadoelgroep blijkt dat bijna de helft van de respondenten (46 procent) wel eens te weinig geld voor noodzakelijke spullen, zoals kleding, fiets en huishoudelijke apparatuur, heeft. Ook heeft een derde van de doelgroep aangegeven wel eens te weinig geld voor sport, vrijetijdsactiviteiten en gezonde, afwisselende voeding te hebben. Een kwart van de doelgroep maakt zich voortdurend zorgen over geld.

Conclusies

De armoedeproblematiek in Etten-Leur is minder groot dan in de omliggende gemeenten, het percentage huishoudens met problematische schulden ligt juist hoger. De gemeente Etten-Leur zelf monitort deze gegevens niet. Ook vergelijkt de gemeente zich niet actief met andere gemeenten. Beleidsmatig is er een brede blik op het werkveld en laat de gemeente zich voeden vanuit verschillende bronnen. De gemeente heeft een relatief ruimhartig beleid en biedt een compleet pakket voor haar inwoners aan. Toch geeft de helft van de doelgroep aan dat men wel eens te weinig geld heeft voor noodzakelijke spullen of voor participatie.

Het gebruik van de minimaregelingen is toegenomen in 2023. De reden ervan is niet duidelijk. Mogelijke verklaringen zijn dat dit mensen zijn die vanwege de hogere inkomensgrens nu toegang hebben tot de regelingen of dat het mensen betreft die in beeld zijn gekomen via de energietoeslag. Het gebruik van schuldhulpverlening wordt niet actief gemonitord door de gemeente. Het aantal aanmeldingen schuldhulpverlening is in 2022 gedaald ten opzichte van 2021, maar is in 2023 stabiel gebleven.

De gemeente Etten-Leur neemt binnen De6 gemeenten vaak het voortouw in beleidswijzigingen. Het bereik van de regelingen is gemiddeld. Met de energietoeslag heeft de gemeente samen met het Werkplein laten zien dat er snel gereageerd kan worden op nieuwe omstandigheden. Echter, binnen de context van de samenwerking binnen De6 gemeenten en het Werkplein als gemeenschappelijke regelingen kost het doorvoeren van beleidswijzigingen relatief veel tijd. Het Werkplein en de gemeente werken aan het verbeteren van de aanvraagprocedures. Dat is ook nodig, want deze worden als complex ervaren.

Aanbevelingen

4. Ontwerp voor kerngegevens een systematiek, zodat periodiek kan worden geëvalueerd of de regelingen nog aansluiten op de doelgroep van de regeling en maak dit onderdeel van de beleidscyclus. Begin met een nulmeting: breng de actuele omvang van de doelgroep van het armoedebestrijdend en schuldhulpverlening in kaart. Het eerder genoemde dashboard kan hierbij een oplossing zijn.

³ Stimulansz, Samenspel landelijke en gemeentelijke inkomensbeleid; Een onderzoek naar de armoedeval in de gemeente Etten-Leur, 5 juli 2023 (concept)

5. Overweeg of, en zo ja welke aanbevelingen uit het rapport van Stimulansz over de armoedeval ingevoerd zouden kunnen worden. Stel periodiek een inkomenseffectrapportage op rond de armoedeval om inzicht te houden in de financiële situatie van inwoners en de effecten van landelijke en lokale beleidswijzigingen. Op deze wijze kan de gemeente goed blijven inspelen op ontwikkelingen.
6. Ga verder met het eenvoudiger maken van de aanvraagprocedure. Kijk ook of het mogelijk is om te gaan werken met 1 keer aanvragen per jaar: na het toekennen van de eerste aanvraag krijgen inwoners ook toegang tot de andere regelingen.

S4 Uitvoering: ervaringen van de klantgroep en samenwerkingspartners

Onderzoeksvragen

Nr	Onderzoeksvraag
3b	Is het beleid voldoende robuust en toekomstgericht?
9	Sluiten de gestelde doelen en daaruit voortvloeiende inspanningen en voorzieningen aan bij hulpvragen en wensen van de inwoners? Zijn ze goed geholpen? Is het beleid in hun beleving effectief? Wat vinden de inwoners van de mate waarin regelingen/voorzieningen m.b.t. armoedebeleid goed op elkaar zijn afgestemd, ook qua communicatie naar de inwoners?
11	Is de dienstverlening rond schuldenproblematiek in Etten-Leur adequaat? Wat vinden de cliënten/klanten daarvan?
15	Hoe is de samenwerking met de partners binnen De6, Werkplein, Surplus, Voedselbank, Stichting Leergeld, Kredietbank, vaste lasten partners, onderwijsinstellingen en Over Rood geregeld?

Norm	Oordeel
De inwoner heeft een duidelijk beeld van het beleid en de regelingen/ activiteiten die de gemeente daarbij onderneemt.	+
De informatievoorziening rond de regelingen/ voorzieningen krijgt een ruime voldoende van inwoners.	+
De lokale organisaties hebben een duidelijk beeld van het beleid en de regelingen/ activiteiten die de gemeente daarbij onderneemt.	-
De dienstverlening rond schuldenproblematiek is adequaat.	+
De samenwerking rond armoedebeleid wordt door de organisaties als effectief beschouwd.	0
Het beleid heeft een stevige basis vanuit visie en doelstellingen.	0
De gemeente kan op basis van het beleid en de inrichting van de uitvoering goed inspelen op actuele ontwikkelingen.	0/ +

Bevindingen

Uit de peiling onder de doelgroep in het kader van dit onderzoek komt dat veel mensen de verschillende regelingen kennen. Tussen de 94 en 95 procent van de mensen geeft aan de verschillende regelingen te kennen. Stichting Leergeld is onder 79 procent van de doelgroep met kinderen bekend. De voornaamste reden die de doelgroep van het minimebeleid heeft voor het niet-gebruiken van de regelingen is dat ze de regelingen niet kennen. Maatschappelijke organisaties in de gemeente geven aan niet op de hoogte te zijn van het precieze aanbod aan gemeentelijke regelingen voor minima. De organisaties krijgen signalen binnen dat het soms verwarrend is voor inwoners dat de vergoedingen en regelingen per gemeente anders zijn.

Uit de behoeftepeiling onder inwoners komt verder naar voren dat de meerderheid van de doelgroep het loket van het Werkplein en van de gemeente goed vindbaar vindt. Daarbij geeft de helft van de doelgroep aan dat beiden telefonisch goed bereikbaar zijn en dat ze weten waar ze terecht kunnen om ondersteuning te vragen. Een minderheid van de doelgroep geeft aan dat de informatie die ze krijgen te begrijpen is en dat ze de informatie kunnen vinden die ze zoeken. Een deel van de respondenten heeft behoefte aan meer informatie. Een vijfde van de doelgroep maakt geen gebruik van de regelingen omdat het aanvragen te moeilijk is.

Inwoners kunnen op verschillende manieren bij het Werkplein terecht komen. Rechtstreeks, via: folders, Surplus etc. en inwoners kunnen telefonisch contact opnemen. Inwoners kunnen bij het

Werkplein Hart van West-Brabant zowel digitaal als schriftelijk regelingen aanvragen. Bij de gemeente komen signalen binnen dat het aanvraagproces moeilijk is voor een deel van de inwoners. Een deel van de respondenten uit de enquête geeft ook aan het aanvraagproces ingewikkeld te vinden. De gemeente en het Werkplein meet de klanttevredenheid niet structureel. Het laatste klanttevredenheidsonderzoek van het Werkplein dateert uit 2021.

Alle communicatie over regelingen loopt nu met name via de afdeling communicatie van de gemeente Etten-Leur. Het Werkplein heeft wel een eigen website, maar is bijvoorbeeld niet actief op sociale media. Alle betrokken organisaties geven aan dat er meer ingezet kan worden op digitale communicatie als sociale media e.d. en een betere samenwerking rond de voorlichting tussen gemeente, Werkplein en de ketenpartners.

Uit de enquête onder klanten van de schuldhulpverlening komt een positief beeld. De kwaliteit van de hulp is met een 7,9 beoordeeld en de aansluiting van de hulp bij de hulpvraag met een 8,0. Een paar respondenten geven aan dat er verbeterpunten zijn binnen de communicatie zoals sneller reageren en betere bereikbaarheid. Over het resultaat van de intake geeft de meerderheid van de respondenten aan snel te zijn doorverwezen naar de organisatie die hen ging helpen en was het duidelijk hoe ze verder geholpen zouden worden. Over Surplus oordeelt men positiever dan over de Kredietbank Nederland. Kredietbank Nederland voert zelf regelmatig klanttevredenheidsonderzoeken uit en daaruit komt een hoge klanttevredenheid. De gemeente voert dergelijke onderzoeken zelf niet uit.

Over de samenwerking zijn de betrokken organisaties over het algemeen tevreden. Tussen het Werkplein en de gemeente verloopt het naar wens. De besluitvormingsprocedure vindt men wel wat lang door de bestuursstructuur van de gemeenschappelijke regeling. Het Werkplein heeft geen samenwerkingsafspraken met ketenpartners in de gemeente Etten-Leur zelf. De samenwerking tussen Surplus en het Werkplein verloopt de laatste jaren wat beter. Het Werkplein maakt een organisatie- en cultuurverandering door en vanuit Surplus merkt men dat het Werkplein meer naar buiten is gericht.

De organisaties in Etten-Leur zelf weten elkaar te vinden. Het Armoedepact zou in de ogen van alle betrokkenen een belangrijke rol kunnen vervullen in het verder intensiveren van de samenwerking.

Het huidige beleidskader en de flexibiliteit van de gemeente en het Werkplein maken het beleid en de uitvoering behoorlijk robuust. De overstap naar bijvoorbeeld datgeldtvoormij.nl/ de Voorzieningenwijzer en het onderzoek naar de armoedeval laat ook zien dat de gemeente actief nadenkt over verbeteringen. Hierbij wordt niet actief de samenwerking met de ketenpartners gezocht.

Conclusies

Uit dit onderzoek blijkt dat de doelgroep de verschillende regelingen goed kent en deze ook aansluiten bij de wensen van de inwoners. Men weet de gemeente ook goed te vinden. Inwoners en ook de gemeente, Werkplein en de andere ketenpartners zijn tevreden over de toegankelijkheid. Wel zijn er signalen dat de aanvraagprocedure te ingewikkeld is en de communicatie en voorlichting beter kan.

De dienstverlening rond schuldenproblematiek in Etten-Leur is adequaat. Er wordt goed samengewerkt en de klanten geven een ruime voldoende aan de dienstverlening van de Kredietbank Nederland.

Aanbevelingen

7. Stel als gemeente een communicatieplan op met als doel de informatievoorziening te verbeteren rond de regelingen voor armoedebelaid en betrek daarbij ook de toegang tot de schuldhulpverlening. Doe dit samen met het Werkplein, ketenpartners en ook ervaringsdeskundigen. Betrek ook de Voorzieningenwijzer hierbij. Naast inwoners zijn ook de ketenpartners belangrijke stakeholders voor de communicatie. Bespreek met het Werkplein haar rol in de communicatie en voorlichting en leg dit duidelijk vast in afspraken.
8. Maak goede afspraken met het Werkplein en de andere gemeenten over de besluitvormingsprocedure. Onderzoek of deze sneller kan verlopen.

9. Voer regelmatig een klanttevredenheidsonderzoek uit naar de ervaringen van de klanten. Zet deze vanuit het Werkplein zodanig op dat de uitkomsten per gemeente beschikbaar zijn. Besteed daarbij in het onderzoek extra aandacht aan de uitkomsten uit dit onderzoek.

S5 Organisatie, uitvoering en samenwerking in de schuldhulpverlening

Onderzoeksvragen

Nr	Onderzoeksvraag
8	Wat is de actuele situatie met betrekking tot c. het gebruik van de diverse vormen van schuldhulpverlening door elk van de betrokken instanties; het aantal (en %) mensen die na een afgerond traject zich opnieuw meldt in het kader van schuldhulpverlening
14	Welke taken heeft de gemeente t.a.v. schuldhulpverlening bij andere organisaties belegd en welke afspraken zijn hierover gemaakt?
10	Vinden de lokale organisaties waarmee de organisatie samenwerkt in de aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening adequaat? En in hoeverre is er sprake van een effectieve samenwerking bij de uitvoering van de schuldhulpverlening in de keten van (voorliggende) voorzieningen en organisaties?
17	Worden de uitgangspunten van de schuldhulpverlening door elk van de betrokken instanties (goed) toegepast?
18	Hoe zijn vroegsignalering en preventieve aanpak ingericht en geïmplementeerd?
19	Is de lokale organisatie en aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening adequaat? En in hoeverre is er sprake van een effectieve samenwerking bij de uitvoering van de schuldhulpverlening in de keten van (voorliggende) voorzieningen en organisaties?

Norm	Oordeel
De samenwerking rond schuldhulpverlening wordt door de organisaties als effectief beschouwd.	0
Er is een duidelijke en goed omschreven taakverdeling rond de uitvoering van de schuldhulpverlening.	+
Er zijn duidelijke samenwerkingsafspraken tussen de partners van de schuldhulpverlening.	+
De taken rond de uitvoering van de schuldhulpverlening worden gemonitord en geëvalueerd.	0
De uitgangspunten van de schuldhulpverlening worden door de betrokkenen goed toegepast.	+
Er is een duidelijke organisatie rond vroegsignalering en preventie.	+
De lokale organisatie en aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening is adequaat.	0 / +

Bevindingen

Over de samenwerking op het gebied van schuldhulpverlening is men in het algemeen tevreden over de effectiviteit en de kwaliteit ervan. De taakverdeling in de uitvoering van de vroegsignalering en schuldhulpverlening is duidelijk afgebakend.

De gemeente Etten-Leur voert de taken rond vroegsignalering bij betalingsachterstanden uit. De taakverdeling is helder. Echter, er is niet altijd voldoende capaciteit beschikbaar om meldingen nader te onderzoeken. Er worden vraagtekens gezet of het sturen van brieven wel voldoende is. Bij dreigende uithuiszetting neemt, als de datum van de ontruiming bekend is, Alwel contact op met de gemeente. Zodra de gemeente een melding dreigende huisuitzetting ontvangt, komen de schulphulpverlener en adviseur integrale zorg en veiligheid in actie. Door deze inzet wordt vaak een daadwerkelijke huisuitzetting/ ontruiming voorkomen.

De gemeente Etten-Leur voert de taken uit rond de aanmelding en intake schuldhulpverlening en de stabilisatie. Surplus voert ook stabilisatie uit en geeft informatie en advies voor vragen rond financiën en verzorgt budgetcursussen en budgetcoaching. Kredietbank Nederland voert budgetbeheer en de schuldregeling uit. De lijnen tussen de organisaties zijn kort en door de fysieke aanwezigheid van de Kredietbank Nederland in Etten-Leur kan er snel geschakeld

worden. Nazorg voor inwoners die de schuldregeling succesvol hebben afgerond, wordt niet uitgevoerd in de gemeente; de gemeente denkt er wel over na. De Kredietbank Nederland werkt volgens de standaarden van de branchevereniging NNVK. Surplus en de gemeente Etten-Leur zijn geen lid van de NNVK. De gemeente heeft wel de werkprocessen onlangs nader uitgewerkt. De Kredietbank is tevreden over de wijze waarop de dossiers aangeleverd worden vanuit de gemeente. Dit is een teken dat de kwaliteit van dienstverlening op orde is bij de gemeente. De gemeente werkt niet actief samen met bewindvoerders, maar heeft wel voorkeur voor een aantal bewindvoerders.

Alwel, de Kredietbank en Surplus verantwoorden hun inzet rond schuldhulpverlening aan de gemeente. De gemeente zelf rapporteert niet over de schuldhulpverlening en vroeg signalering, ook niet aan de gemeenteraad. In 2023 heeft de gemeente 3 procent van de inwoners bereikt, landelijk lag dit percentage in 2022, volgens de definitie van de monitor vroegsignalering van Divosa, op 18 procent⁴.

Conclusies

De taakverdeling tussen de organisaties die actief zijn rond schuldhulpverlening en vroegsignalering is duidelijk en goed omschreven. De onderlinge samenwerking is ook op orde en ook over de geleverde kwaliteit door de betrokken organisaties is men tevreden. Alleen de Kredietbank Nederland is aangesloten bij de branchevereniging NNVK.

Wel is een aantal verbeterpunten genoemd. De bezetting van de afdeling schuldhulpverlening bij de gemeente Etten-Leur is kwetsbaar. Ook ontbreekt nazorg als dienst. Betrokkenen vinden dit wel een punt van zorg, zeker ook met het oog op de verkorting van de termijn van de schuldregeling van 36 naar 18 maanden.

Aanbevelingen

10. Kijk kritisch naar de beschikbare capaciteit voor de uitvoering van de taken rond schuldhulpverlening en vroegsignalering. Maak de beschikbare capaciteit minder kwetsbaar. Borg de capaciteit in de uitvoering. Denk bijvoorbeeld aan het organiseren van achterwacht, medewerkers in dienst te nemen.
11. Onderzoek of aansluiting bij de brancheorganisatie NNVK gewenst is. Vanuit de NNVK worden diverse kwaliteitseisen gesteld en worden ook convenanten gesloten met schuldeisers, bewindvoerders en dergelijke. Daarnaast biedt de NNVK scholingsmogelijkheden voor schuldhulpverleners.
12. Onderzoek de mogelijkheden om, gelet op de niet optimale samenwerking tussen de gemeente en bewindvoerders, een convenant af te gaan sluiten met bewindvoerders.
13. Formuleer beleid voor recidive. De verkorting van de schuldhulpverleningstermijn van 36 naar 18 maanden geeft meer kans op recidive en kan de gemeente, net als elders in het land overigens, te maken krijgen met veel zwaardere cases. Ga in dit kader ook nazorg als product aanbieden aan inwoners,

S6 Rol van de gemeenteraad

Onderzoeksvragen

Nr	Onderzoeksvraag
20	Welke informatie krijgt de gemeenteraad over de stand van zaken van de voortgang van de doelen van het armoede- en schuldhulpverleningsbeleid?
21	Is de informatie die de raad krijgt van het college toereikend om de kaderstellende en controlerende rol goed in te kunnen vervullen?

Norm	Oordeel
De gemeenteraad wordt periodiek geïnformeerd over de stand van zaken van de voortgang van de doelen van het armoede- en schuldhulpverleningsbeleid.	-
De raad is in staat de kaderstellende en controlerende rol goed te vervullen.	0

⁴ De definities per gemeente kunnen verschillen.

Bevindingen

De gemeenteraad wordt geïnformeerd over de voortgang van het armoedebeleid via de reguliere planning en control cyclus. Het Werkplein levert elk kwartaal een bestuursrapportage die wordt geagendeerd in de gemeenteraad. Daarnaast komen in de jaarrekening een (beperkt) aantal doelstellingen en indicatoren terug in de gemeenteraad. Over de voortgang van de schuldhulpverlening wordt de gemeenteraad niet geïnformeerd. Er vindt geen verantwoording plaats over de doelstellingen zoals geformuleerd in de vigerende beleidsnota rond armoede en schulden. Er zijn ook geen afspraken over de informatievoorziening vanuit het college naar de gemeenteraad. De gemeenteraad is wel actief op het onderwerp armoede en schulden. Vanuit de gemeenteraad worden regelmatig moties ingediend over verhoging van inkomensgrenzen. De gemeenteraad is tevreden over de wijze waarop zij antwoord krijgt op vragen.

Conclusies

De gemeenteraad wordt via de reguliere planning en control cyclus geïnformeerd. De informatie die wordt verstrekt sluit niet aan op de doelstellingen zoals vastgelegd in de beleidsnota. De gemeenteraad heeft ook nooit verzocht om aanvullende informatie en er zijn geen afspraken vastgelegd over de informatievoorziening vanuit het college. De gemeenteraad is hierdoor niet in staat de controlerende rol rond de voortgang van het armoede en schuldhulpverleningsbeleid te vervullen. Anderzijds heeft de gemeenteraad hier ook nooit actief om gevraagd.

Aanbevelingen

14. Neem als gemeenteraad meer de regie op de sturing van het beleid. Maak duidelijke afspraken over de informatieproducten die in elke fase rond besluitvorming opgeleverd dienen te worden. Schematisch is in het onderstaande figuur een weergave van de informatieproducten ten behoeve van besluitvorming door de gemeenteraad.

In de initiatiefase dient idealiter informatie te worden geleverd over het probleem, over mogelijke oplossingen en over doelstellingen. In de uitwerkingsfase dient informatie te worden geleverd over alternatieven, over de weging van de alternatieven, relevante onderzoeken, raakvlakken met ander beleid en belangen van doelgroepen en derden. In de laatste fase gaat het om de besluitvorming over het beste alternatief. Voor dat alternatief moet er een helder en controleerbaar plan liggen waarin vragen worden beantwoord als: wat gaan we precies doen, wat mag dat kosten, wie doet wat, wanneer is het klaar, hoe is de informatievoorziening over de voortgang georganiseerd en hoe vindt de monitoring plaats van de te behalen doelstellingen etc.

Bestuurlijke reactie van het college van B&W

Aan de rekenkamer West-Brabant

Gemeente Etten-Leur
Roosendaalseweg 4
4875 AA Etten-Leur
Postbus 10.100
4870 GA Etten-Leur
T : 14 076
E: info@etten-leur.nl
I: www.etten-leur.nl

Kenmerk : /
Contactpersoon : Jeffrey van Meer
Doorkiesnummer : 06-83160714
Uw brief van : 23 mei 2024
Onderwerp : Rekenkameronderzoek

Etten-Leur, 18 juni 2024

Geachte rekenkamer,

Met veel belangstelling hebben wij kennisgenomen van het rapport 'Evaluatie beleid en uitvoering schuldhulpverlening en armoedebestrijding Etten-Leur' dat wij op 23 mei ontvingen. Allereerst willen wij onze dank uitspreken voor de wijze waarop de gemeentelijke organisatie en uitvoeringspartners zijn betrokken bij het onderzoek.

Als college beogen wij zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de ambities uit het raadsprogramma. In het college uitvoeringsprogramma hebben we de ambities vertaald in speerpunten en acties. Dit onderzoek geeft ons inzicht in waar we staan: wat gaat er goed aan en waar is er verbetering mogelijk?

In algemene zin herkennen wij ons in de bevindingen uit het rapport. In onze beleving scoren we op een aantal onderdelen wat lager dan op basis van de toelichting verwacht. De aanbevelingen nemen wij ter harte, en wij geven hierop graag een inhoudelijke reactie.

S1. Gemeentelijk beleid armoede en schuldhulpverlening

Het beleidsplan schuldhulpverlening begeeft zich in de conceptfase en wordt op een later moment ter vaststelling aangeboden. Hierin zal aandacht zijn voor het vaststellen van indicatoren op basis waarvan de voortgang gemonitord kan worden. Dit geldt eveneens voor het integrale beleidsplan Armoede- en Schuldenbeleid zodra deze (opnieuw) vastgesteld moet worden. Opgemerkt dient te worden dat veel doelstellingen vanuit armoede een preventief karakter hebben. Het effect van onze dienstverlening is niet altijd meetbaar en te vertalen in outcome-indicatoren. Onderzocht wordt of de beschikbare data in een dashboard kan worden samengebracht.

S2. Monitoring, evaluatie en resultaten beleid

In subsidieregelingen is bepaald voor welke activiteiten en onder welke voorwaarden er subsidie kan worden verstrekt. Met Surplus Welzijn wordt, in aanvulling op de subsidiebeschikking, jaarlijks een

uitvoeringsplan vastgesteld met daarin resultaatafspraken. De resultaatafspraken passen binnen de ambities uit het raadsprogramma, en acties zoals vastgelegd in het uitvoeringsprogramma.

S3. Monitoring, evaluatie en resultaten doelgroepen

Veel armoede- en minimaregelingen zijn in de uitvoering ondergebracht bij het Werkplein Hart van West-Brabant. We hebben in beeld hoeveel inwoners gebruikmaken van de regelingen. Deze data biedt ons belangrijke sturings- en managementinformatie. Het is interessant om deze cijfers af te zetten tegen de potentiële 'minima' doelgroep die in aanmerking komt voor de regelingen. Overigens wil dat beeld niet direct betekenen dat regelingen wel of niet aansluiten op de doelgroep. Onderzoek wijst namelijk uit dat veel mensen financieel onafhankelijk willen blijven en een drempel ervaren om een aanvraag in te dienen. Met de lancering van de VoorzieningenWijzer in april jl. verwachten we de bekendheid en het gebruik van regelingen te vergroten. Via het inwonersplatform datgeldtvoormij.nl kunnen inwoners een online voorzieningencheck doen. Vervolgens kunnen zij zelfstandig of met hulp van het Werkplein een aanvraag indienen, één aanvraag voor alle regelingen waarop zij aanspraak kunnen maken. Hiermee beogen we het aanvraagproces te vereenvoudigen. Inwoners kunnen zich ook direct melden bij het Werkplein, zij worden dan geholpen door daartoe opgeleide medewerkers.

Stimulansz heeft onderzoek uitgevoerd naar (het optreden van) Armoedeval binnen Etten-Leur. In december 2023 zijn de fractiespecialisten geïnformeerd over de uitkomst. Onderzocht wordt hoe de armoedeval kan worden gedempt. Vanwege landelijke regelingen is de invloedssfeer van de gemeente beperkt.

S4. Uitvoering: ervaringen van de klantgroep en samenwerkingspartners

Er ligt een concept communicatieplan om de informatievoorziening met betrekking tot armoede- en minimaregelingen te vergroten. Dit plan zal in de komende periode nader worden uitgewerkt. Hierin zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met partners zoals het Werkplein en Surplus. We gaan ervan uit dat de komst van de VoorzieningenWijzer al een boost geeft aan de bekendheid van de regelingen.

Met het Werkplein bespreken we of, en zo ja hoe, we de klanttevredenheid wensen te meten.

S5. Organisatie, uitvoering en samenwerking in de schuldhulpverlening

In de uitvoering hebben we concrete afspraken met onze samenwerkingspartners. Van partners (o.a. woningcorporatie, energieleverancier, zorgverzekeraar) ontvangt de gemeente signalen van inwoners met een betalingsachterstand. De gemeente is wettelijk verplicht om deze inwoners te helpen. We constateren dat 3% van deze inwoners het hulpaanbod accepteert. Het accepteren van hulp is niet verplicht. Soms kan een brief voldoende zijn om de betalingsachterstand te voldoen. Een aanpak waarbij inwoners met eerder actief worden benaderd (telefonisch of met een huisbezoek), vraagt om capaciteit. Dit is geen garantie dat het hulpaanbod vaker wordt geaccepteerd. Als de hulp (te) vroeg wordt aangeboden, zijn mensen ervan overtuigd dat ze zelf voor een oplossing kunnen zorgen. Daarbij dient opgemerkt te worden dat het 'accepteren' van de hulp niet uniform wordt gedefinieerd. Als voorbeeld zien we dat sommige gemeenten het aannemen van een folder aan de deur bestempelen als acceptatie van het hulpaanbod. Wel zijn we ons ervan bewust dat de dienstverlening kwetsbaar is. Dit vanwege de beperkte capaciteit op deze onderdelen. We onderzoeken hoe we de basisbezetting kunnen versterken.

De gemeente Etten-Leur is via de Kredietbank Nederland als financieel hulpverlener aangesloten op het schuldenknooppunt van de NVVK. Bekeken zal worden of de gemeente als schuldeiser aangesloten wenst te worden. Dit geldt eveneens voor het afsluiten van een convenant met bewindvoerders.

Het bieden van nazorg is belangrijk om recidive te voorkomen. Met de Kredietbank Nederland worden afspraken gemaakt om, indien gewenst, begeleiding te bieden nadat het SHV-traject is afgesloten.

Overige punten

Met onze armoede- en minimaregelingen bereiken we een gemiddeld aantal inwoners in vergelijking tot andere gemeenten en het landelijk beeld. Graag benadrukken we dat wij een ruimhartig beleid voeren. In tegenstelling tot veel andere gemeenten staan veel van onze regelingen op voor inwoners met een inkomen tot 130% van het sociaal minimum. Met name in de groep van 120% tot 130% neemt het aantal inwoners dat gebruik maakt van de regelingen substantieel af. Dit haalt het totale gebruik naar beneden. Het bereik van inwoners tot 120% valt naar verwachting hoger uit dan het landelijk gemiddelde. Van Stichting Leergeld wordt minder vaak gebruik gemaakt. Een verklaring hiervoor is dat het bestedingsdoel overlapt met de regeling maatschappelijke participatie (Meedoen Webshop). Stichting Leergeld wordt vaak als 'vangnet' gebruikt, omdat voor de beoordeling naar het netto besteedbaar inkomen wordt gekeken.

Veel organisaties binnen Etten-Leur verrichten de nodige inspanningen om armoede te bestrijden en minima te ondersteunen. Daar zijn we trots op, samenwerking op dit gebied is namelijk essentieel. Met woningcorporatie Alwel is in 2022 een pact gesloten. Dit houdt o.a. in dat de gemeente vroegtijdig een signaal ontvangt van huurachterstanden en we - met succes - samen proberen een huisuitzetting te voorkomen. Vanuit de samenwerking zijn we in staat om 'snel en vrij besteedbaar geld' beschikbaar te stellen aan inwoners in een complexe, acute situatie. Dit wordt bijvoorbeeld ingezet om met spoed een energierekening te betalen als de woning afgesloten dreigt te worden van gas en stroom. Er zijn tal van voorbeelden waaruit blijkt dat samenwerken loont. In 2024 willen we het pact uitbreiden door meer partners aan te laten sluiten.

Tot slot. We zijn verheugd te lezen dat de dienstverlening in het algemeen positief wordt beoordeeld door onze inwoners. Dit neemt niet weg dat het beter kan. Het door u opgeleverde rapport biedt ons hiervoor handvatten en daar willen wij u nogmaals voor bedanken.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders,

Drs. C. (Cor) Smits
Gemeentesecretaris

Drs. M.C. (Marina) Starmans-Gelijns
Burgemeester

Nawoord rekenkamer

Het college herkent zich in algemene zin in de bevindingen uit het rapport en neemt onze aanbevelingen ter harte. Ook is het college tevreden over het proces wat samen met de gemeentelijke organisatie en uitvoeringspartners is doorlopen. Daar zijn wij blij mee.

Het onderzoek kan een mooie bijdrage leveren aan nieuwe beleidsontwikkeling op het terrein van armoede en schuldhulpverlening.

Het college geeft aan op een aantal onderdelen een hogere score werd verwacht. Dat kunnen wij ons voorstellen. Het college heeft de afgelopen periode goede stappen gezet. Er ligt bijvoorbeeld een nieuwe concept beleidsnota over schuldhulpverlening, de voorzieningenwijzer is ingevoerd en met het Armoedepact wordt beoogd de samenwerking in de keten te versterken. De effecten hiervan zijn – logischerwijs – nog niet in beeld. Ook op andere punten is nog verbetering mogelijk.

Tegelijkertijd constateren we dat de raad op dit moment nog geen concrete meetpunten heeft om vast te stellen of de uitvoering doeltreffend en doelmatig verloopt. Wij vinden het belangrijk dat de raad een actieve rol vervult bij het ontwikkelen van een dashboard én dat de raad zich met regelmaat laat informeren over de omvang en samenstelling van het speelveld.

Hoewel het college naar aanleiding van onze aanbevelingen van plan is diverse acties in gang te zetten, adviseren wij de gemeenteraad om onze aanbevelingen integraal over te nemen. Voorts adviseren wij de raad vinger aan de pols te houden bij de implementatie van de aanbevelingen.

Deel B: Nota van bevindingen

1. Beleid armoede en schuldhulpverlening

In dit hoofdstuk is het huidige beleid van de gemeente Etten-Leur rondom armoede en schuldhulpverlening beschreven. We beginnen met een schets van de lokale context van Etten-Leur en een beschrijving van de organisatie rondom de armoedebestrijding en de schuldhulpverlening.

1.1. Lokale context

De lokale context van de gemeente Etten-Leur kan worden geschetst aan de hand van een aantal kenmerken. In deze paragraaf staan enkele kerngegevens over de inkomens- en vermogenspositie van huishoudens en inwoners van de gemeente Etten-Leur.

In de gemeente wonen 44.578 inwoners. In vergelijking met Bergen op Zoom, Drimmelen en Roosendaal, de gemeenten in het werkgebied van de Rekenkamer, heeft Etten-Leur relatief veel jongere inwoners. Het werkloosheidspercentage in de gemeente komt daarnaast overeen met de nabij liggende gemeenten. Een uitgebreide schets van de sociaaleconomische status van de gemeente Etten-Leur in vergelijking met buurgemeenten en de provincie Noord-Brabant staat in bijlage 2.

1.1.1. Minimahuishoudens en doelgroep schuldhulpverlening

Minimahuishoudens

Aangezien de gemeente Etten-Leur zelf niet actief monitort op de ontwikkeling in de doelgroep voor het armoedebeleid is voor dit onderzoek gebruik gemaakt van de Armoede Index van KWIZ. In bijlage 2 staat een meer uitgebreide schets van de sociaaleconomische status van de gemeente Etten-Leur. In bijlage 9 staat de toelichting op de systematiek van de Armoede Index. In de gemeente Etten-Leur is 5,5 procent van alle huishoudens afhankelijk van een inkomen tot en met 100% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm). Van alle huishoudens heeft 7,2 procent een inkomen tot 120 procent van het sociaal minimum.

Het werkloosheidspercentage ligt in lijn met het landelijk gemiddelde en hoger dan het gemiddelde in Noord-Brabant⁵.

Van alle kinderen groeit één op de zestien op in armoede. Hiermee ligt het aandeel kinderen dat in Etten-Leur opgroeit in armoede lager dan het landelijk gemiddelde en ook lager dan de gemeenten in de regio. In bijlage 10 staat het Wettelijk kader armoedebeleid (Participatiewet) nader toegelicht.

Tabel 1.1.1 Minimahuishoudens in de gemeente Etten-Leur⁶⁷

Minimahuishoudens gemeente Etten-Leur	100% Wsm	110% Wsm	120% Wsm	130% Wsm
Aantal huishoudens	1.075	1.175	1.407	1.672
Aandeel in gemeente	5,5%	6,0%	7,2%	8,6%
Aantal kinderen	542	578	645	738
% kinderen t.o.v. alle kinderen in Etten-Leur	6,2%	6,6%	7,4%	8,5%

De omvang van de doelgroep is de afgelopen jaren vrij constant gebleven. Het aandeel huishoudens dat van een minimuminkomen moet rondkomen ligt in de gemeente Etten-Leur onder het landelijk gemiddelde⁸. Ook het aandeel kinderen dat in armoede opgroeit is lager dan

⁵ Waar staat je gemeente (z.d.). https://www.waarstaatjegemeente.nl/jive?workspace_guid=2eadeea0-b846-4240-aeab-2391d60d7880.

⁶ ⁶ De normbedragen per maand per 1 januari 2024 zijn als volgt voor personen van 21 jaar tot de AOW leeftijd: alleenstaanden/ Alleenstaande ouders/ eenpersoonshuishoudens: €1.284. Partners/ gehuwden en samenwonenden: €1.834. Als er sprake is van kostendelers, wordt daar op gecorrigeerd.

⁷ Zoals in de inleiding aangegeven hanteert de gemeente Etten-Leur de beleidsmatige inkomensgrens als definitie. Voor het in kaart brengen van de doelgroep wordt in dit rapport daarom deze definitie gehanteerd.

⁸ Waar staat je gemeente (z.d.). <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/werk-en-inkomen>.

gemiddeld in Nederland. De armoede is in Etten-Leur licht gedaald de afgelopen jaren. Dit is in lijn met de landelijke ontwikkeling,

Schulden en vermogen

Het gemiddelde vermogen ligt in Etten-Leur lager dan gemiddeld in de provincie Noord-Brabant en gemiddeld in Nederland⁹.

Het percentage huishoudens met problematische schulden ligt in de gemeente Etten-Leur met 6,8 procent hoger dan gemiddeld in Noord-Brabant (5,6 procent en lager dan het landelijke gemiddelde (7,9 procent). De gemiddelde schuld per huishouden ligt in Etten-Leur wel hoger dan in Nederland⁵.

Het aantal meldingen is sinds 2021 gedaald van 86 naar ruim 65 op jaarbasis. De landelijke cijfers van NVVK, de branchevereniging voor financiële hulpverleners, laten ook een daling zien van ruim 89.000 meldingen in 2019 naar 75.500 in 2022 (bron: jaarverslagen NVVK).

1.1.2. Signaleringen rond de ontwikkeling in de doelgroep vanuit de interviews

In de interviews is gevraagd naar ontwikkelingen en signaleringen in de doelgroep voor schuldhulpverlening en armoedebestrijding. In het onderstaande staan de resultaten hiervan weergegeven.

Doelgroep minima visie professionals

Vanuit de uitvoerende medewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant wordt aangegeven dat er meer inwoners zijn die moeite hebben met rondkomen dan voorheen. Dit komt door de stijgende prijzen van het afgelopen jaar. Voor de coronacrisis bestond de doelgroep voornamelijk uit ouderen met beperkte digitale vaardigheden en inwoners met een niet-westerse migratieachtergrond. Na de coronacrisis is dit niet het geval, inwoners met allerlei verschillende achtergronden en kenmerken vallen in de minimadoelgroep.

Doelgroep voor de schuldhulpverlening visie professionals

In Etten-Leur worden relatief veel flankerende problematieken gesignaleerd bij inwoners die in beeld komen bij de schuldhulpverlening. Naast schulden is er bijvoorbeeld sprake van verslaving, jeugdproblematiek of mentale problemen. Hulpvragen zijn hierdoor complexer geworden. De hulpverlening duurt hierdoor ook langer en dit legt ook een hogere werkdruk op de organisaties. Het valt op dat er inwoners met schulden veel werkenden en kostendelers zijn. Tijdens de coronacrisis zaten er relatief veel mensen met beschermingsbewind bij de schuldhulpverlening. Verder wordt verwacht dat de zzp'ers en kleine ondernemingen die de coronasteun niet kunnen terugbetalen, een groter deel gaan uitmaken van de doelgroep. De afgelopen jaren is het aantal cliënten bij de schuldhulpverlening gedaald, in 2023 is het aantal weer toegenomen. Alwel signaleert dat uit onderzoeken van woningontruimingen van de afgelopen jaren is gebleken dat het veelal alleenstaande mannen van middelbare leeftijd waren en ook dat ze in hun eerste contractjaar al een achterstand hebben.

Een andere signalering is dat er ook veel arbeidsmigranten wonen in de gemeente Etten-Leur. Deze groep heeft problematiek die afwijkt van de reguliere inwoner.

Daarnaast is een signaal dat veel mensen moeite hebben met de gedigitaliseerde processen. Ook vinden sommige organisaties dat er (te) weinig voor jongeren en schulden wordt gedaan.

1.2. Organisatie

De gemeenten Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert (De6-gemeenten) werken samen op verschillende onderwerpen binnen het sociaal domein. De zes

⁹ Waar staat je gemeente (z.d.). https://www.waarstaatjegemeente.nl/jive?workspace_guid=5095a348-f74b-4fed-a889-7ca27e407bec. Het CBS baseert het aantal huishoudens met problematische schulden op registraties over betalingsachterstanden bij de Belastingdienst, de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), bij BKR geregistreerde betalingsachterstanden en schuldregelingen, wanbetalers van de zorgverzekering, de Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen (WSNP) en het Centraal Curatele en Bewind Register (CCBR).

afzonderlijke gemeenten voeren ieder een eigen gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid. Het Werkplein Hart van West-Brabant gaat over de uitvoering van het armoedebeleid. Bij de uitvoering van de schuldhulpverlening zijn zowel de gemeente als de Kredietbank Nederland en Surplus betrokken. In het onderstaande gaan we in op de belangrijkste organisaties.

1.2.1. Gemeente Etten-Leur

Etten-Leur werkt volgens de visie uit de beleidsnota van De6-gemeenten en geeft invulling aan de uitvoering van beleid. Etten-Leur maakt in afstemming met het Werkplein Hart van West-Brabant het armoedebeleid op en voert beleidswijzigingen door. Het Werkplein voert de regelingen voor het armoedebeleid uit. Op het gebied van schuldhulpverlening voert de gemeente daarnaast de eerste fase uit (aanmelding en intake). Ook zorgt de gemeente voor het stabiliseren van de situatie en het bieden van lichte ondersteuning aan inwoners met (beginnende) schulden die nog te overzien zijn. In deze fase schakelt de gemeente desgewenst Geld & Recht van Surplus in om inwoners aanvullende ondersteuning te bieden. Wanneer een inwoner vragen heeft of hulp zoekt op het gebied van schulden dan kan diegene terecht bij het meldpunt schuldhulpverlening van de gemeente.

1.2.2. Werkplein Hart van West-Brabant

De Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Werkplein Hart van West-Brabant is per 2015 ingesteld als openbaar lichaam. Het Werkplein Hart van Brabant zorgt onder andere voor de uitvoering van het minimabeleid van de gemeente Etten-Leur. Inwoners die hulp of een gesprek willen bij het Werkplein Hart van West-Brabant kunnen daarvoor een afspraak maken. Het Werkplein heeft locaties in Etten-Leur en Roosendaal. Het Werkplein voert de minimaregelingen uit voor de deelnemende gemeenten. Hierin denkt het Werkplein mee en adviseert bij het vertalen van het beleid naar de uitvoering. Het Werkplein is in staat om per gemeente een ander beleid uit te voeren.

1.2.3. Surplus

De welzijnsorganisatie Surplus richt zich met een breed pakket dienstverlening op de problematiek rond armoede en schulden. Ze bieden met sociaal raadsliedenwerk informatie en advies, met een formulierenteam gaan ze op huisbezoek. Bij deze bezoeken wordt er gekeken naar waar mensen recht op hebben en wordt er geholpen bij de aanvraag. Daarnaast bieden ze administratieve hulp om het financiële overzicht te houden. Het team budget coaching biedt hulp en diensten voor gedragsverandering, begeleiden budgetklanten en ze voeren stabilisatie uit. De schuldhulpverlening valt hier ook onder. Ook bieden ze psychosociale hulp bij schulden en werken mee aan de vroegsignalering: ook daar bieden ze psychosociale hulp.

1.2.4. Stichting Leergeld

Stichting Leergeld Noordwest Brabant biedt ondersteuning aan de gemeente Etten-Leur, Roosendaal, Moerdijk, Rucphen, Zundert en Halderberge. Afhankelijk van de gemeente, vergoedt Stichting Leergeld verschillende bijdragen voor school gerelateerde kosten, computer of fiets. In 2022 en 2023 heeft Stichting Leergeld te maken gehad met een groei van het aantal cliënten.

1.2.5. Voedselbank

De Voedselbank levert voedsel aan inwoners die dat nodig hebben. Ze werken met een winkelconcept: inwoners kunnen zelf keuzes maken in het eten en drinken dat zij meenemen. De Voedselbank heeft sinds kort een ruim pand ter beschikking en wil de Voedselbank uitbreiden met een kleding- en speelgoedbank. In vergelijking met eerdere jaren heeft de Voedselbank de afgelopen twee jaar te maken gehad met een stijging van het aantal klanten. Dit lijkt nu te stabiliseren. Wanneer inwoners zich aanmelden voor de Voedselbank, mogen zij direct langskomen voor een voedselpakket. Op de locatie van de Voedselbank kunnen inwoners worden geholpen bij hun aanmelding. Binnen twee weken moeten de formulieren ingevuld zijn. Surplus houdt een spreekuur bij de Voedselbank.

1.2.6. Woonstichting Alwel

Alwel is de enige woningcorporatie in Etten-Leur. De huurders zijn over het algemeen de financieel minder sterke inwoner. Alwel is signaalpartner in de vroegsignalering en meldt dreigende huisuitzettingen bij de gemeente. Het aantal ontruimingen is de afgelopen jaren sterk gedaald, door zo vroeg mogelijk in contact te komen met huurders.

1.2.7. Kredietbank Nederland

Kredietbank Nederland is verantwoordelijk voor de schuldregelingsfase, voeren budgetbeheer uit en begeleiden daarnaast budgetklanten. De tweede fase van de schuldhulpverlening werd van 2020 tot 2022 uitgevoerd door PLANgroep.

1.2.8. Armoedepact

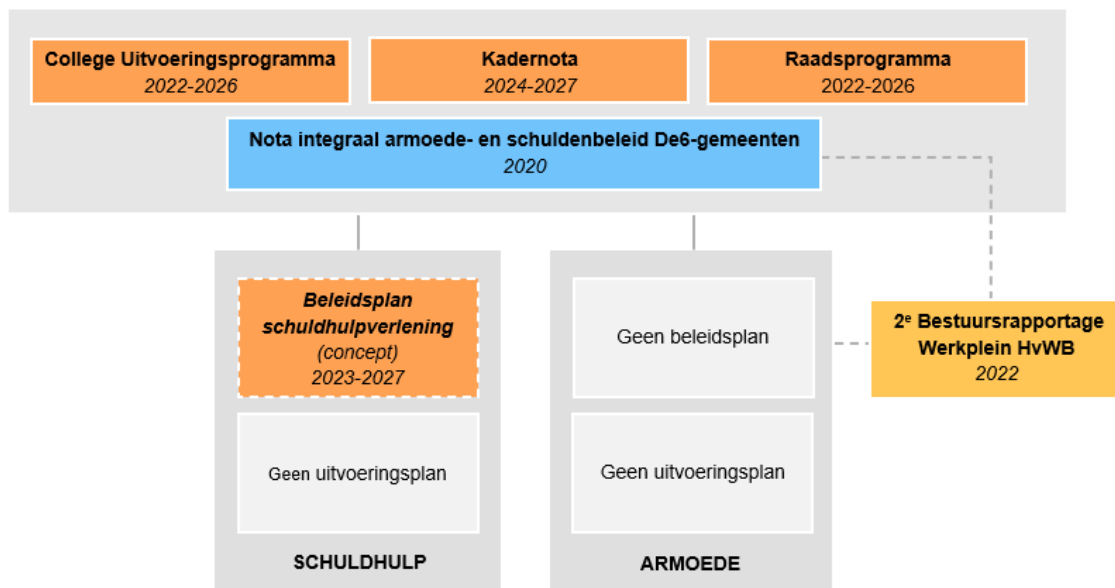
In de gemeente Etten-Leur is er een Armoedepact. Dit is een, voornamelijk bestuurlijke, samenwerking tussen de gemeente en externe partners. Het Armoedepact is een netwerk van de gemeente en externe partners, erop gericht om alle partijen in Etten-Leur (vindplaatsen of zij die iets betekenen voor de doelgroep) aan de gemeente te binden. De gemeente wil het Armoedepact uitbreiden, mogelijk wordt deze meer gericht op het uitvoerende deel van het minimabeleid. De gemeente heeft op dit moment de regierol, maar zou dit op termijn graag overlaten aan de organisaties zelf. De volgende partijen zijn bij de uitvoering van het minimabeleid en schuldhulpverleningsbeleid in Etten-Leur betrokken:

- Kredietbank Nederland
- Werkplein Hart van West-Brabant
- Voedselbank
- Woonstichting Alwel
- Samen voor alle kinderen: Jeugdfonds Sport en Cultuur, Stichting Jarige Job, Stichting Leergeld en Nationaal Fonds Kinderhulp
- Surplus
- Avoord
- Etten-Leurse kracht (ELK)
- Impegno
- Vluchtelingenwerk
- Thuiszorg
- Over Rood
- Zuidweg en partners
- Armoedeplatform

1.3. Beleid en doelstellingen

In deze paragraaf komen verschillende programma's en beleidsplanen aan bod. De verschillende plannen en de verhouding van deze plannen tot elkaar is schematisch weergegeven in figuur 1.3.1.

Figuur 1.3.1. Overzicht beschikbare beleidsnota's en -plannen op armoede- en schuldhulpverleningsbeleid.

1.3.2. Nota integraal armoede- en schuldenbeleid (2020)

Het beleid van De6-gemeenten rondom armoede en schulden is vastgelegd in de 'Nota Integraal Armoede- en Schuldenbeleid'. De nota is in mei 2020 door de raad vastgesteld. Iedere gemeente heeft ruimte voor lokale beleidskeuzes. In het kader van harmonisatie is het volgende standpunt geformuleerd:

'Harmonisatie kan nooit de reden zijn om een deelnemende gemeente te verplichten een instrument in te voeren, omdat de andere gemeenten dit instrument kennen of invoeren. Of juist te weerhouden van het invoeren van een instrument, omdat de andere gemeenten dit niet volgen. Er dient echter wel bewust omgegaan te worden met de overweging of een lokale invulling meerwaarde heeft ten opzichte van de meerwaarde van harmonisatie. Deze overweging dient dan ook onderdeel te zijn van het besluitvormingsproces.'

In bijlage 3 is een procedure weergegeven waarmee de De6-gemeenten proberen om vanuit dit harmonisatiestandpunt te werken.

Speerpunten

In de nota zijn vier speerpunten geformuleerd.

1. Het armoedebestrijdingsbeleid is erop gericht om mensen structureel uit de armoede te halen en de deelname aan de maatschappij onder mensen uit de minimadoelgroep zo hoog mogelijk te krijgen.
 - a. Mensen structureel uit de armoede halen door een tekort aan financiële middelen om een normaal leven te kunnen leiden op te lossen met behulp van preventieve en curatieve maatregelen en
 - b. De deelname aan de maatschappij onder mensen in de minimadoelgroep zo hoog mogelijk te krijgen. Bij voorkeur deelname door werk, zodat mensen uit armoede komen. Het minimabeleid neemt hiertoe (financiële) drempels weg, zonder daardoor een drempel naar arbeid op te werpen. Streven is dat deelname aan de maatschappij zo is ingericht dat dit juist de stap naar werk verkleint.
2. Bestrijding van armoede wordt integraal opgepakt. Schulden maken hier deel van uit. Dit betekent dat het armoedebestrijdingsbeleid in samenwerking met de beleidsterreinen Schuldhulpverlening, Werk, Wmo, Onderwijs en Jeugd integraal wordt vormgegeven en uitgevoerd. Deze integrale aanpak richt zich ook op afstemming en samenwerking tussen alle in- en externe partijen die zich bezighouden met de bestrijding van armoede binnen de gemeente(n).
3. Het non-gebruik van de armoede-instrumenten wordt zover mogelijk teruggedrongen.

4. Vroegsignalering en preventie hebben prioriteit om armoede tegen te gaan. De gemeenten beschouwen vroegsignalering van schulden als belangrijk onderdeel van haar schuldhulpverleningstaak. Innovatieve inzet om armoede en schulden te herkennen en om benadering van de doelgroep succesvol te maken, zal hiervoor nodig zijn.

Actiepunten

Per speerpunt zijn verschillende actiepunten opgesteld.

1. **Het armoedebeleid is erop gericht om mensen structureel uit armoede te halen en participatie te bevorderen**
 - a. De 6 gemeenten bieden hun inwoners instrumenten om deelname aan de maatschappij mogelijk te maken. Welke instrumenten de gemeenten inzetten wordt bepaald in het lokale armoedebeleid;
 - b. In samenwerking met het Werkplein Hart van West-Brabant wordt achterhaald welke belemmeringen inwoners ervaren bij hun weg naar werk;
 - c. Inwoners met een laag inkomen worden als specifieke doelgroep meegenomen in de activiteiten om laaggeletterdheid terug te dringen.
2. **De bestrijding van armoede wordt integraal opgepakt**
 - a) Wanneer er sprake is van multiproblematiek moeten de medewerkers in de toegang, Wmo-consulent, Jeugdprofessionals, medewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant en schuldhulpverleners verplicht een integraal plan van aanpak opstellen. Hierbij wordt inzet gevraagd van gemeentelijk medewerkers, jeugdprofessionals en medewerkers van het Werkplein;
 - b) Bij schuldenproblematiek wordt integrale begeleiding geboden. Het stabiliseren van de schulden heeft in dit proces de prioriteit. Daarnaast wordt het beleid schuldhulpverlening geactualiseerd;
 - c) De medewerkers in de toegang worden getraind op het herkennen van signalen van armoede en schulden;
 - d) Bij nieuwe klanten wordt er een regelingencheck uitgevoerd om te zien van welke regelingen diegene gebruik kan maken (door een medewerker van het Werkplein);
 - e) Er wordt onderzocht hoe de sleutelfiguren in het sociaal domein een actueel inzicht in de armoedeondersteuning gegeven kan worden;
 - f) Er wordt een Pact tegen Armoede gesloten met belangrijke partijen in die actief zijn in de armoede- en schuldenproblematiek;
 - g) Er wordt gekeken of er gebruik kan worden gemaakt van een armoederegisseur.

Het non-gebruik van de armoede-instrumenten wordt zover mogelijk teruggedrongen

- a) Er wordt duidelijke informatie gegeven over de beschikbare miniregelingen;
- b) Door voorlichting en communicatie wordt het taboe rondom armoede zoveel mogelijk weggehaald;
- c) Bij levensgebeurtenissen of veranderingen in inkomen wordt informatie verstrekt over het minimabeleid;
- d) De aanvraagprocedures worden vereenvoudigd en toegankelijker gemaakt voor laaggeletterden;
- e) Medewerkers van de gemeente worden getraind en geïnformeerd zodat zij kennis hebben van de toegankelijke instrumenten;
- f) Naar aanleiding van de regelingencheck (zoals genoemd bij speerpunt 2) worden instrumenten toegekend aan degenen die daar recht op hebben;
- g) De stijging in kosten zal waar mogelijk worden bekostigd vanuit de begroting, wanneer dit het budget overschrijdt, wordt dit voorgelegd aan de raad.

Vroegsignalering en preventie hebben prioriteit om armoede tegen te gaan

- a) In het kader van vroegsignalering wordt de aanpak 'Vroeg erop af' uitgevoerd;
- b) Bij levens veranderende gebeurtenissen die van invloed zijn op iemands inkomen of uitgavepatroon worden inwoners voorgelicht;
- c) Er wordt ingezet op een signaalfunctie binnen het Pact van de Armoede zodat inwoners eerder bereikt worden;
- d) Er wordt onderzocht hoe intergenerationele armoede tegen kan worden gegaan;
- e) De gemeenten bieden diverse vormen van ondersteuning aan voor iedere inwoner (ongeacht inkomen) om problematiek te voorkomen.

1.3.3. College Uitvoeringsprogramma (2022-2026)

Doelen

In het 'College Uitvoeringsprogramma 2022-2026' (ook wel het CUP), heeft het college doelen opgesteld per thema.

Iedereen moet mee kunnen doen

1. Er zijn voldoende en laagdrempelige zorg- en welzijnsvoorzieningen dichtbij voor (kwetsbare) inwoners om lang zelfstandig te blijven leven in de eigen woning.
2. Voorzieningen en activiteiten, gericht op preventie, goede ondersteuning, zorg, hulpverlening, algemene voorzieningen, sport- en cultuur, en worden door de inwoners optimaal benut.
3. In deze voorzieningen en activiteiten samen optrekken met inwoners, zorg- en welzijnsondernemers, verenigingen en andere partners.

Minima- en armoedebelief

1. Het terugdringen van het aantal mensen met schulden.
2. Inwoners met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum maken zoveel mogelijk gebruik van voorzieningen voor minima.
3. We zorgen voor laagdrempelige voorzieningen.
4. Het vroegtijdig signaleren en preventie van mogelijke schuldenproblematiek.

Monitoring

Om dit te monitoren wordt er gekeken naar:

- Het aantal verstrekte minimegelingen via het Werkplein (gespecificeerd naar regeling).
- Het aandeel particuliere huishoudens dat te maken heeft met geregistreerde problematische schulden.
- Cijfers van Waarstaatjegemeente.nl op het gebied van welzijn, werk en inkomen

Hoe vaak deze cijfers geraadpleegd worden is niet gespecificeerd in het CUP. Een specifieke minima- en armoedemonitor is er niet.

1.3.4. Kadernota (2024-2027)

Jaarlijks wordt er een kadernota opgesteld en aan de raad voorgelegd. In dit document wordt de huidige stand van zaken gepresenteerd voor diverse onderdelen, waaronder minima en armoedebelief. Ook wordt vooruitgekeken naar de komende vier jaar. In de meest recente kadernota van 2024-2027 worden dezelfde doelstellingen gehanteerd die ook in het CUP beschreven staan. In de Kadernota wordt de stand van zaken in 2023 gegeven. De volgende twee punten worden benoemd:

- De aanpak 'Vroeg eropaf' is structureel ingevoerd. Ook wordt gewerkt aan de invoering van de Voorzieningenwijzer en het Armoedepact.
- De energietoeslag voor 2022 is succesvol verstrekt en inwoners kunnen voor 2023 een aanvraag indienen.

1.3.5. Raadsprogramma (2022-2026)

In het 'Raadsprogramma gemeenteraad Etten-Leur 2022-2024' staan de doelen en prioriteiten van de gemeenteraad voor de komende vier jaar beschreven. In het kader van armoede- en minimabeleid zijn twee van de beschreven ambities van toepassing:

1. **Iedereen moet mee kunnen doen** – de gemeenteraad stelt dat iedereen in Etten-Leur mee moet kunnen doen. De aandacht gaat hierbij met name uit naar jongeren en ouderen. Er wordt ingezet op preventieve middelen om te voorkomen dat inwoners te maken krijgen met armoedeproblematiek of (gezondheids)problemen.
2. **Inwoners met een smalle beurs vallen niet buiten de boot** – ook hierbij wil de raad inzetten op preventie. Door in te zetten op vroegsignalering en begeleiding naar werk wil de raad voorkomen dat inwoners te maken krijgen met armoede- en schuldenproblematiek. Ook geeft de raad bij dit punt aan de 120 procent norm van het minimabeleid te willen behouden.

In het raadsprogramma zijn geen afspraken opgenomen over prestatie indicatoren of monitoring.

1.3.6. Visie Werkplein Hart van West-Brabant, Etten-Leur (2022)

In samenwerking met De6 gemeenten heeft het Werkplein voor de periode 2022 – 2024 de volgende visie opgesteld:

“Wij vertrouwen in de talenten en kwaliteiten van onze inwoners. Daarom stimuleren wij iedereen om deze te ontwikkelen, met als doel werk, en als dat (nog) niet lukt, wel meedoen in de samenleving. Dat doen we samen met de inwoner, collega's en partners op basis van maatwerk.”

Doelstellingen en monitoring

Het Werkplein Hart van West-Brabant heeft aan de hand van de visie vijf doelstellingen geformuleerd voor de periode 2022-2024. Per doelstelling is weergegeven hoe de monitoring plaatsvindt:

15. Meer inwoners zijn zelfredzaam.

Monitoring: aantal aanvragen voor uitkeringen levensonderhoud.

16. Meer inwoners krijgen passende ondersteuning.

Monitoring: aantal plaatsingen beschut werk en garantiebannen.

17. Minder inwoners leven in armoede.

Monitoring: het aantal uitkeringsdossiers en het gebruik van de minimaregelingen.

18. We werken meer samen in het sociaal domein.

Monitoring: organiseren van werkplekken op locatie en het interne plaatsingsproces.

19. Werkgevers benutten beter de talenten en kwaliteiten van inwoners.

Monitoring: aantal plaatsingen WerkgeversServicepunt.

1.3.7. Concept: Beleidsplan schuldhulpverlening (2023-2027)

Ten tijde van het huidige onderzoek is er een concept beleidsplan schuldhulpverlening beschikbaar. In deze versie zijn een eerste visie, beleidsdoelen en een activiteitenplan geformuleerd. Aangezien dit beleidsplan in de conceptfase zit, beperken we hier ons tot de conceptvisie:

‘We zetten stevig in op een goede toegankelijke schuldhulpverlening voor onze inwoners met een hulpvraag, waarbij het voorkomen en vroegtijdig signaleren van schulden nog meer prioriteit krijgt. Daarnaast zetten we in op een integrale aanpak omdat schuldenproblematiek vaak gepaard gaat met problematiek op andere terreinen.’

Het concept beleidsplan sluit inhoudelijk aan op de doelstellingen uit het CUP die gericht zijn op schuldhulpverlening:

- 1) Het terugdringen van het aantal mensen met schulden;
- 2) Het vroegtijdig signaleren en voorkomen van mogelijke schuldenproblematiek.

De indicatoren waarop de schuldhulpverlening mogelijk op wordt gemonitord staan in bijlage 4.

1.3.8. Gemeentelijk beleid in perspectief

Vanuit de ketenpartners wordt aangegeven dat een specifiek beleidskader rond armoede en schulden van de gemeente Etten-Leur niet echt wordt gemist. Heel veel zaken zijn goed geregeld en men weet elkaar goed te vinden. Wel wordt soms een “stip op de horizon” gemist. Een voorbeeld dat wordt genoemd is het beleid rond preventie. Surplus noemt hierbij als voorbeeld dat het in het kader van preventie van belang is dat mensen zich bewust zijn dat ze zelf al maatregelen kunnen nemen om zich financieel voor te bereiden en te beschermen tegen mogelijke schulden. Dit is een brede opgave en door dat bijvoorbeeld op te nemen in het beleid, kan hier gericht aan worden gewerkt.

2. Uitvoering, resultaten en verantwoording armoedebelaid

In dit hoofdstuk komt de inrichting, uitvoering, resultaten en de verantwoording van het armoedebelaid aan de orde.

2.1. Gemeentelijke regelingen

2.1.1. Minimaregelingen

De gemeente kent verschillende regelingen voor mensen met een laag inkomen. In tabel 3.2.1 staan de regelingen weergegeven met de bijbehorende inkomensgrens, doelgroep, het bereik en het landelijk bereik bij vergelijkbare gemeenten.

Tabel 2.1.1 Minimaregelingen gemeente Etten-Leur inclusief gebruik en bereik 2022 en 2023

Gemeentelijke regeling	Inkomens grens 2022 (Wsm)	Doelgroep	Gebruik 2022 Gebruik 2023	% van de doelgroep bereikt	Landelijk bereik
Individuele bijzondere bijstand	120%	Bijzondere bijstand is aan te vragen om onvoorziene, noodzakelijke uitgaven te bekostigen	606 personen 646 personen	26% 27%	25 -35%
Kwijtschelding gem. belastingen	101%	Kwijtschelding voor afvalstoffenheffing vastrecht, rioolheffing en hondenbelasting	1062 huishoudens 1049 huishoudens	97% 97%	70 – 75%
Individuele inkomens toeslag	101%, 3 jaar	Inwoners die langdurig rond moeten komen van een minimuminkomen	423 huishoudens 456 huishoudens	61% 68%	50 – 60%
Collectieve zorgverzekering	120%	Inwoners met een laag inkomen kunnen een collectieve zorgverzekering afsluiten via CZ. Met deze verzekering hebben inwoners een uitgebreide verzekering tegen een lagere prijs.	1.450 personen 1.575 personen	61% 66%	40 – 50%
Meedoen Webshop ¹⁰	120% (2022) 130% (2023)	Een tegoed voor zowel volwassenen als kinderen om mee te kunnen doen aan sport, cultuur, uitstapjes incl. diploma A zwemmen.	526 huishoudens 552 huishoudens	37% 33%	35 – 45%
Energietoeslag (tijdelijke regeling 2022 en 2023)	130%	De energietoeslag in 2023 is bedoeld als tegemoetkoming voor de stijging van de energiekosten.	1.967 huishoudens 2.067 huishoudens ¹¹	81% 83%	80 – 95%
Bijdrage in de schoolkosten	120% (2022) 130% (2023)	Een bijdrage voor schoolkosten voor gezinnen met een minimuminkomen	145 kinderen 133 kinderen	22% 18%	- ¹²
Overstapregeling PO-VO			14 huishoudens 22 huishoudens		
Tijdschriftenregeling	120% (2022) 130% (2023)	Een vergoeding voor een aantal kindertijdschriften voor kinderen uit minimagezinnen	Onbekend	-	-
Stichting Leergeld ¹³	130%	Voor kinderen van 4 t/m 17 jaar. Voor het meedoen aan binnen- of buitenschoolse activiteiten	378 ¹⁴ 259	-	40 - 50%

In 2023 is voor een aantal regelingen (Meedoen webshop, tijdschriftenregeling, bijdrage in de schoolkosten en bijdrage maaltijdskosten) de inkomensgrens verhoogd van 120 naar 130 procent van het wettelijk sociaal minimum.

¹⁰ Het Jeugdfonds sport en cultuur is ook actief binnen de gemeente Etten-Leur. De Meedoen Webshop is voorliggend en er wordt daardoor is het gebruik minimaal.

¹¹ De doelgroep bestaat uit huishoudens met een inkomen tot 130 procent van het wettelijk sociaal minimum ongeacht het vermogen. In totaal gaat dit naar schatting om 2.464 huishoudens.

¹² Vanwege de specifieke regeling in de gemeente Etten-Leur is een goede vergelijking niet mogelijk.

¹³ Incl. adviesaanvragen (Digitale Leermiddelen screening, Squala, MBO screening en Verjaardag box Stichting Jarige Job).

¹⁴ Incl. een eenmalige actie met Kerst. De cijfers zijn niet uit te splitsen voor Stichting Leergeld. Leergeld is in Etten-Leur het vangnet voor de mensen die buiten de webshop vallen. Leergeld toetst anders (besteedbaar inkomen) en verleend in sommige gevallen coulanace. .

In het algemeen is het gebruik van de regelingen toegenomen in 2022 ten opzichte van 2023. Voor de Meedoen webshop is het gebruik toegenomen, maar het bereik is gedaald omdat de totale doelgroep groter is geworden. Dit geldt niet voor de bijdrageregeling schoolkosten. Vergeleken met vergelijkbare gemeenten is het bereik van de individuele inkomens toeslag hoog, maar de inkomensgrens vrij laag. Ook het bereik van de schoolkostenregeling is lager dan in vergelijkbare gemeenten. Bij de energietoeslag was het bereik ruim 80 procent van de doelgroep, ook in 2023 na de verruiming van de inkomensgrens naar 130 procent van het wettelijk sociaal minimum. Met de energietoeslag 2022 en 2023 is een nieuwe groep huishoudens met een laag inkomen in beeld gekomen bij het Werkplein. Dit is een belangrijke reden waarom het bereik van andere regelingen is toegenomen. Deze groep is nu ook aangeschreven voor de zorgregeling. Er is daar ook een veel groter bereik gekomen van de collectieve zorgverzekering. Het bereik van de collectieve zorgverzekering is hoger dan in vergelijkbare gemeenten. De andere regelingen waarvoor een landelijk bereik is vast te stellen, zijn in Etten-Leur in lijn met het gemiddelde.

In bijlage 13 staat een vergelijking van Etten-Leur met de gemeenten Drimmelen, Bergen op Zoom en Roosendaal.

2.1.2. Minimaregelingen in perspectief

In deze paragraaf komen de niet-geverifieerde reflecties vanuit de verschillende interviews aan de orde. Ook de mening van de doelgroep (zie bijlage 6 voor de weergave van de peiling onder de doelgroep) zelf komt aan bod.

Vanuit het Werkplein ziet men dat van de deelnemende gemeenten de gemeente Etten-Leur het meest actief qua beleid en ook qua toegekende bedragen voor de inwoners. Het Werkplein geeft aan dat het toepassen van specifieke gemeentelijke beleidsregels relatief eenvoudig is. De medewerker stelt het inkomen vast en kan dan de inkomensgrenzen, die de gemeente heeft vastgesteld, toepassen. Medewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant beschrijven het aanbod als compleet. Voor verschillende groepen inwoners is er een vergoeding beschikbaar, de inkomensgrenzen van de regelingen zitten veelal op 120 en 130 procent Wsm en de hoogte van de vergoedingen zijn toereikend. Binnen het huidige aanbod aan minimaregelingen hebben medewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant ruimte om maatwerk te leveren.

Maatschappelijke organisaties in de gemeente geven aan niet op de hoogte te zijn van het precieze aanbod aan gemeentelijke regelingen voor minima. Vanuit een ketenpartner wordt bijvoorbeeldesignaleerd dat Etten-Leur, in tegenstelling tot buurgemeenten, via Stichting Leergeld geen vergoedingen biedt voor kleding. Dit is echter wel mogelijk tot een bepaald bedrag voor sportkleding via de Meedoen Webshop. De organisaties krijgen signalen binnen dat het soms verwarrend is voor inwoners dat de vergoedingen en regelingen per gemeente anders zijn. Op basis van deze geluiden twijfelen de organisaties over de compleetheid van het aanbod. Ook de signalen uit de doelgroep die de partnerorganisaties krijgen, geven reden voor het stellen van vraagtekens bij de toereikendheid van het aanbod van de gemeente.

Ook kan de uitvoering in de praktijk tot problemen leiden. Stichting Leergeld geeft bijvoorbeeld aan dat het steeds lastiger wordt om voor het vastgestelde bedrag (tussen de €100 tot €150) een tweedehands fiets te kopen bij de kringloopwinkel. Andere gemeenten hebben hiervoor een hoger bedrag beschikbaar. Dit geldt ook voor de schoolkosten: die kosten stijgen door, maar de subsidie vanuit de gemeente is niet altijd toereikend. Om deze reden kent de gemeente ook de bijdrageregeling schoolkosten.

Uit de behoeftepeiling onder de minimadoelgroep blijkt dat een derde van de respondenten (46 procent) wel eens te weinig geld voor noodzakelijke spullen, zoals kleding, fiets en huishoudelijke apparatuur, heeft. Ook heeft een derde van de doelgroep aangegeven wel eens te weinig geld voor sport, vrijetijdsactiviteiten en gezonde, afwisselende voeding te hebben. Een kwart van de doelgroep maakt zich voortdurend zorgen over geld.

Aanbod aan minimaregelingen

Van de De6-gemeenten heeft Etten-Leur het ruimste aanbod aan minimaregelingen. Medewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant beschrijven het aanbod als compleet. Voor verschillende groepen inwoners is er een vergoeding beschikbaar, de inkomensgrenzen

van de regelingen zitten veelal op 120 en 130 procent Wsm en de hoogte van de vergoedingen zijn toereikend. Binnen het huidige aanbod aan minimaregelingen hebben medewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant ruimte om maatwerk te leveren.

Maatschappelijke organisaties in de gemeente geven aan niet op de hoogte te zijn van het precieze aanbod aan gemeentelijke regelingen voor minima. Verder zijn ketenpartners over het algemeen minder tevreden over de ondersteuning van de gemeente. Vanuit een ketenpartner wordt bijvoorbeeld gesignaleerd dat Etten-Leur, in tegenstelling tot buurgemeenten, geen vergoedingen biedt voor kleding. Ook de signalen uit de doelgroep die de partnerorganisaties krijgen, geven reden voor het stellen van vraagtekens bij de toereikendheid van het aanbod van de gemeente. Uit de peiling onder de doelgroep komt naar voren dat twee derde van de doelgroep van mening is dat de gemeente voldoende doet voor inwoners met geldzorgen. De groep die dit niet vindt, geeft hiervoor bijvoorbeeld de verklaring dat veel dingen duurder worden, maar de bedragen van de regelingen niet zijn opgehoogd. Ongeveer 60 procent van de doelgroep geeft aan dat de regelingen aansluiten bij hun behoeften. De gemeente geeft aan dat de bedragen per 2023 feitelijk wel zijn verhoogd. Zo zijn de bedragen voor maatschappelijke participatie per 2023 met 10 procent verhoogd.

Bekendheid van regelingen

Bij de peiling onder de doelgroep is daarnaast te zien dat met name de energietoeslag en de collectieve zorgverzekering relatief bekende (respectievelijk 95 en 86 procent) regelingen zijn. Ook de kwijtschelding van de gemeentelijke belastingen en de bijzondere bijstand is onder de meerderheid bekend. Driekwart van de doelgroep kent de Meedoen webshop. Onder de doelgroep met kinderen is de Meedoen webshop in verhouding bekender (84 procent). Stichting Leergeld is onder 79 procent van de doelgroep met kinderen bekend, het Jeugdfonds Sport en Cultuur is met 38 procent minder bekend. De voornaamste reden die de doelgroep van het minimeleid heeft voor het niet-gebruiken van de regelingen is dat ze de regelingen niet kennen.

Effect van de regelingen

Over het algemeen ervaart een deel van de doelgroep positieve effecten van het gebruiken van de regelingen. Zo geeft de helft van de doelgroep aan dat de regelingen ervoor zorgen dat er minder geldzorgen zijn, ongeveer 40 procent kan daarnaast door de regelingen meedoen en rondkomen. Aan de andere kant is er ook 45 procent die bang is om regelingen kwijt te raken, wanneer er meer inkomen (door werk) binnenkomt.

De gemeente heeft in 2023 een onderzoek laten doen naar de armoedeval en daardoor inzicht gekregen in de inkomenssituatie van huishoudens.¹⁵ Hiermee heeft zij meer inzicht gekregen in de financiële situatie van haar inwoners. Uit dit onderzoek blijkt dat in de gemeente Etten-Leur het besteedbaar inkomen in een aantal gevallen ook daadwerkelijk daalt. Doordat de inwoner boven een bepaalde inkomensgrens verdient, waardoor het recht op bepaalde gemeentelijke regelingen vervalt. Verdere uitwerking heeft het onderzoek nog niet gekregen, omdat het rapport nog niet formeel afgerond is. Niettemin staan er relevante aanbevelingen in die de armoedeval kunnen beperken (bijv. maatwerk m.b.t. de inkomensgrenzen, tijdelijke compensatie bij accepteren baan, maatwerkbudget voor uitstroomprijs of gerichte vergoedingen).

2.2. Werkwijze

2.2.1. Algemeen

Inwoners die hulp of een gesprek willen bij het Werkplein Hart van West-Brabant kunnen een afspraak maken. Het Werkplein Hart van West-Brabant heeft twee fysieke locaties: in Etten-Leur en in Roosendaal. Het werkplein werkt niet met een vrij inloophoud. Alleen bij acute zaken, kan een inwoner direct terecht bij een medewerker. Het Werkplein werkt bewust middels afspraken om zo de privacy van inwoners te waarborgen en om voldoende tijd te hebben voor inwoners.

Uitvoerend medewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant kunnen werken volgens de visie vanuit het beleid. Ze zien het kunnen leveren van maatwerk als sterk punt van de

¹⁵ Stimulansz, Samenspel landelijke en gemeentelijke inkomensbeleid; Een onderzoek naar de armoedeval in de gemeente Etten-Leur, 5 juli 2023 (concept)

organisatie. Het vormgeven van de integrale dienstverlening is nog in ontwikkeling. Zowel vanuit de gemeente Etten-Leur als het Werkplein wil men meer in contact komen met elkaar, maar dit gaat langzaam. Er komt beleidsmatig steeds meer ruimte voor maatwerk: inwoners hebben in overleg met het Werkplein de ruimte om invulling te geven aan de manier waarop vergoedingen worden ingezet. Een voorbeeld is het vergoeden van lidmaatschap van een sportvereniging: het budget kan ook ingezet worden als het past binnen het bredere doel van sporten. De medewerkers van het Werkplein zien dat dit werkt, aangezien zij signaleren dat steeds meer inwoners zich durven te melden.

2.2.2. Aanvraagprocedure en communicatie

Inwoners kunnen op verschillende manieren bij het Werkplein terecht komen. Rechtstreeks, via : folders, Surplus etc. en inwoners kunnen telefonisch contact opnemen. Het Werkplein werkt op afspraak, zodat men de tijd kan nemen voor de inwoner en de inwoner meer privacy heeft dan aan een balie. Alle communicatie loopt met name via de afdeling communicatie van de gemeente. Het Werkplein heeft wel een eigen website, maar is bijvoorbeeld niet actief op sociale media.

Inwoners kunnen bij het Werkplein Hart van West-Brabant zowel digitaal als schriftelijk regelingen aanvragen. Alle formulieren worden in het Nederlands aangeboden. Het Werkplein ondersteunt inwoners als het digitaal aanvragen niet lukt, anders kan het aanvraagformulier schriftelijk worden opgestuurd aan het Werkplein. Voor de Meedoenregeling gaat feitelijk alles alleen maar digitaal, omdat de inwoner daarna ook gebruik moeten maken van een webshop.

Op de website van werkplein staat alle informatie over de beschikbare regelingen. Bij vragen neemt de medewerker van het Werkplein de website met de inwoner door. Ze krijgen dan ook een brief thuisgestuurd met meer informatie over de Meedoenregeling. Binnen het Werkplein verwijst men wel inwoners door naar het betreffende team, wanneer nodig.

In 2023 is de gemeente gestart met een nieuwe webshop. Dit werkt net wat anders en inwoners en deelnemende verenigingen moesten even wennen aan de nieuwe systematiek.

Verenigingen dienen nu zelf de administratie te doen, terwijl voorheen het Werkplein dat verzorgde. Voor inwoners is het gemakkelijker geworden, maar de lay-out van de webshop is op de telefoon anders dan op de computer. Dit leidt tot vragen van inwoners, Vanuit de website van het Werkplein met alle informatie over de regelingen en vergoedingen is er een doorkliklink naar de webshop van Meedoen. Ze krijgen dan ook een brief thuisgestuurd met meer informatie over de Meedoenregeling.

Een belangrijke ontwikkeling is de start van de website www.datgeldtvoormij.nl (de Voorzieningenwijzer) per april 2024. Dit houdt in dat het Werkplein samen met de inwoner kijkt hoe een inwoner kan besparen. Aan de hand van dat gesprek wordt de applicatie ingevuld. Daarbij wordt bijvoorbeeld gekeken of er misschien recht is op bepaalde toeslagen, of dat er kan worden overgestapt naar een goedkopere verzekering of energieleverancier. Het Werkplein helpt vervolgens ook om ondersteuning bij externe partners aan te vragen. De Voorzieningenwijzer kan ook zelf digitaal thuis worden gebruikt. Op ieder moment kan hulp ingeroepen worden via een telefoonnummer. De gemeente wil dit ook integraal inzetten (voor bijvoorbeeld Wmo). Het wordt dus een belangrijk instrument om het gebruik van regelingen te stimuleren.

Bij de gemeente komen signalen binnen dat het aanvraagproces moeilijk is voor een deel van de inwoners. Het Werkplein Hart van West-Brabant zet stappen om het aanvragen van regelingen makkelijk te maken en de toegankelijkheid te verbeteren (bijvoorbeeld middels de website). Ook vanuit Surplus ziet men dat veel inwoners moeite hebben met de digitalisering van de processen. Zij helpen een groeiende groep inwoners tijdens de spreekuren met het invullen van formulieren. Vanuit verschillende organisaties wordt aangegeven dat de communicatie over de regelingen veel beter kan. Dit gaat dan over meer inzet op digitale communicatie als sociale media e.d. en een goede samenwerking rond de voorlichting tussen gemeente, Werkplein en de ketenpartners

Best practise gemeente Haarlem

De gemeente Haarlem werkt met de HaarlemPas. Een deel van de inwoners krijgen deze pas ambtshalve verstrekt (zoals bijstandsgerechtigden, mensen in de schuldhulpverlening etc.). De HaarlemPas is tevens de toegang tot tal van andere regelingen als Leergeld, Jeugdfonds Sport en Cultuur en dergelijke. Daarbij hoeft de inwoner maar één keer per jaar een aanvraag in te dienen voor de pas om de rest van het jaar aanspraak te kunnen maken op voorzieningen.

Uit de behoeftepeiling komt naar voren dat de meerderheid van de doelgroep het loket van de gemeente goed vindbaar vindt. Daarbij geeft de helft van de doelgroep aan dat de gemeente telefonisch goed bereikbaar is en dat ze weten waar ze terecht kunnen om ondersteuning te vragen.

Een minderheid van de doelgroep geeft echter aan dat de informatie die ze krijgen te begrijpen is en dat ze de informatie kunnen vinden die ze zoeken. Een deel van de respondenten heeft behoefte aan meer informatie en geeft aan het aanvraagproces ingewikkeld te vinden. Een vijfde van de doelgroep maakt geen gebruik van de regelingen omdat het aanvragen te moeilijk is.

Het contact met medewerkers is over het algemeen positief beoordeeld door de doelgroep. De meerderheid voelt zich serieus genomen, vindt dat de medewerker alles duidelijk uitleggen en geeft aan dat er in gezamenlijkheid naar oplossingen wordt gezocht.

2.3. Verantwoording jaarrekening

In de jaarrekening vindt de verantwoording van het armoede- en schuldhulpverleningsbeleid plaats onder het hoofdstuk Sociaal Domein. In de jaarrekening is een aantal indicatoren opgenomen¹⁶, waarvan er twee direct een relatie hebben met het beleid rond armoede en schulden, namelijk:

- Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven. Dit cijfer is afkomstig uit de burgerpeiling. Deze wordt tweejaarlijks gehouden. In 2019 was dit percentage 74 procent en in 2021 76 procent. Het doel zoals gesteld in de begroting staat op 74 procent.
- Het percentage kinderen in armoede (BBV). Deze schommelt in de jaarrekeningen 2020 tot en met 2022 rond de 5 procent.

Inhoudelijk vindt er rapportage plaats op de doelstellingen. De volgende doelstellingen hebben daarbij een relatie met het armoede en schuldhulpverleningsbeleid:

1. Onze inwoners geven voor onze inspanning om volledig te kunnen deelnemen aan de maatschappij het rapportcijfer van minimaal een 7. Inhoudelijk gaat dit over het bieden van de juiste ondersteuning en wordt de nadruk gelegd op de zorg rond Jeugd en Wmo.
2. Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven is niet lager dan 74 procent. De actiepunten (uitvoeren regionaal armoedebeleidsplan en vroegsignalering schulden staan zonder toelichting opgenoemd hierbij).

De financiële verantwoording is op hoofdlijnen. Alleen afwijkingen van meer dan € 50.000,- worden verder toegelicht.

2.4. Monitoring en evaluatie armoedebeleid

De gemeente ontvangt voor de monitoring en evaluatie van het armoedebeleid verantwoordingsrapportages vanuit het Werkplein Hart van West-Brabant en de ketenpartners waar een subsidierelatie mee is. De gemeente geeft aan de input vanuit het Werkplein over wat er landelijk speelt, wordt gebruikt voor beleidsvorming. De rapportages van de externe partners spelen geen grote rol in de beleidsvorming.

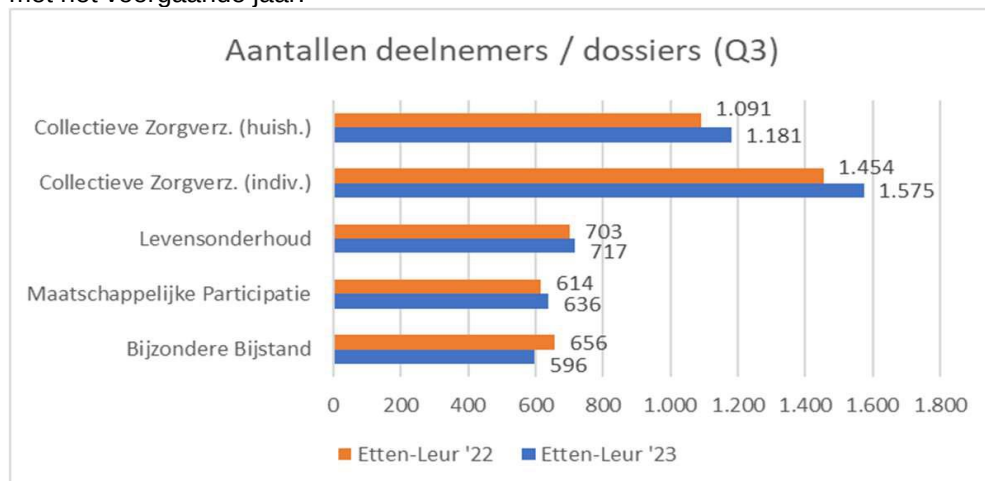
¹⁶ In bijlage 5 staat een overzicht van de indicatoren waarop wordt gerapporteerd over het brede sociale domein.

Werkplein Hart van West-Brabant

Er zijn doelstellingen opgesteld in de beleidsnota van De6-gemeenten met actiepunten voor de uitvoering. Een aantal punten hiervan komen terug in de begroting, maar niet allemaal.

De financiering loopt vanuit de GR en er zijn afspraken hoe de financiële middelen worden ingezet. Wanneer er tussentijdse bijsturing op de begroting vereist is, wordt dit vermeld in de bestuursrapportage die per kwartaal wordt opgesteld per gemeente. Deze rapportage wordt in de gemeenteraad geagendeerd. In deze rapportage gaat het Werkplein in op enkele algemene ontwikkelingen en komen de doelstellingen 1 tot en met 5 terug met een toelichting op de resultaten¹⁷.

1. Meer inwoners zijn zelfredzaam
In de verantwoording wordt hier de ontwikkeling van het aantal aanvragen voor een uitkering voor levensonderhoud gegeven in vergelijking met de ontwikkeling in de De6 gemeenten.
2. Meer inwoners krijgen passende ondersteuning.
De verantwoording gaat over de ontwikkeling van het aantal beschutte werkplekken. Ook de verantwoording over de werkzaamheden rond de inburgering vallen onder deze doelstelling.
3. Minder inwoners leven in armoede.
Deze doelstelling gaat direct over het armoedebeleid. In de verantwoording wordt ingegaan op het aantal verstrekte regelingen. In het onderstaande de verantwoording in de derde bestuursrapportage 2023, waarin het aantal verstrekkingen worden vergeleken met het voorgaande jaar.

Daarnaast gaat het Werkplein in op de doorlooptijden (voor maatschappelijke participatie en bijzondere bijstand wordt respectievelijk 94 en 82 procent afgehandeld binnen 4 weken in het derde kwartaal van 2023) en de afhandeling van de energietoeslag.

4. We werken meer samen in het sociaal domein.
In dit deel is de verantwoording meer beschrijvend. Het Werkplein meldt in 2022 druk bezig te zijn met de omslag naar gebiedsgericht werken en het organiseren van inspiratiesessies per gemeente. Die aandacht voor de samenwerking met maatschappelijke organisaties komt ook in de rapportages 2023 aan de orde.
5. Werkgevers benutten beter de talenten en kwaliteiten van inwoners.
Dit deel betreft de plaatsing van werkzoekenden bij werkgevers.

De verantwoording op het armoedebeleid beperkt zich dus tot het aantal verstrekte regelingen en over de inzet op samenwerking met de gemeente en de organisaties die daar actief zijn.

Een ander aspect is de financiële verantwoording. Zoals eerder opgemerkt, zijn er geen concrete uitvoeringsafspraken met het Werkplein. In de bestuursrapportages staat de financiële stand van

¹⁷ Daarnaast heeft het Werkplein ook klanttevredenheidsonderzoeken gehouden. De laatste dateert echter van november 2021, daarom hebben wij deze hier niet opgenomen. Ook in dit klanttevredenheidsonderzoek wordt gerapporteerd per doelstelling, maar wel op het niveau van het Werkplein als geheel en niet specifiek voor de gemeente Etten-Leur.

zaken weergegeven en de mutaties die eventueel aan de orde zijn op de begroting. Dit wordt gedaan voor de verschillende onderdelen, maar voor dit rapport beperken we ons tot het programma Inkomensondersteuning.

In de onderstaande tabel staat een overzicht van de begrote, bijgestelde en/ of gerealiseerde programmakosten per regeling. In 2023 was er sprake van een overschrijding van het budget. Dit kwam met name door de Meedoen Webshop en de niet-begrote bedragen van de Studietoeslag.

Tabel 2.4.1 Programmakosten gemeente Etten-Leur regelingen uitgevoerd door het Werkplein

Regelingen uitgevoerd door Werkplein	2022			2023	
	Begroting	3e wijziging	Realisatie	Begroting	Realisatie
Individuele bijzondere bijstand	€ 831.086	€ 916.433	€ 802.338	€ 942.703	€ 933.037
Individuele inkomensvoet		€ 206.795	€ 206.795	€ 244.409	€ 244.409
Collectieve zorgverzekering	€ 677.975	€ 693.683	€ 691.753	€ 749.287	€ 774.898
Meedoen Webshop	€ 222.276	€ 205.720	€ 230.699	€ 178.916	€ 272.814
Studietoeslag ¹⁸			€ 5.420		€ 97.609
Maaltijden				€ 12.500	€ 4.786
Totaal	€ 1.731.337	€ 2.022.631	€ 1.931.584	€ 2.127.815	€ 2.327.553

Tabel 2.4.2 Programmakosten regelingen direct gefinancierd door de gemeente Etten-Leur

Regelingen gefinancierd door gemeente Etten-Leur	2022			2023	
	Begroting	3e wijziging	Realisatie	Begroting	Realisatie
Zwemlessen A-diploma				€ 23.500	€ 43.255
Energietoeslag*		€ 2.099.500	€ 2.499.800		€ 2.713.600
Stichting Leergeld (jaarlijkse subsidie)			€ 12.500		€ 20.000
Voedselbank (subsidie) ¹⁹				€ 13.000	€ 24.000
Totaal	€ 0	€ 2.099.500	€ 2.512.300	€ 0	€ 2.800.855

In 2022 waren de kosten voor de energietoeslag aanzienlijk hoger dan begroot door het Werkplein. De kosten waren wel lager dan het bedrag dat vanuit het Rijk beschikbaar is gesteld voor de energietoeslag.

Stichting Leergeld

Stichting Leergeld ontvangt subsidies van de gemeente. De verantwoording voor die subsidie deelt Leergeld met de gemeente middels een verplichte rapportage. De subsidie voor Stichting Leergeld is in 2023 niet toereikend gebleken en de subsidie voor 2024 is, volgens Stichting Leergeld, nog niet voldoende verhoogd. Dit heeft deels met het gestegen aantal aanvragen te maken, maar ook met de prijsontwikkeling. De Stichting is hierover met de gemeente in gesprek. Stichting Leergeld wil verder graag meer inzage in de resultaten van de gemeente, met name op het gebied van de Meedoenwebshop, om eventueel in te springen wanneer inwoners niet geholpen worden.

Voedselbank

Een lange tijd is er geen ondersteuning geboden vanuit de gemeente aan de Voedselbank, daar is inmiddels verandering in gekomen, in de vorm van een driejarig toezegging voor een financiële bijdrage voor huisvesting. De Voedselbank zou graag zien dat de gemeente het werk van de Voedselbank meer en langdurig faciliteert, zodat er in samenwerking een betere ondersteuning voor inwoners wordt geboden. De gemeente en de Voedselbank zijn hierover met elkaar in gesprek.

¹⁸ Valt pas sinds 2023 onder de Participatiewet, vandaar niet begroot.

¹⁹ Betreft 3-jarige subsidierelatie in huisvestingskosten, die jaarlijks afbouwt. Voedselbank ontvangt geen structurele subsidie. De subsidierelatie loopt niet per kalenderjaar. In 2023 is er voor het eerste boekjaar € 24.000 beschikbaar gesteld.

De Voedselbank monitort zelfstandig het aantal klanten, stellen jaarlijks een jaarrekening op en publiceren deze²⁰. Nu er financiële ondersteuning is, gaat Voedselbank een verantwoording delen met de gemeente.

²⁰ In het jaarverslag 2022 is te zien dat het aantal huishoudens dat een beroep doet op de Voedselbank in 2020, 2021 en 2022 respectievelijk 134, 87 en 155 huishoudens betrof. Het jaarverslag 2023 is nog niet beschikbaar ten tijde van het schrijven van deze rapportage.

3. Uitvoering, resultaten en monitoring schuldhulpverleningsbeleid

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de uitvoering van de schuldhulpverlening.

3.1. Taakverdeling binnen Etten-Leur

In de onderstaande tabel staat per onderdeel aangegeven hoe de taakverdeling in de uitvoering van de schuldhulpverlening is verdeeld.

Tabel 3.1.1 Taakverdeling uitvoering schuldhulpverlening

Dienst/product	Toelichting	Uitvoerder
Vroegsignalering	Vroegsignalering bij betalingsachterstanden	Gemeente Etten-Leur/Surplus
Informatie en advies	Voor vragen rond financiën.	Surplus
Aanmelding/ Intake	In de intake wordt het individuele verhaal in beeld gebracht en wordt een plan van aanpak opgesteld	Gemeente Etten-Leur
Stabilisatie	Een duurzaam stabiele financiële situatie creëren voor de inwoner.	Gemeente Etten-Leur / Surplus
Budgetbeheer	(Vrijwillig) beheer van de financiën van de inwoner	Kredietbank Nederland
Budgetcursus/ coaching	Opstellen van een budgetplan dat past bij de financiële doelen en behoeften.	Surplus
Fase 2: schuldregeling	Regeling tussen een hulpvrager en schuldeisers voor een minnelijke regeling van de totale schuldenlast.	Kredietbank Nederland
Nazorg	Nazorg voor inwoners die de schuldregeling succesvol hebben afgerond.	Geen

Voor zelfstandigen werkt de gemeente met Overrood en met Zuidweg en partners.

3.2. Vroeg eropaf/ vroegsignalering

De gemeente heeft aangegeven te willen inzetten op vroegsignalering en preventie om schulden in een zo vroeg mogelijk stadium te kunnen aanpakken. Het onderdeel vroegsignalering wordt door de gemeente in samenwerking met Surplus en Alwel opgepakt.

Wanneer blijkt dat een inwoner problemen heeft met het betalen van maandelijkse rekeningen (zoals energie, huur of de zorgverzekering) wordt er een signaal afgegeven aan de gemeente.

Dit wordt eventueel gecombineerd met andere signalen (ook wel matching genoemd). Bij bedragen onder de €500 stuurt de gemeente de betreffende inwoner een brief of een e-mail. Bij bedragen hoger dan €500 wordt de inwoner gebeld. Indien er twee of meer signalen van betalingsachterstanden binnenkomen, wordt er een huisbezoek gedaan door een medewerker van de gemeente en een medewerker van Surplus.

Het aantal huisbezoeken varieert tussen de acht en twaalf per maand. In 2023 heeft dit vanwege capaciteitsgebrek stil gelegen. Er komen zo'n 120 meldingen per maand. Het percentage dat reageert op de vroegsignalering is met 2 procent laag. Jaarlijks stromen er circa 4 mensen door naar schuldhulpverlening. Landelijk is het gemiddelde bereik 15,8% in 2022. Er zijn geen cijfers bekend over het aandeel dat in Etten-Leur een hulpaanbod accepteert. Het landelijk gemiddelde is dat 33% van de bereikte groep een hulpaanbod accepteert. Daarbij moet worden opgemerkt dat de definities kunnen verschillen en dit maakt de vergelijkbaarheid soms lastig.

Bij een dreigende uithuiszetting neemt, als de datum van de ontruiming bekend is, Alwel contact op met de gemeente. Zodra de gemeente een melding dreigende huisuitzetting ontvangt, komen de schuldhulpverlener en adviseur integrale zorg en veiligheid in actie. Door deze inzet wordt vaak een daadwerkelijke huisuitzetting/ontruiming voorkomen. Hier zijn geen cijfers van bekend.

De Nationale Ombudsman heeft in het rapport “Hoe eerder, hoe beter”(februari 2024) een onderzoek gedaan naar de stand van zaken rond de vroegsignalering in Nederland. Voor tien gemeenten is de werkwijze bekeken en deze stappen komen overeen met de werkwijze van de gemeenten Etten-Leur:

Er zijn in het land wel variaties in wie de huisbezoeken uitvoert. Veelal is dit in handen van de gemeenten. Maar bijvoorbeeld in de gemeente Amsterdam worden de huisbezoeken uitgevoerd door de buurtteams. De buurtteams voeren tevens de schuldhulpverlening tot en met de stabilisatie uit en ook de maatschappelijke dienstverlening. De filosofie hierbij is dat er vanuit een dergelijke organisatie direct breder wordt gekeken naar de problematiek.

3.3. Werkproces schuldhulpverlening

3.3.1. Aanmelding, intake en stabilisatie

Inwoners kunnen zich op verschillende plekken melden, zoals Werkplein, de gemeente, Surplus, Kredietbank Nederland, Van daaruit wordt gezorgd dat zij worden overgedragen naar de juiste partij. Bij de gemeente is het Loket Elz (het Wmo loket) de eerste plek waar men zich meldt. Dit meldpunt is te gebruiken door alle inwoners, niet alleen de inwoners die schulden hebben. De medewerker van het loket verwijst de inwoner vervolgens door naar de juiste hulpverlener, inclusief schuldhulpverlening.

Bij de afdeling Geld & Recht van Surplus wordt met de klant gekeken of er eventueel betalingsregelingen kunnen worden getroffen en verzorgen stabilisatie. Ook doen zij voorwerk zoals het verzamelen van schuldeisers, budgetcoaching en doen advies en informatievoorziening. In de eerste of laatste fase van de schuldhulpverlening wordt vaak een budget coach ingezet. Dit is niet altijd gekoppeld aan een traject. Budgetcoaches zijn vaak actief als er nog niet sprake is van grote schulden maar er wel geldzorgen zijn of als het huidige traject niet goed loopt. Naast de hulpverlening op het gebied van advies en informatievoorziening, besteedt Surplus aandacht aan het psychosociale aspect van schulden, waar bijvoorbeeld de Kredietbank de focus legt op het verlagen en verhelpen van de schuld.

Het eerste aanmeldgesprek vindt plaats met de gemeente. Tijdens dit gesprek wordt de hulpvraag geïnventariseerd. De stabilisatie wordt door de gemeente opgepakt. Samen met de klant wordt gekeken naar het inkomen en de vaste lasten en worden de inkomsten en uitgaven in evenwicht gebracht. Ook wordt gekeken of de klant gebruik maakt van mogelijke regelingen. Als blijkt dat de inwoner problematische schulden heeft dan wordt de gehele aanvraag verzameld voordat er naar de Kredietbank Nederland wordt doorverwezen.

Daarbij zorgt de gemeente voor het stabiliseren van de situatie en het bieden van lichte ondersteuning aan inwoners met (beginnende) schulden die nog te overzien zijn. In deze fase schakelt de gemeente desgewenst Geld & Recht van Surplus in om inwoners aanvullende ondersteuning te bieden.

3.3.2. Budgetbeheer

Voor 2022 had Surplus ook veel budgetbeheerklanten, maar deze taak wordt nu uitgevoerd door Kredietbank Nederland. Oude budgetbeheerklanten zitten nog wel bij Surplus, maar de nieuwe klanten worden doorverwezen naar de Kredietbank.

3.3.3. Schuldregeling

De Kredietbank Nederland is verantwoordelijk voor de schuldregelingsfase. Voor de overdracht naar de Kredietbank controleren de klantmanagers van de Kredietbank Nederland het dossier op

volledigheid en wordt een fysieke afspraak gemaakt met de klant voor het tekenen van de stukken en een uitlegmoment van het proces. Omdat de Kredietbank ook op locatie aanwezig is in Etten-Leur zijn de communicatielijnen kort.

3.3.4. Nazorg

In de gemeente Etten-Leur wordt geen nazorg geboden. Dit wordt door zowel Surplus als de Kredietbank gemist. Zoals een van de betrokkenen stelt: *“Eigenlijk zou er na de afsluiting van een traject een afspraak na een aantal maanden moeten worden ingepland om te kijken hoe het gaat. Het is namelijk zonde als inwoners na een traject weer moeten terugkomen”*.

Van de respondenten van de vragenlijst onder de doelgroep voor schuldhulpverlening geeft 40 procent aan wel behoefte aan nazorg te hebben, liefst van Kredietbank Nederland.

Het belang van nazorg wordt alleen maar groter met de verkorting van de termijn van de schuldregeling van 36 naar 18 maanden. Vanaf 2025 dient dit derhalve opgenomen te worden in het beleid²¹.

De verkorting van de termijn van de minnelijke schuldregeling is ingevoerd, omdat het bijdraagt aan de kabinetsdoelstelling om inwoners sneller uit de problematische schulden te helpen. Het verkorten van de aflosterperiode van de minnelijke schuldregeling, uitgevoerd door de Kredietbank Nederland, naar 18 maanden heeft als belangrijkste doel dat:

- De drempel voor een aanvraag schuldhulpverlening wordt verlaagd;
- Meer inwoners hulp krijgen;
- Inwoners sneller van hun schulden af zijn;
- De minnelijke schuldregeling en de wettelijke regeling in het kader van de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp) goed op elkaar aansluiten, elkaar aanvullen en elkaar niet verdringen.

Het geeft inwoners sneller perspectief op een duurzaam schuldenvrije toekomst. Passende begeleiding (maatwerk) en nazorg aan inwoners is in dat kader van belang.

3.3.5. Werkproces in perspectief

Als onderdeel van dit onderzoek is een vragenlijst onder de doelgroep voor schuldhulpverlening rondgestuurd (zie bijlage 7 voor de uitwerking van de resultaten). De meeste respondenten wisten dat de gemeente kon helpen bij geldzorgen of schulden via een medewerker van de gemeente (23 procent) of via de website van de gemeente (23 procent). Hun eerste contactpersoon voor hulp was voor 69 procent van de respondenten dan ook een medewerker van de gemeente. Respondenten geven aan dat medewerkers hun afspraken nakwamen (77 procent) en hun situatie begrepen (77 procent). De kwaliteit van de hulp is met een 7,9 beoordeeld en de aansluiting van de hulp bij de hulpvraag met een 8,0. Een paar respondenten geven aan dat er verbeterpunten zijn binnen de communicatie zoals sneller reageren en betere bereikbaarheid. Op het gebied van ondersteuning geven de respondenten mee dat er meer ruimte voor maatwerk moet zijn.

Over de informatie over hulp bij schulden geven respondenten wisselende antwoorden. Driekwart van de respondenten vindt de website van de gemeente over hulp bij schulden duidelijk en geeft driekwart aan na het eerste contactmoment op de juiste plek terecht te komen. Daarnaast geven respondenten in de toelichting dat ze niet weten waar ze moeten zijn of dat de informatie lastig te vinden is.

Over het resultaat van de intake geeft de meerderheid van de respondenten aan snel te zijn doorverwezen naar de organisatie die hen ging helpen en was het duidelijk hoe ze verder geholpen zouden worden.

Bijna de helft van de respondenten van de vragenlijst onder de doelgroep voor schuldhulpverlening heeft hulp gekregen van Surplus (46 procent). De meeste van deze groep hebben hulp gehad bij budgetbeheer (39 procent). De stellingen over het contact met Surplus

²¹ Voor meer informatie kijk o.a. op https://vng.nl/sites/default/files/2023-05/2023_qa_verkorting_mnsp.pdf

worden positief beoordeeld. Dit blijkt ook uit het rapportcijfer, namelijk een 8,5 voor de kwaliteit van de hulp. Ook de aansluiting van de hulp bij de hulpvraag wordt met een 8,5 beoordeeld.

Van de respondenten van de vragenlijst onder de doelgroep voor schuldhulpverlening heeft ruim 80 procent hulp gekregen van de Kredietbank Nederland, voornamelijk schuldenbemiddeling (90 procent) en WSNP (80 procent). Respondenten geven een 6,9 voor het contact met de Kredietbank en een 7,1 voor de kwaliteit van hun hulp. In de toelichting benoemen een aantal respondenten de lange looptijd van het traject. Daarnaast wordt de informatievoorziening als verbeterpunt genoemd. Daarbij gaat het om met name om informatie over de voortgang van het proces.

De uitvoering van de schuldhulpverlening bij de gemeente Etten-Leur is kwetsbaar. Er is maar 1 vaste medewerker verantwoordelijk voor de uitvoering.

3.4. Monitoring en evaluatie schuldhulpverlening

De schuldhulpverlening wordt bij de gemeente niet gemonitord en er wordt niet inhoudelijk gestuurd. De afgelopen jaren hebben er geen interne controles plaatsgevonden. Rapportages over de schuldhulpverlening worden niet gemaakt. De onderstaande cijfers zijn specifiek opgevraagd voor dit onderzoek. De ontwikkeling in de aantallen staan weergegeven in de onderstaande tabel.

Tabel 3.4.1 Ontwikkeling aantallen vroegsignalering, bron gemeente Etten-Leur

Dienst / product	Aantal 2021	Aantal 2022	Aantal 2023
Vroegsignalering			
Vroegsignalering	1.801	1.273	1.813
Bereik vroegsignalering ²²	173 (9%)	152 (12%)	47 (3%)

Het aantal meldingen vroegsignalering is in 2023 na een daling in 2022 weer op ongeveer hetzelfde aantal als in 2021. Het percentage bereikte inwoners is in 2023 gedaald naar 3 procent. In 2022 is landelijk 18 procent van de inwoners bereikt²³ en resulteert 8 procent van de meldingen in een hulpaanbod.

In de volgende tabel staan de detailgegevens van de melders in 2021.

²² Aantal personen met wie er contact is geweest na melding vanuit Vroegsignalering.

²³ Bron <https://www.divosa.nl/publicaties/divosa-monitor-vroegsignalering-schulden-jaarrapportage-2022>

Tabel 3.4.2 Melders vroegsignalering 2021, bron gemeente Etten-Leur

Melders	Aantal 2021	%
Woningcorporatie	280	16%
Energieleverancier	326	18%
Waterleverancier	50	3%
Zorgverzekeraar	488	27%
Overige signaalpartners	657	36%
Totaal	1.801	100%

Landelijk leveren zorgverzekeraars de meeste signalen aan (45 procent), gevolgd door woningcorporaties (23 procent).

De Nationale Ombudsman heeft in het rapport “Hoe eerder, hoe beter”(februari 2024) een onderzoek gedaan naar de stand van zaken rond de vroegsignalering in Nederland. In dit rapport trekt de Ombudman een aantal conclusies die ook voor de gemeente Etten-Leur relevant zijn:

- Signalen prioriteren is lastig. Ook andere gemeenten hebben moeite om op basis van de ontvangen signalen in te schatten hoe groot de financiële problemen van een burger zijn. Omdat Vastelastenpartners niet veel informatie mogen verstrekken bij het doorsturen van signalen, is het voor gemeenten lastig om te bepalen op welke manier zij het best contact kunnen zoeken met een burger. Gemeenten kunnen zelf regelen door, binnen de wettelijke kaders, zo veel mogelijk beschikbare informatie te combineren om een goed beeld te krijgen van de financiële situatie van de burger. Ook kan een goede samenwerking zorgen voor meer bewustwording bij vastelastenpartners dat zij zich moeten inspannen om sociaal te incasseren.
- Bereik van vroegsignalering is beperkt Het lukt gemeenten niet om alle inwoners over wie een signaal is afgegeven tijdig te bereiken en te helpen. Sommige inwoners willen geen hulp van de gemeente of denken geen hulp nodig te hebben. Voor hen komt vroegsignalering te vroeg; ze zijn nog niet klaar om een hulpaanbod te accepteren. Het is belangrijk dat gemeenten zich dat realiseren. Door meerdere contactpogingen te ondernemen, wordt de kans vergroot dat zij meer inwoners bereiken en vroegsignalering tot een succes maken.
- Er is weinig zicht op welke aanpak werkt. Er is nog geen duidelijk beeld welke aanpak het meeste effect heeft. Sommige gemeenten worstelen dan ook bij het maken van beleidskeuzes. De beschikbare kennis en expertise die er is, wordt door verschillende organisaties aangeboden. Het zou goed zijn als al deze kennis en expertise bij elkaar wordt

De volgende tabel zet de ontwikkelingen in de vraag naar schuldhulpverlening op een rij.

Tabel 3.4.3 Ontwikkeling aantallen schuldhulpverlening, bron gemeente Etten-Leur

Onderdeel	2021	2022	2023
Schuldhulpverlening			
Informatie en advies	46	18	13
Aanmelding/ Intake	86	66	67
Stabilisatie		49	50
Budgetbeheer		19	26
Budgetcursus		62	70
Fase 2 Schuldregeling	39	47	51
WSNP ²⁴		nb	9
Saneringskrediet verstrekt		4	21
Schuldbemiddeling		4	11

²⁴ Cijfers vanaf juli 2022. Daarvoor samenwerking met Plangroep, cijfers niet beschikbaar.

Het succespercentage van de schuldhulpverlening en de recidivecijfers, het aandeel mensen dat na afronding binnen 1 jaar zich opnieuw meldt bij de schuldhulpverlening, zijn niet bekend.

Met externe partijen bestaan de volgende afspraken over de monitoring:

- De Kredietbank Nederland levert kwartaalrapportages aan de gemeente ter verantwoording. Deze kwartaalrapportages worden ook opgeleverd door de Kredietbank. Kredietbank Nederland is aangesloten bij de NVVK, de branchevereniging voor schuldhulpverlening in Nederland. De Kredietbank Nederland werkt ook volgens de standaarden van de branchevereniging NVVK en heeft toegang tot de convenanten die landelijk worden afgesloten.
Surplus en de gemeente Etten-Leur zijn geen lid van de NVVK. De Kredietbank is tevreden over de wijze waarop de dossiers aangeleverd worden vanuit de gemeente. Dit is een teken dat de kwaliteit van dienstverlening op orde is bij de gemeente.
- Surplus vraagt elk jaar subsidie aan voor het hele jaar. In het uitvoeringsplan worden globale afspraken gemaakt over de beoogde uitkomsten en evalueren deze elk kwartaal. Aan het eind van het jaar komen deze beoordelingen in een jaarverslag. Dan wordt er gekeken of dit overeenkomt met de gemaakte jaarafspraken. Vervolgens wordt er gekeken welke aanpassingen er gemaakt moeten worden.

4. Samenwerking

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de samenwerking tussen organisaties op het gebied van schuldhulpverlening en armoedebestrijding.

4.1. Afspraken en werkwijze

In het algemeen is er geen afgesproken werkwijze rond verwijzingen en een integrale manier van werken in het sociale domein. De werkwijze rond verwijzingen verschillen per organisatie en gaat meer op basis van maatwerk en korte lijnen tussen de verschillende organisaties.

In het College Uitvoeringsprogramma is het voornemen opgenomen om een Armoedepact in de gemeente Etten-Leur op te richten. De gemeente is zich aan het oriënteren op de wijze waarop dit Armoedepact zou moeten gaan functioneren. Er zijn al meerdere netwerken in de gemeente en het nieuwe Armoedepact zou daar ingepast dienen te worden. De gemeente neemt nu de eerste stappen.

Er zijn verschillende gemeenten met een actief Armoedepact. In de gemeente Almelo zijn er circa 57 organisaties actief in het Armoedepact (<https://armoedepact.nl/>). Het armoedepact in Almelo verbindt verschillende organisaties die zich bezig houden met het bestrijden van armoede in Almelo. Het is met name gericht op informatie-uitwisseling en persoonlijke kennismaking tussen organisaties, vrijwilligers en belangstellenden die zich inzetten voor armoedebestrijding in de gemeente Almelo. De regie op het armoedepact ligt bij de organisaties. Ook in veel andere gemeenten zijn er vormen van armoedepacten. De mate waarin de gemeente de regie heeft verschilt. Dit heeft met name te maken met de doelstelling. In sommige gemeenten is het armoedepact ook betrokken bij de beleidsvorming, in andere gemeenten is het doel meer op het netwerk en informatie-uitwisseling gericht.

4.2. Samenwerking met de gemeente Etten-Leur

Gemeente en het Werkplein

Over de samenwerking tussen de gemeente Etten-Leur en het Werkplein zijn alle betrokkenen tevreden. Gemeentelijke beleidsadviseurs en beleidsadviseurs van het Werkplein Hart van West-Brabant overleggen tweewekelijks met elkaar om mogelijke beleidswijzingen te bespreken. Het Werkplein Hart van West-Brabant bepaalt, in samenspraak met de uitvoering, de haarbaarheid van een voorstel en koppelt dit terug aan de gemeente. Na ambtelijke besprekingen, gaat het voorstel naar een Managementtafel en een Bestuurstafel. Vervolgens gaat het voorstel door de zes colleges en indien nodig door de zes raden.

De gemeente is uiteindelijk beleidsbepalend voor het Werkplein. De samenwerking van Etten-Leur met De6-gemeenten en het Werkplein Hart van West-Brabant heeft er niet toe geleid dat beleidswijzigingen niet mogelijk waren. De gemeenten en het Werkplein kijken nu in gezamenlijkheid hoe de besluiten doorwerken in de uitvoeringslast. Uitvoeringsmedewerkers van het Werkplein Hart van West-Brabant hebben ook contact met de beleidsmedewerkers van de gemeente over de uitvoering van regelingen. Alle betrokkenen zijn het met elkaar eens dat de gemeente Etten-Leur daadwerkelijk eigen armoedebeleid kan voeren binnen het Werkplein.

Verder lopen afspraken met externe partijen zoals Leergeld en de Voedselbank via de gemeente en niet via het Werkplein. In overleggen tussen de gemeente en het Werkplein gaat het inhoudelijk over processen, financiën en beleid. Signalen van de inwoners komen niet vaak aan de orde.

Kredietbank Nederland

Over de samenwerking tussen de gemeente en de Kredietbank Nederland zijn beide organisaties tevreden. Wekelijks is er een medewerker van de Kredietbank Nederland aanwezig bij de gemeente Etten-Leur. Dit maakt dat de lijnen kort zijn. Ook kan de gemeente via 'Mijn Bankgemak' meekijken. Wanneer een inwoner wordt overgedragen aan de Kredietbank Nederland, blijft de inwoner in het systeem bij de gemeente. Er is een vaste medewerker bij Kredietbank Nederland die de aanvragen afwerkt. Wanneer het traject bij de Kredietbank Nederland is afgerond, sluit het dossier van de inwoner bij de gemeente. Over het algemeen

worden alleen bijzonderheden door de Kredietbank Nederland teruggekoppeld aan de gemeente, er wordt niet met regelmaat teruggekoppeld.

De Kredietbank is tevreden over de kwaliteit van de dossiers die ze van de gemeente ontvangen; deze zijn compleet en gereed voor de opstart van een traject. De overdracht verloopt goed. Doordat Kredietbank Nederland \budgetbeheer en budgethulp biedt, is de Kredietbank langdurig betrokken bij een client. Dit komt de stabiliteit in het contact met de client ten goede. Vanuit de Kredietbank is men positief over de snelle handelwijze van de gemeente bij problemen. Ook reageert de gemeente snel op signalen. Als voorbeeld noemt de Kredietbank dat de gemeente snel en positief reageerde op het verzoek van de Kredietbank om ook budgethulp te mogen uitvoeren. De Kredietbank kan nu inwoners leren om iets zelf onder de knie te krijgen voordat ze starten met budgetbeheer. Ieder kwartaal overleggen De6 gemeenten met de \Kredietbank.

Als verbeterpunt geven de medewerkers aan dat de gemeentelijke medewerkers niet altijd aanwezig of telefonisch goed bereikbaar zijn. Er wordt echter wel vlot gereageerd op gestelde vragen.

Surplus

Ook de samenwerking tussen de gemeente en Surplus verloopt goed. Momenteel loopt de gemeente echter aan tegen een lang wachtproces. Bij Surplus zijn er te weinig budgetcoaches (vrijwilligers), waardoor inwoners die door de gemeente worden aangemeld, niet direct een budgetcoach krijgen toegewezen. Surplus geeft aan dat trajecten complexer zijn geworden en daardoor langer duren. De gemeente heeft het afgelopen jaar meer geïnvesteerd in Surplus om dit zonder wachtlijst te kunnen blijven doen. Er zijn hier nog geen resultaten van bekend. Surplus heeft ook veel contact met het Elz loket van de gemeente. Dit gaat echter meer over de Wmo en minder vanuit Geld en Recht.

Overige

De gemeente Etten-Leur heeft geen afspraken met bewindvoerders, maar er zijn wel bewindvoerders waar de gemeente een voorkeur voor heeft. De gemeente probeert de klanten te bewegen naar deze bewindvoerders te gaan. Er zijn verschillende gemeenten in Nederland die convenanten hebben gesloten met bewindvoerders.²⁵

Zo heeft de gemeente Amsterdam een convenant beschermingsbewind. Hier zijn drie doelstellingen aan gekoppeld:

- 1. Het zo snel mogelijk beëindigen van een schuldsituatie of perspectief op een schuldenvrij bestaan creëren*
- 2. Het aanbieden van de meest passende hulp en ondersteuning. Specifiek niet meer of langer ondersteuning bieden dan nodig. In dat kader werken partijen actief aan uitstroom uit beschermingsbewind*
- 3. Kwalitatief hoogwaardige dienstverlening. Tussen partijen vindt een continue en constructieve dialoog plaats over de efficiëntie en effectiviteit van geboden dienstverlening.*

Bewindvoerders worden gestimuleerd convenantpartner te worden. Hiermee krijgen ze een aantal voordelen:

- 1. Direct aanmelden bij de kredietbank voor een saneringskrediet zonder nadere toetsing*
- 2. Doorverwijzing naar convenantpartners: partijen in de uitvoering (of waarmee de gemeente een financiële of subsidierelatie heeft) verwijzen door naar de convenantpartijen voor een aanvraag beschermingsbewind. De klant kiest zelf met welke partij zij in zee willen gaan.*
- 3. Meerjarige verstrekking bijzondere bijstand.*

Er zijn structurele overleggen tussen met de gemeente en Alwel. Alwel is van mening dat de gemeente in het kader van Vroeg Eropaf meer actief contact kan zoeken met de huurders van Alwel.

²⁵ <https://www.amsterdam.nl/sociaaldomein/voor-intermediairs-werk-participatie-en/schuldhulpverlening-amsterdam/bewindvoerders/convenant-beschermingsbewind/>

Er is geen regelmatig overleg tussen de gemeente en de Voedselbank. De voedselbank sluit wel aan bij armoedeavonden van de gemeente. De Voedselbank is niet betrokken geweest bij het beleid van de gemeente.

4.3. Samenwerking maatschappelijke organisaties

Het Werkplein Hart van West-Brabant heeft geen samenwerkingsafspraken met andere ketenpartnerorganisaties in de gemeente Etten-Leur. Stichting Leergeld, Alwel en de Voedselbank werken niet samen met het Werkplein Hart van West-Brabant in het bieden van ondersteuning aan de doelgroep.

Surplus werkt de afgelopen jaren meer samen met het Werkplein Hart van West-Brabant. Volgens Surplus heeft het werkplein de afgelopen jaren een cultuuromslag gehad; er is nu meer ruimte voor een persoonlijke benadering van klanten. Surplus verwijst inwoners door naar het Werkplein voor meer informatie over regelingen en het online aanvraagproces. Surplus ondersteunt inwoners ook bij het online aanvraagproces. Hoe en of doorverwijzingen tussen organisaties plaatsvinden is, volgens Surplus, niet vastgelegd. Surplus neemt zelf contact op met de gemeente, het Werkplein Hart van West-Brabant en Woonstichting Alwel wanneer dit nodig is.

Stichting Leergeld verwijst door naar Stichting Jarige Job en werkt samen met Vluchtelingenwerk. Ook geeft Stichting Leergeld aan dat Surplus en de schuldhulpverlening naar hun doorverwijzen.

Alwel heeft het meest contact met Surplus. In ieder geval bij elke aanmelding voor Vroeg Eropaf is er contact tussen deze partijen. Tussen Alwel en de Kredietbank West Brabant is geen regelmatig contact, maar zij zijn wel coöperatief: Alwel keurt betalingsafspraken vanuit de Kredietbank goed bijvoorbeeld.

De Voedselbank en Surplus werken veel samen. Surplus is wekelijks op locatie aanwezig bij de Voedselbank om contact te leggen met inwoners. signalen vanuit de inwoners worden teruggekoppeld aan de Voedselbank. Binnenkort stellen Surplus en de Voedselbank een samenwerkingscontract op.

De Voedselbank gaat ook samenwerkingscontracten afsluiten met de Kleding- en Speelgoedbank.

5. Rol van de gemeenteraad

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de wijze waarop de gemeenteraad de controlerende en kaderstellende rol vervult en welke informatie daarvoor beschikbaar is voor de gemeenteraad.

In verschillende interviews is de rol van de gemeenteraad aan de orde gekomen. De gemeenteraad van Etten-Leur wordt gezien als actief op het gebied van armoede en schulden. De gemeenteraad draagt bijvoorbeeld zelf thema's voor als is gebeurd rond de armoedeval. Ook heeft de raad de afgelopen tijd meerdere moties ingebracht die met name gericht waren op een verruiming van de inkomensgrenzen. In bijlage 8 is een overzicht weergegeven van de geagendeerde stukken, in chronologische volgorde.

De gemeenteraad heeft geen afspraken met het college over het leveren van informatie. Wanneer de raad vragen heeft, worden deze, naar tevredenheid van de gemeenteraad, door de ambtelijke organisatie beantwoord.

Verder wordt er gewerkt met de regulier planning en control cyclus. In de raad worden de bestuursrapportages van het Werkplein geagendeerd en de eventueel daaruit voortvloeiende begrotingswijzigingen. Daarnaast vindt de verantwoording plaats via de jaarrekening.

Bijlage 1. Normenkader onderzoek

Tabel B1.1 Normenkader Etten-Leur

Onderzoeksvraag		Norm
A. Gemeentelijk beleid armoede en schuldhulpverlening:		
1. Welke kaders, richtlijnen en uitgangspunten hebben raad en college met elkaar afgesproken ten aanzien de uitvoering van het armoedebeleid en de schuldhulpverlening en de samenhang tussen beide?		Er zijn duidelijke beleidskaders op het gebied van schuldhulpverlening Er zijn duidelijke beleidskaders op het gebied van armoedebeleid
2. Welke ambities, doelen en eisen en bijbehorende effect- en prestatie-indicatoren heeft de gemeente vastgesteld?		De systematiek van doelen, gewenste effecten en indicatoren is voor zowel schuldhulpverlening als armoedebeleid samenhangend uitgewerkt.
3. A. Heeft de gemeente voldoende zicht op de gevolgen van de sterke stijging van prijzen op de financieel-economische positie van haar inwoners en is het beleid daar op afgestemd?		De gemeente heeft zicht op de financiële situatie van haar inwoners De gemeente past het beleid en/ of de uitvoering aan op basis van actuele ontwikkelingen rond de financieel-economische positie van haar inwoners.
B Is dat beleid voldoende robuust en toekomstgericht?		Het beleid heeft een stevige basis vanuit visie en doelstellingen. De gemeente kan op basis van het beleid en de inrichting van de uitvoering goed inspelen op actuele ontwikkelingen.
B. Monitoring, evaluatie en resultaten		
3 Leiden de gemeentelijke inspanningen, in samenwerking met die van netwerkpartners, aantoonbaar tot het realiseren van de geformuleerde doelen in de beleidsnota en werkplannen?		Het effect van de inspanningen van de gemeente en haar partners op de te realiseren doelstellingen is in beeld.
4 Zijn de gemeentelijke inspanningen, in samenwerking met die van netwerkpartners doelmatig? (Hoe verhouden inspanningen en kosten zich tot de bereikte resultaten in het kader van schuldhulpverlening en armoedebeleid).		Er wordt een heldere afweging gemaakt over de inzet van middelen om de doelen te bereiken.
5 Wat is de actuele situatie met betrekking tot de armoede- en schuldenproblematiek in de gemeente (aantallen, type problematiek, ernst problemen)?		De actuele situatie rond armoede en schulden is in beeld bij de gemeente.
6 Wat leert een vergelijking van de situatie en de armoedeaanpak en schuldhulpverlening in Etten-Leur met die in andere gemeenten?		De gemeente vergelijkt actief met omliggende gemeenten en leert daarvan.
7 Wat is de actuele situatie met betrekking tot a. het gebruik van de diverse vormen van schuldhulpverlening door elk van de betrokken instanties; b. aantal (en %) mensen die na een afgerond traject zich opnieuw meldt in het kader van schuldhulpverlening?		
C. Ervaringen van de klantgroep en samenwerkingspartners		

8 Sluiten de gestelde doelen en daaruit voortvloeiende inspanningen en voorzieningen aan bij hulpvragen en wensen van de inwoners? Zijn ze goed geholpen? Is het beleid in hun beleving effectief? Wat vinden de inwoners van de mate waarin regelingen/voorzieningen m.b.t. armoedebeleid goed op elkaar zijn afgestemd, ook qua communicatie naar de inwoners? 9 Vinden de lokale organisaties waarmee de organisatie samenwerkt in de aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening adequaat? En in hoeverre is er sprake van een effectieve samenwerking bij de uitvoering van de schuldhulpverlening in de keten van (voorliggende) voorzieningen en organisaties? 10 Is de dienstverlening rond schuldenproblematiek in Etten-Leur adequaat? Wat vinden de cliënten/klanten daarvan?	De inwoner heeft een duidelijk beeld van het beleid en de regelingen/ activiteiten die de gemeente daarbij onderneemt. De informatievoorziening rond de regelingen/ voorzieningen krijgt een ruime voldoende van inwoners. De lokale organisaties hebben een duidelijk beeld van het beleid en de regelingen/ activiteiten die de gemeente daarbij onderneemt. De samenwerking rond schuldhulpverlening en armoedebestrijding wordt door de organisaties als effectief beschouwd. De dienstverlening rond schuldenproblematiek is adequaat.
D. Uitvoering algemeen	
11 Zijn de regelingen/voorzieningen m.b.t. armoedebeleid goed op elkaar afgestemd, ook qua communicatie naar de inwoners? 12 Welke initiatieven zijn genomen door gemeente en/of partners in de uitvoering om het gebruik van regelingen en voorzieningen in het kader van armoede en schuldhulpverlening bekendheid te geven en die te optimaliseren?	De regelingen/ voorzieningen zijn goed op elkaar afgestemd. Het beleid en de uitvoering is er op gericht het gebruik en de bekendheid van regelingen en voorzieningen in het kader van armoede en schuldhulpverlening te optimaliseren.
E. Organisatie en uitvoering schuldhulpverlening	
13 Welke taken heeft de gemeente t.a.v. schuldhulpverlening bij andere organisaties belegd en welke afspraken zijn hierover gemaakt? 14 Hoe is de samenwerking met de partners binnen De6, Werkplein, Surplus, Voedselbank, Stichting Leergeld, Kredietbank, vaste lasten partners, onderwijsinstellingen en Over Rood geregeld? 15 Hoe worden taken die bij het Werkplein, Surplus en de Kredietbank zijn belegd gemonitord, geëvalueerd? 16 Worden de uitgangspunten van de schuldhulpverlening door elk van de betrokken instanties (goed) toegepast? 17 Hoe zijn vroegsignalering en preventieve aanpak ingericht en geïmplementeerd? 18 Is de lokale organisatie en aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening adequaat? En in hoeverre is er sprake van een effectieve samenwerking bij de uitvoering van de schuldhulpverlening in de keten van (voorliggende) voorzieningen en organisaties?	Er is een duidelijke en goed omschreven taakverdeling rond de uitvoering van de schuldhulpverlening. Er zijn duidelijke samenwerkingsafspraken tussen de partners van de schuldhulpverlening. De taken rond de uitvoering van de schuldhulpverlening worden gemonitord en geëvalueerd. De uitgangspunten van de schuldhulpverlening worden door de betrokkenen goed toegepast. Er is een duidelijke organisatie rond vroegsignalering en preventie. De lokale organisatie en aanpak rondom schuldenproblematiek en schuldhulpverlening is adequaat
F. Rol van de gemeenteraad	

19	Welke informatie krijgt de gemeenteraad over de stand van zaken van de voortgang van de doelen van het armoede- en schuldhelpverleningsbeleid?	De gemeenteraad wordt periodiek geïnformeerd over de stand van zaken van de voortgang van de doelen van het armoede- en schuldhelpverleningsbeleid.
20	Is de informatie die de raad krijgt van het college toereikend om de kaderstellende en controlerende rol goed in te kunnen vervullen?	De raad is in staat de kaderstellende en controlerende rol goed te vervullen.

Bijlage 2. Sociaaleconomische kenmerken

In deze bijlage staat een sociaaleconomische schets van de gemeente Etten-Leur. De gemeente is daarbij vergeleken met de omliggende gemeenten Bergen op Zoom, Drimmelen en Roosendaal. Daarnaast zijn de cijfers van Etten-Leur vergeleken met de cijfers in de provincie Noord-Brabant.

Demografie, werk en inkomen

In tabel B2.1 staan relevante demografische kenmerken van de gemeente Etten-Leur in vergelijking met de nabijgelegen gemeenten Bergen op Zoom, Drimmelen en Roosendaal. De gemeente Etten-Leur heeft een vergelijkbare bevolkingsdichtheid met de gemeenten Bergen op Zoom en Roosendaal, deze gemeenten hebben ook dezelfde stedelijkheidsscore. In vergelijking met de andere gemeenten heeft de gemeente Etten-Leur een hoger aandeel inwoners van 0 tot 25 jaar en een lager aandeel inwoners van 65 jaar of ouder.

Op het gebied van werk en inkomen is het gestandaardiseerde en persoonlijk gemiddelde inkomen in de gemeente Etten-Leur hoger dan dat van de gemeenten Bergen op Zoom en Roosendaal, maar lager dan dat van Drimmelen. Hetzelfde geldt voor het vermogen (gemiddelde en mediaan). De gemeente Etten-Leur heeft 681,3 banen per 1.000 inwoners, dat is vergelijkbaar met de gemeente Roosendaal. Daarentegen wijkt het werkloosheid percentage niet heel veel af van de nabijgelegen gemeenten.

Tabel B2.1 Etten-Leur vergeleken met nabijgelegen gemeenten; relevante kenmerken^{26 27 28}

	Etten-Leur	Bergen op Zoom	Drimmelen	Roosendaal	Noord-Brabant
Demografische kenmerken					
Aantal inwoners per gemeente	44.578	68.864	27.994	77.613	46.897
Bevolkingsdichtheid per gemeente (inwoners per km ²)	806	861	295	729	597
Stedelijkheid (1=zeer sterk 5=niet stedelijk)	2	2	4	2	3,4
% jongeren van totale bevolking (0 tot 25 jaar)	27,0%	25,7%	24,7%	25,7%	18,1%
% AOW van totale bevolking (65 jaar of ouder)	21,8%	22,7%	23,8%	22,4%	22,6%
Werk en inkomen					
Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen (x 1.000 euro)	35,7	34,2	37,8	33,9	37,7
Mediaan gestandaardiseerd inkomen (x 1.000 euro)	33,0	31,6	34,7	31,4	34,0
Gemiddeld persoonlijk inkomen (x 1.000 euro)	35,2	34,3	35,9	33,5	35,8
Mediaan persoonlijk inkomen (x 1.000 euro)	28,7	27,2	28,8	26,9	28,6
Gemiddeld vermogen (x 1.000 euro)	249,5	196,1	324,3	209,3	339,3
Mediaan vermogen (x 1.000 euro)	126,1	82,3	180,8	85,8	172,6
Aantal banen per 1.000 inwoners	681,3	620,9	472,4	677,6	643
% werkloosheid	3,3%	3,6%	2,8%	3,5%	3,0%

Gezondheid, sociale kenmerken en mobiliteit

In tabel B2.2 is te zien dat het aandeel inwoners met 2 of meer chronische aandoeningen en diabetes (type I of II) in Etten Leur vergelijkbaar is met de andere gemeenten. Tegelijkertijd is het aandeel in Etten-Leur hoger dan in Noord-Brabant. Daarnaast is het aandeel inwoners dat niet

²⁶ Statline (z.d.). <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/>.

²⁷ Statline (z.d.). <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/>.

²⁸ Waar staat je gemeente (z.d.). <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/demografie>.

sport in Etten-Leur lager dan de andere gemeenten. In vergelijking met Noord-Brabant is het aandeel niet-sporters in Etten-Leur daarentegen hoger. De gemiddelde levensverwachting in Etten-Leur is hoger dan Bergen op Zoom en Roosendaal maar lager dan die van Drimmelen en Noord-Brabant.

De gemiddelde afstand in Etten-Leur tot het treinstation is lager dan in de andere gebieden. De afstand tot het basis-en voortgezet onderwijs is in Etten-Leur vergelijkbaar met de andere gemeenten.

Tabel B2.2. Etten-Leur vergeleken met nabijgelegen gemeenten; relevante kenmerken^{29 30 31}

	Etten-Leur	Bergen op Zoom	Drimmelen	Roosendaal	Noord-Brabant
Zorg- en gezondheidskenmerken					
Levensverwachting in jaren	81,7	81,2	82,1	81,4	82,1
Gebruik diabetes type I of II	6,2%	6,9%	5,1%	6,5%	5,5%
Personen met 2 of meer chronische aandoeningen (% van alle verzekerden)	4,7	5,2	4,7	4,8	4,5
% Niet-sporters	47,7%	52,7%	50,9%	53,1%	41%
Mobiliteit					
Afstand tot treinstation (km)	2	2,7	9,3	3,1	8,3
Gemiddelde afstand tot basisschool (km)	0,7	0,6	0,8	0,7	0,8
Gemiddelde afstand tot VO (km)	1,9	1,4	3,9	2,4	3,3

²⁹ Beleidsplan sociaal domein gemeenten Brabantse Wal 2018 t/m 2021.

³⁰ Statline (z.d.). <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/>.

³¹ Waar staat je gemeente (z.d.). <https://www.waarstaatjegemeente.nl/dashboard/dashboard/demografie>.

Bijlage 3. Besluitvormingsprocedure ter afweging harmonisatie De6-gemeenten³²

De afweging om met een nieuw of aangepast armoede-instrument al dan niet af te wijken van de situatie binnen De6, dient bewust gemaakt te worden. We stellen daarom de volgende procedure voor om deze afweging op te nemen in het besluitvormingsproces.

Heeft een gemeente de behoefte om bestaande armoede-instrumenten aan te passen, of nieuwe instrumenten in te voeren, dan legt die gemeente de voorgenomen wijziging eerst in het regionaal overleg voor aan de overige De6 gemeenten. De andere gemeenten bespreken vervolgens binnen de eigen organisatie of zij de wijziging willen volgen.

Wanneer na intern overleg blijkt dat de gemeenten unaniem de voorgenomen wijziging willen volgen, dan worden de colleges, dan wel raden, gevraagd de voorgenomen wijziging middels een gezamenlijk voorstel door te voeren.

Wanneer na intern overleg blijkt dat niet alle gemeenten de voorgenomen wijziging willen volgen, dan ligt de verantwoordelijkheid voor het vergroten van de diversiteit van armoede-instrumenten, bij de gemeenten die de wijziging wel volgen. Zij besteden hier bij de verdere besluitvorming expliciet aandacht aan. In het college- of raadsvoorstel dat dient ter vaststelling van het instrument, vormt het afwijken van regionale harmonisatie een apart beslipunt. Hierbij weegt het bestuur of de waarde van het lokale instrument opweegt tegen de meerwaarde van harmonisatie. Hierbij wordt gekeken naar de 3 aspecten van meerwaarde van geharmoniseerd beleid.

1. Gelijke regelingen geven de inwoners duidelijkheid en voorkomen ongelijkheid tussen inwoners van de verschillende gemeenten.
2. Gelijke regelingen maken uitvoering van de regelingen eenvoudiger.
3. Gelijke regelingen maakt samenwerking met de De6-gemeenten voor regionaal opererende partners gemakkelijker en aantrekkelijker.

³² Nota Integraal armoede- en schuldenbeleid, De6 gemeenten

Bijlage 4. Indicatoren monitoring schuldhulpverlening³³

Tabel B4.1 Indicatoren beleid schuldhulp

Indicator	Toelichting	Waar komen de cijfers vandaan
Het aantal bereikte inwoners op basis van ontvangen vroegsignalen, uitgesplitst in aantal inwoners dat een hulpaanbod accepteert en aantal inwoners dat aangeeft daar geen behoefte aan te hebben of reeds in een (schuld)hulptraject zit.	Op basis hiervan kunnen we de effectiviteit van vroegsignalering meten en monitoren en zo nodig de aanpak bijstellen.	Registratiesysteem gemeente
Het aandeel particuliere huishoudens binnen de gemeente Etten-Leur dat te maken heeft met geregistreerde schulden (Deze indicator is reeds opgenomen in het college-uitvoeringsprogramma 2022-2026)	Dit betreft huishoudens waarvan bekend is dat zij bij een van de volgende partijen een schuld hebben openstaan: De belastingdienst, DUO, CAK, CJIB, Zorgverzekeraar en/of vanwege problematische schulden onder bewind zijn gesteld, in een Wnsp-traject zitten of geregistreerd staan bij het BKR.	Te raadplegen via het dashboard van het CBS
Het aantal aanmeldingen voor fase 1 van schuldhulpverlening (met en zonder beschikking)	Betreft mensen die zich met een hulpvraag bij fase 1 van schuldhulpverlening hebben gemeld	Registratiesysteem gemeente
Het aantal mensen dat uit fase 1 is uitgestroomd	Betreft mensen waarvan het dossiers in fase 1 is afgesloten of is doorgezet naar fase 2 van schuldhulpverlening	Registratiesysteem gemeente
Het aantal mensen dat vanuit fase 1 naar fase 2 van de schuldhulpverlening zijn doorverwezen.	Betreft mensen die zijn doorverwezen naar Kredietbank Nederland die momenteel de fase 2 uitvoert namens de D6 gemeenten	Kredietbank Nederland
No Show in fase 2	Betreft mensen die na doorverwijzing naar Kredietbank Nederland niet bij het gesprek zijn verschenen.	Kredietbank
De gemiddelde looptijd waarbinnen een schuldregeling tot stand wordt gebracht.	Betreft de tijd die benodigd is om tot een akkoord te komen met schuldeisers op de voorgestelde betalingsregeling. Kredietbank hanteert als streeftermijn max. 120 dagen.	Kredietbank Nederland
Het aantal gerealiseerde minnelijke schuldregelingen	Betreft de minnelijke schuldregelingen waarop de	Kredietbank Nederland

³³ Beleidsplan schuldhulpverlening 2022-2026 (conceptversie)

(uitgesplitst in schuldbemiddeling en saneringskrediet)	schuldeisers (zonder dwangakkoord via rechter) akkoord zijn gegaan met finale kwijting	
Het aantal keren dat voor een minnelijk traject een dwangakkoord is ingezet	Dit betreft de voorgestelde minnelijke schuldregelingen waar met (een deel van) de schuldeisers geen akkoord bereikt kon worden, en waarvoor Wsnp nog de enige resterende oplossing is.	Kredietbank Nederland
Het aantal geslaagde/succesvol afgesloten minnelijke schuldregelingen (=klant heeft het traject succesvol doorlopen met finale kwijting)	Betreft mensen die het minnelijke traject succesvol hebben voltooid met finale kwijting van restschuld aan het eind. Deze mensen zijn schuldenvrij.	Kredietbank Nederland
Het aantal verstrekte Wsnp verklaringen	Betreft mensen waarbij het minnelijk schuldregelingstraject niet is gelukt of geen oplossing voor kan bieden en daardoor aangewezen zijn op een wettelijk schuldregelingstraject via de rechter. Hiervoor hebben deze mensen een Wsnp verklaring nodig die de gemeente en/of schuldhulpverlenende instantie moet uitreiken.	Kredietbank Nederland
Het aantal deelnemers aan budgetbeheer	Het betreft mensen die gebruik maken van budgetbeheer al dan niet in combinatie met een minnelijk traject)	Kredietbank Nederland
Het aantal uitvallers gedurende het minnelijke traject in fase 2 (kan ook in % worden uitgedrukt)	Betreft mensen die gedurende het traject zijn uitgevallen. Hier kunnen diverse redenen aan ten grondslag liggen.	Kredietbank Nederland
Het aantal recidive klant die na een schuldregeling zich binnen 2 jaar opnieuw melden	Betreft mensen die al een keer een hulpaanbod hebben gehad en die zich binnen 2 jaar opnieuw melden	Gemeente Etten-Leur

Bijlage 5 Verantwoording sociaal domein breed

Om te meten in hoeverre de doelstellingen voor het sociale domein zijn bereikt ('We willen dat alle inwoners zoveel mogelijk op een gelijkwaardige manier kunnen meedoen aan de samenleving.' en 'We willen onze inwoners de mogelijkheden bieden om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen in hun eigen omgeving,'), monitort de gemeente de indicatoren zoals weergegeven in de onderstaande tabel.

Indicatoren sociaal domein 2022³⁴ (BBV: Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

Indicator	Laatste meting	Ambitie 2022
Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de inspanning van de gemeente om inwoners volledig te laten deelnemen aan de maatschappij	6,38 2021	7,0
Percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, jongeren- en ouderenvoorzieningen e.d.)	72 2021	74
Percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking	3,5 2020	4,4
Het percentage mantelzorgers met hoge belasting	31 2021	30
Het percentage inwoners dat nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid ervaart	58 2021	72
Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven	74 2019	74
Aantal personen per 1.000 inwoners met bijstandsuitkering (18 jaar en ouder) (BBV)	38,0 2021	28,1
Wmo-cliënten met een maatwerk arrangement per 10.000 inwoners	801 2022	720
Percentage kinderen in armoede (BBV)	5,0 2021	5,1
Percentage jeugdwerkloosheid (BBV)	2,0 2021	1,26
Jongeren met jeugdhulp (BBV)	10,7 2022	10,4
Jongeren met jeugdreclassering (BBV)	0,2 2022	0,5
Jongeren met jeugdbescherming (BBV)	1,0 2022	0,8
Het aantal lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners tussen 15 en 64 jaar (BBV)	17,1 2022	12,0
Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar (BBV)	791,3 2021	770,0

³⁴ Jaarstukken 2022, Etten-Leur

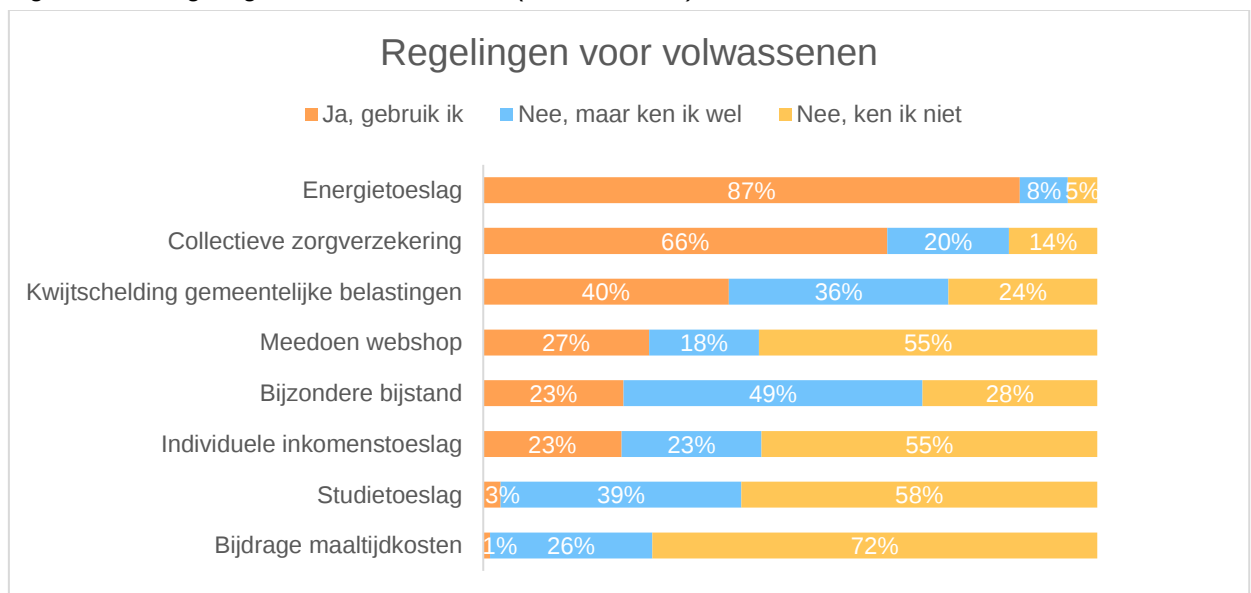
Bijlage 6: Resultaten behoeftepeiling doelgroep minima

Respons

De vragenlijst is verstuurd naar 2.345 inwoners in de gemeente Etten-Leur. In totaal hebben we de antwoorden van 485 respondenten meegenomen (88 online en 397 op papier). Dat brengt de respons op 18 procent. De respons is ruim voldoende om betrouwbare uitspraken te doen over de volledige doelgroep van huishoudens die gebruikmaken van het minimabeleid in de gemeente Etten-Leur. Om een betrouwbare uitspraak te kunnen doen, zijn er 331 respondenten nodig voor een betrouwbaarheid van 95 procent.

Regelingen voor volwassenen

Figuur B6.1 Regelingen voor volwassenen (n= 352~461³⁵)

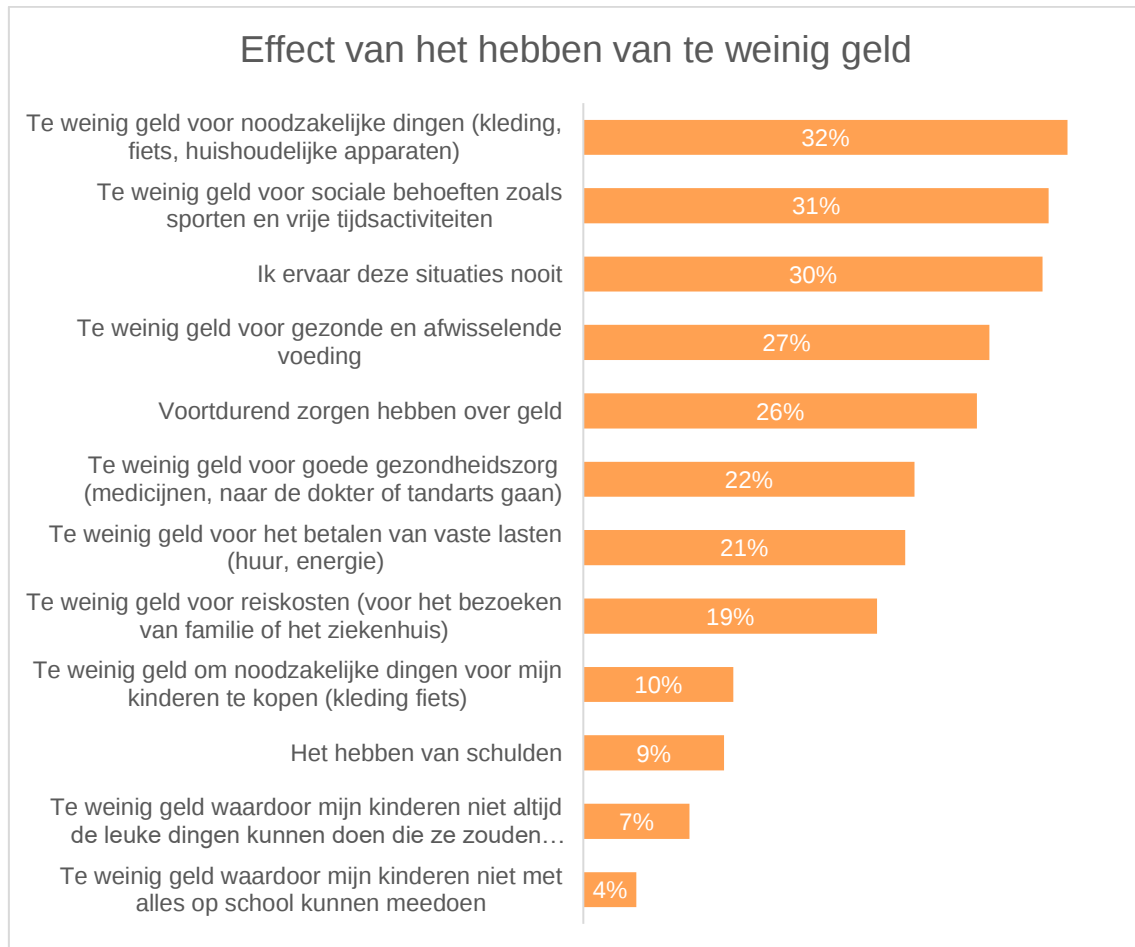

³⁵ Dit betekent dat deze vraag door 352 van de 461 respondenten is ingevuld.

Figuur B6.2 Redenen voor niet gebruik van de regelingen (n=15~150)³⁶**Aanvullingen op de redenen voor het niet gebruiken van regelingen (n = 32)**

Respondenten noemen bij de antwoordcategorie 'Anders' aanvullende redenen voor het niet-gebruiken van de regelingen. Een deel geeft aan moeite te hebben met lezen of de aanvraag niet zonder hulp te kunnen doen. Daarnaast zijn een aantal bang om de aanvraag verkeerd in te vullen of hebben ze een negatieve ervaring gehad in het verleden.

³⁶ Bij dit figuur konden de respondenten een reden geven voor het niet gebruiken van de regelingen. De meest genoemde categorie is 150 keer gekozen, de minst genoemde 15 keer.

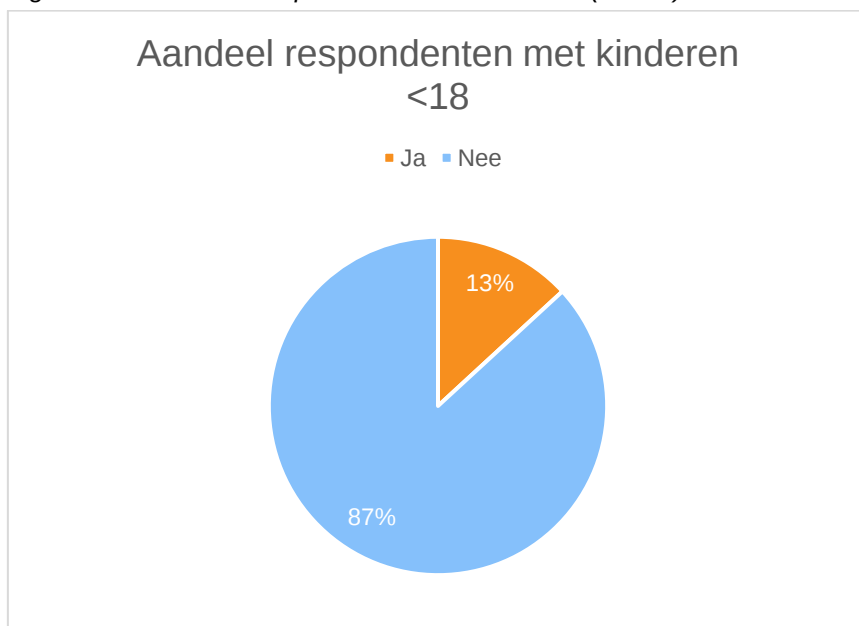
B6.3 Effecten van het hebben van te weinig geld (n=17~155)³⁷**Aanvullingen op de antwoorden**

Respondenten kregen de gelegenheid om hun antwoorden op de vraag toe te lichten. Een aantal respondenten geven aan **moeite te hebben met rondkomen**. Vaak kunnen zij net rondkomen maar houden zij geen geld meer over voor extra's, onverwachte kosten, reparaties of zorgkosten.

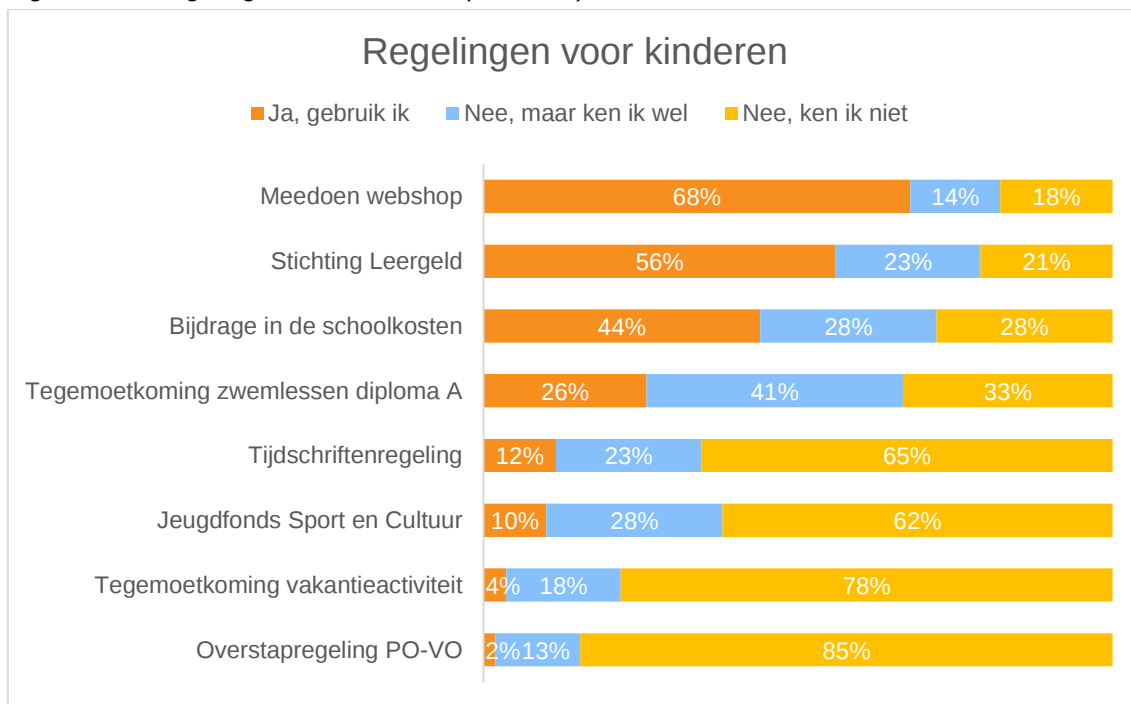
³⁷ Bij dit figuur konden de respondenten meerdere antwoorden aankruisen. Het minst genoemde antwoord is 17 keer gekozen, het meest genoemde antwoord 155 keer.

Regelingen voor kinderen

Figuur B6.4 Aandeel respondenten met kinderen (n=442)

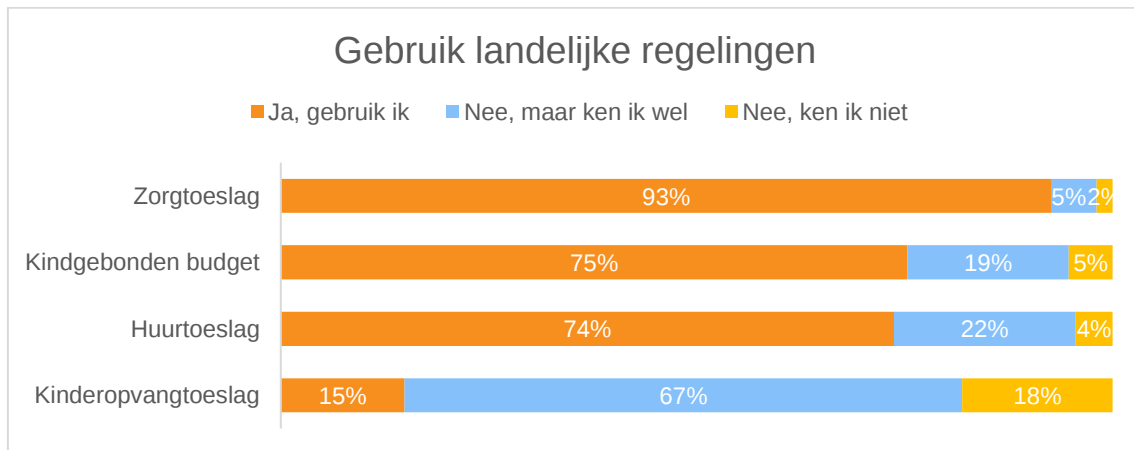
Figuur B6.5 Regelingen voor kinderen (n=53-56)³⁸

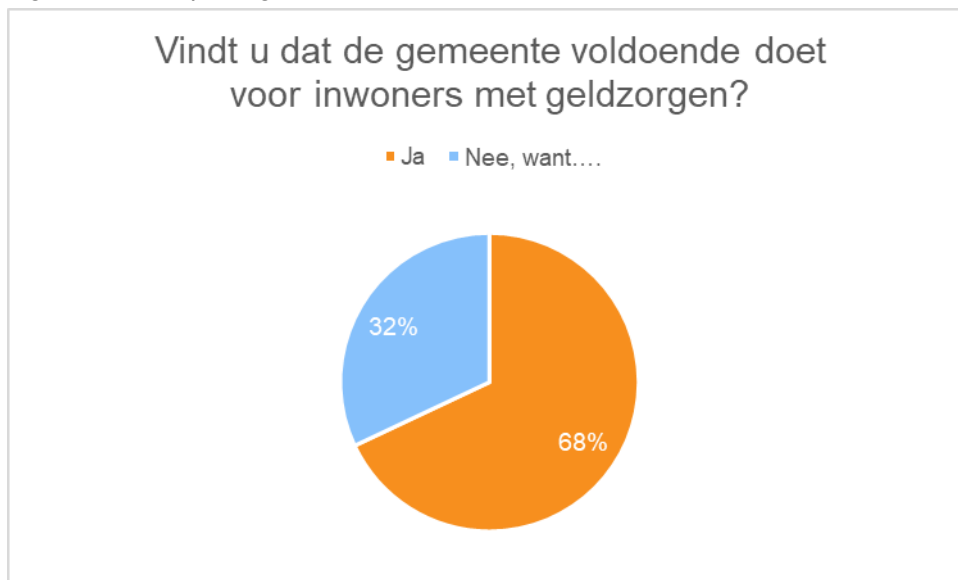
³⁸ Bij dit figuur konden de respondenten meerdere antwoorden aankruisen. Het minst genoemde antwoord is 53 keer gekozen, het meest genoemde antwoord 56 keer.

Aanbod en ondersteuning

Figuur B6.6 Gebruik landelijke regelingen (n=54~464)³⁹

Figuur B6.7 Hulpvraag inwoners

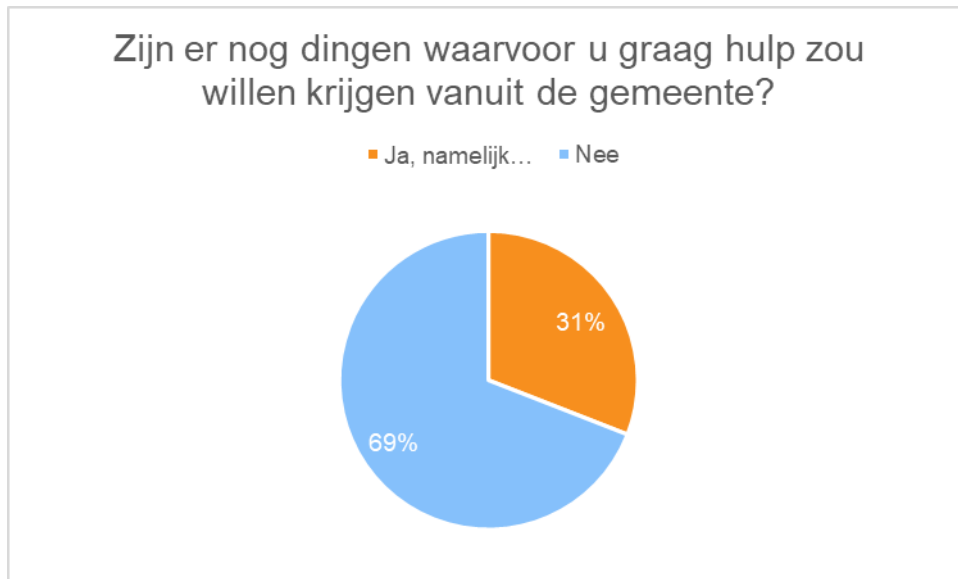

Toelichting de antwoorden

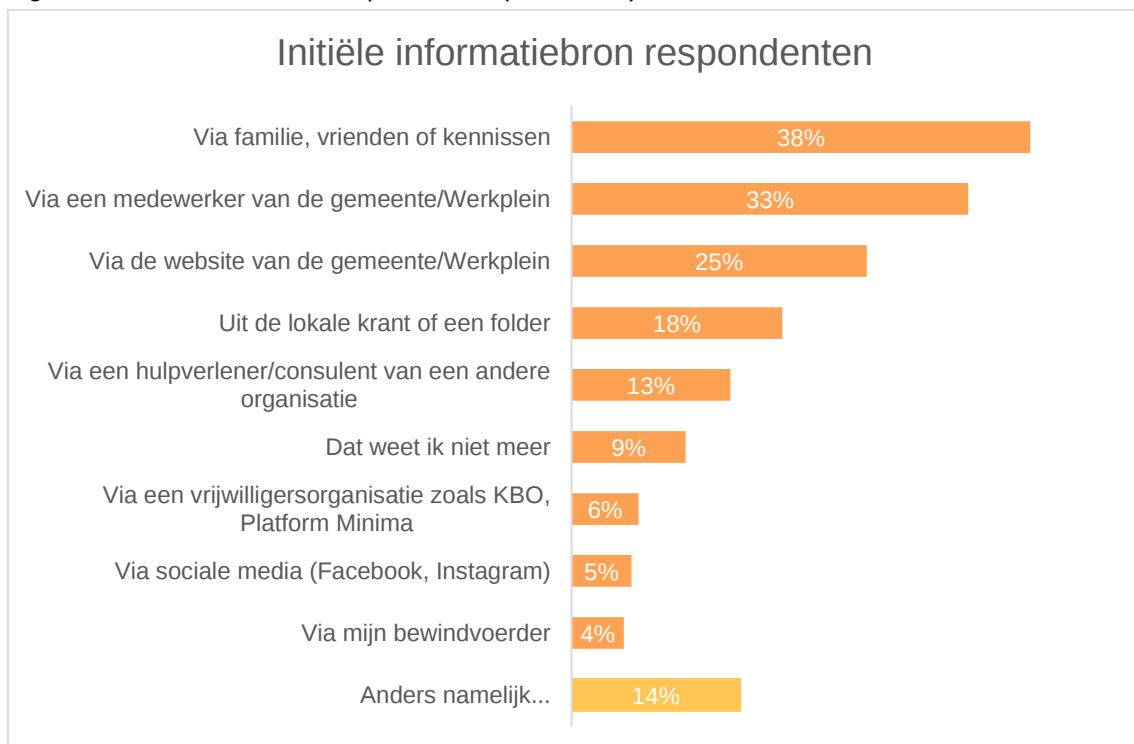
De meeste respondenten geven aan niet te weten waar de verbeterpunten liggen. Een aantal geeft aan verbeterpunten te zien binnen de **informatievoorziening** en het **aanvraagproces**. De regelingen zijn bijvoorbeeld niet voldoende bekend en het aanvraagproces wordt als ingewikkeld ervaren. Daarnaast wordt aangegeven dat **alles duurder wordt**, maar dat de bedragen niet omhoog gaan.

³⁹ De meest genoemde categorie is 445 keer gekozen, de minst genoemde 45 keer.

Figuur B6.8 Aanvullende hulpvraag

Hulp nodig voor... (n=136)

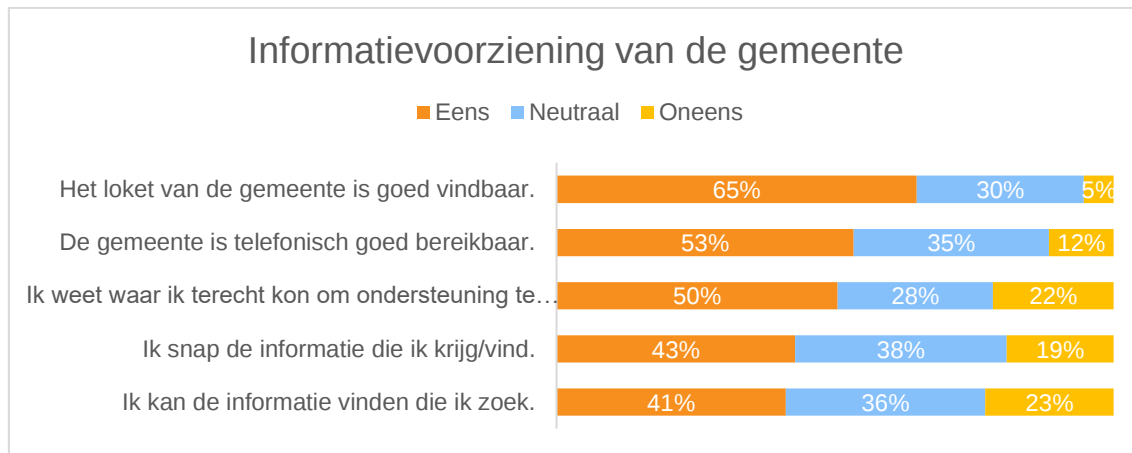
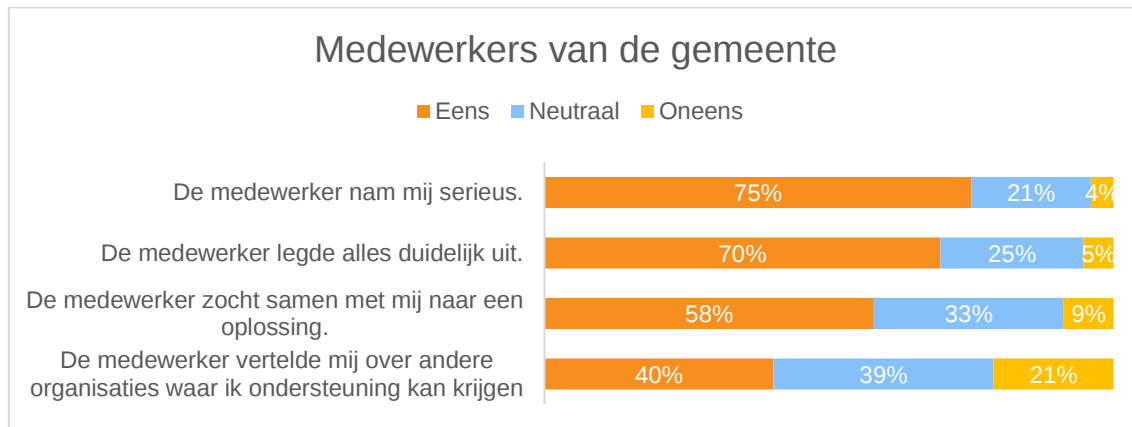
Respondenten geven aan hulp te willen bij **administratieve zaken**, bijvoorbeeld bij het invullen van formulieren. Daarnaast hebben respondenten behoefte aan **meer informatie** en zouden ze graag hulp willen bij het opbouwen van **sociale contacten**.

Informatie & contactFiguur B6.9 Informatiebron respondenten (n=20~160)⁴⁰

⁴⁰ Bij dit figuur konden de respondenten meerdere antwoorden aankruisen. Het minst genoemde antwoord is 20 keer gekozen, het meest genoemde antwoord 160 keer.

Anders, namelijk... (n=67)

Bij de antwoordoptie 'Anders' geven respondenten aan informatie via zelfonderzoek of via een overige hulpverlener (Wmo, overige organisaties) te hebben gekregen.

B6.10 Stellingen over informatievoorziening van de gemeente (n= 434 ~ 457)⁴¹**Figuur B6.11 Stellingen over de medewerkers van de gemeente (n=256~324)⁴²****Toelichting op de antwoorden**

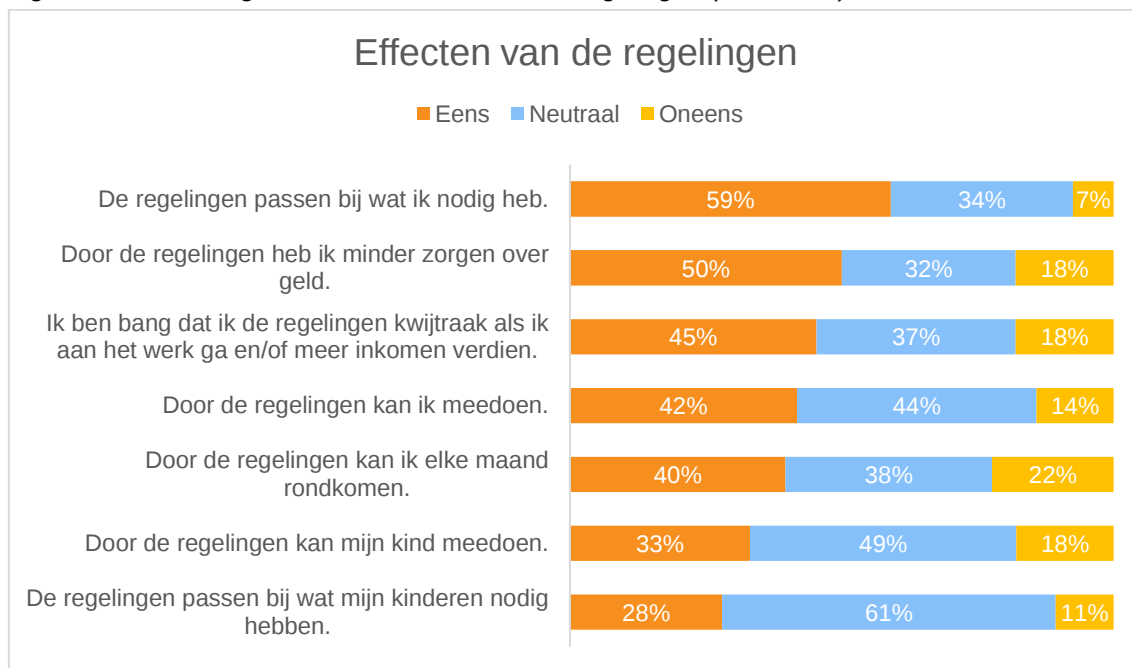
Een aantal respondenten geeft aan geen of weinig contact te hebben gehad met de gemeente. Daarnaast hebben een aantal meer behoefte aan regelmatig contact (met initiatief van de gemeente) om op de hoogte te blijven. Over het algemeen zijn de respondenten positief over de hulp maar dit kan verschillen per medewerker. Een enkele respondent wacht al een lange tijd op specifieke hulp of hebben een slechte ervaring gehad in het verleden.

⁴¹ De respons per vraag varieert tussen de 434 en 457 antwoorden.

⁴² De respons per vraag varieert tussen de 256 en 324 antwoorden.

Invloed van de regelingen

Figuur B6.12 Stellingen over de effecten van de regelingen (n=69~349)⁴³

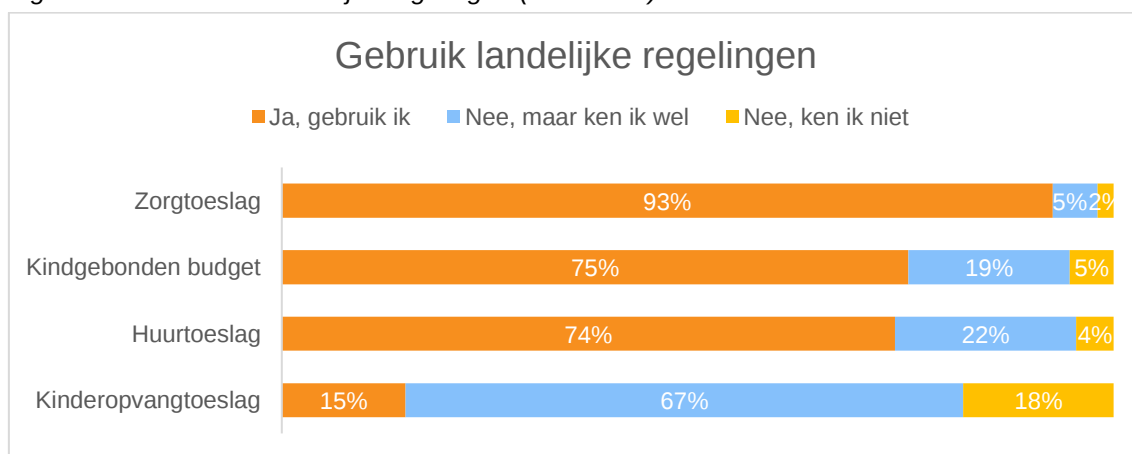

Toelichting op de antwoorden

Ondanks de regelingen geven een aantal respondenten aan het nog steeds moeilijk te hebben. Zij zijn erg dankbaar voor de energietoeslag die voor verlichting heeft gezorgd. Een aantal respondenten zijn met pensioen en geven aan het wel te kunnen redden.

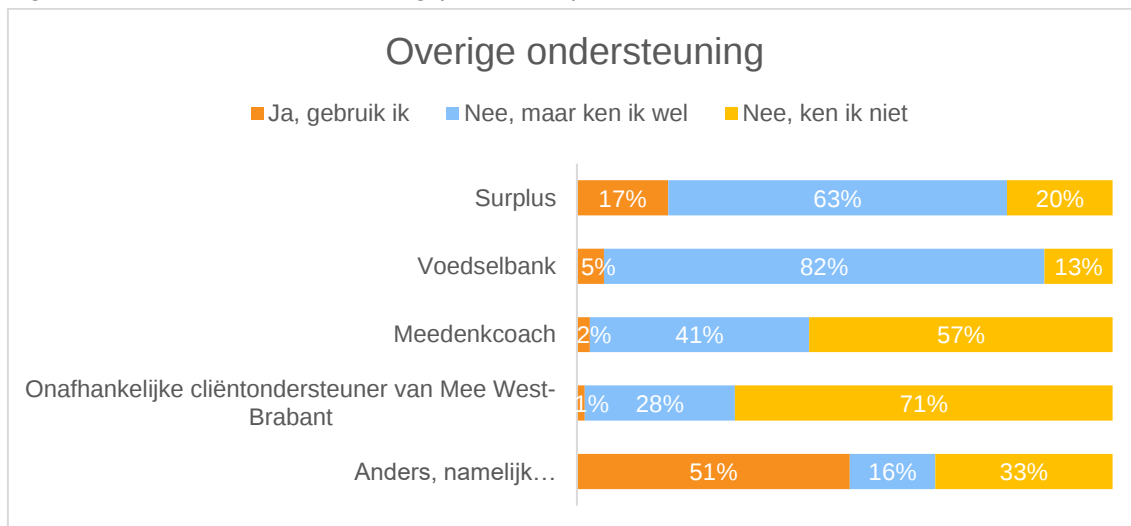
Andere ondersteuning

Figuur B6.13 Gebruik landelijke regelingen (n=54~464)⁴⁴

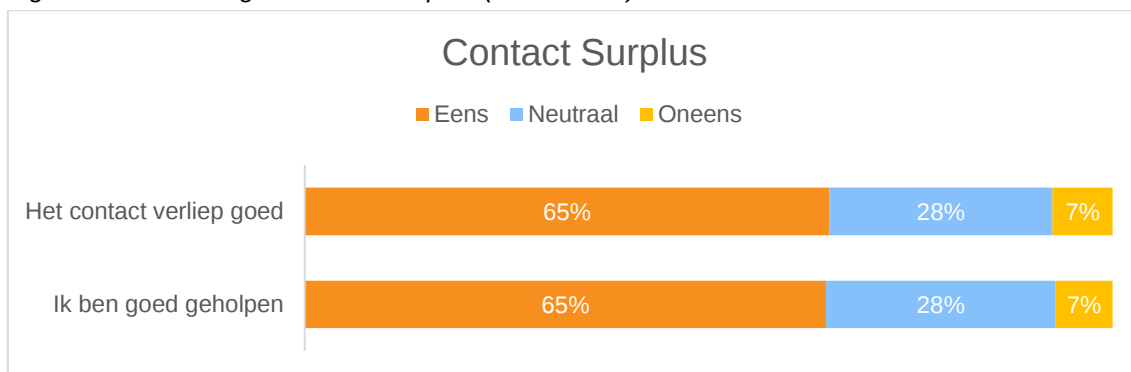

⁴³ Bij deze vraag konden de respondenten meerdere antwoorden aankruisen. Het minst genoemde antwoord is 69 keer gekozen, het meest genoemde antwoord 349 keer.

⁴⁴ Bij deze vraag konden de respondenten meerdere antwoorden aankruisen. Het minst genoemde antwoord is 54 keer gekozen, het meest genoemde antwoord 464 keer.

Figuur B6.14 Andere ondersteuning (n=414-446)⁴⁵**Anders, namelijk...**

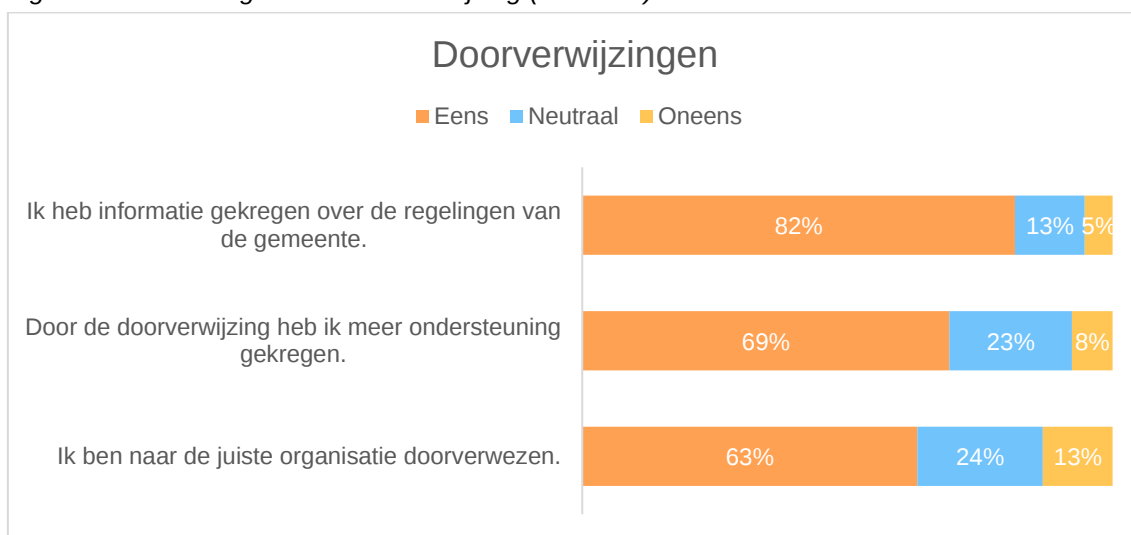
Bij de antwoordcategorie 'Anders' benoemen respondenten thuiszorg, cliëntondersteuning en overige hulpverleners als aanvullende ondersteuning.

Figuur B6.15 Stellingen contact Surplus (n=134-141)⁴⁶

⁴⁵ Bij deze vraag konden de respondenten meerdere antwoorden aankruisen. Het minst genoemde antwoord is 414 keer gekozen, het meest genoemde antwoord 446 keer.

⁴⁶ Bij dit figuur varieerde de respons per antwoord tussen 134 en 141.

Figuur 5.1.2. Doorverwijzing (n= 398)

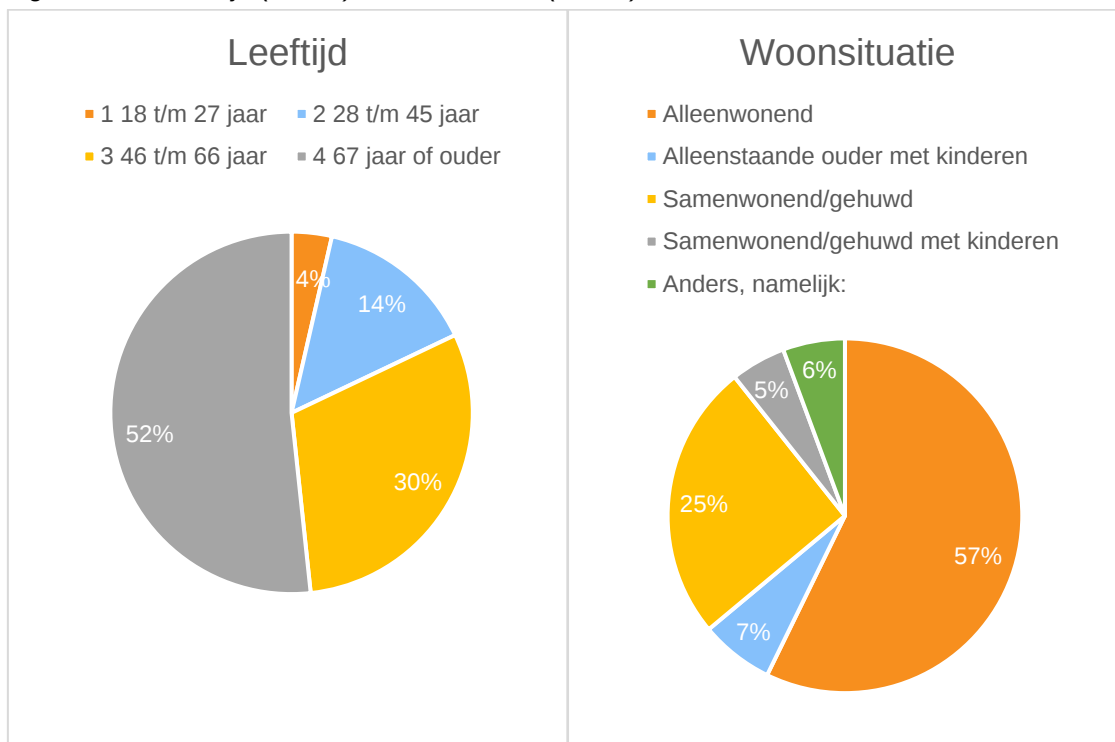
Figuur B6.16 Stellingen over doorverwijzing (n=40-44)⁴⁷**Toelichting (n=19)**

Bij de toelichting zijn er een paar respondenten ontevreden omdat hun probleem niet is opgelost, het veel energie kost en stress kan opleveren. Een aantal geven aan via een organisatie te zijn doorverwezen. Ook maken respondenten van de gelegenheid gebruik om zich positief te uiten tegenover de gemeente of een andere instantie.

⁴⁷ Bij deze vraag konden de respondenten meerdere antwoorden aankruisen. Het minst genoemde antwoord is 40 keer gekozen, het meest genoemde antwoord 44 keer.

Algemene vragen

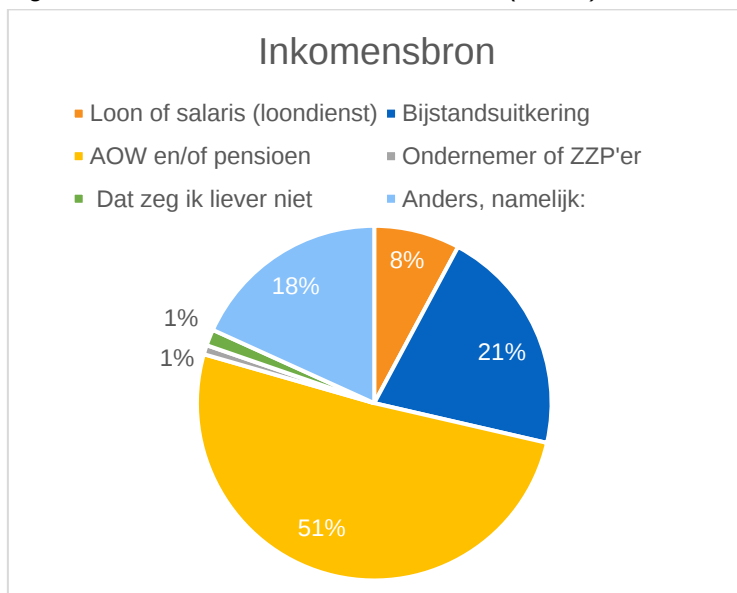
Figuur B6.17 Leeftijd (n=474) & Woonsituatie (n=477)

Anders (n=27)

Een aantal zijn inwonend bij familie of wonen in een woon/zorginstelling.

Figuur B6.18 Voornaamste inkomensbron (n=472)

Anders (n=85)

Andere inkomensvormen zijn WIA, Wajong, WAO of een uitkering van het UWV.

Tips en opmerkingen (n=186)

Een aantal respondenten maken van de gelegenheid gebruik om zich positief uit te laten over de gemeente en de ondersteuning die ze krijgen. Daarnaast wordt aangegeven dat de gemeente meer aan informatievoorziening zou kunnen doen. Ook vinden respondenten dat er meer kan worden meegedacht, beter kan worden geluisterd en meer maatwerk kan worden geleverd.

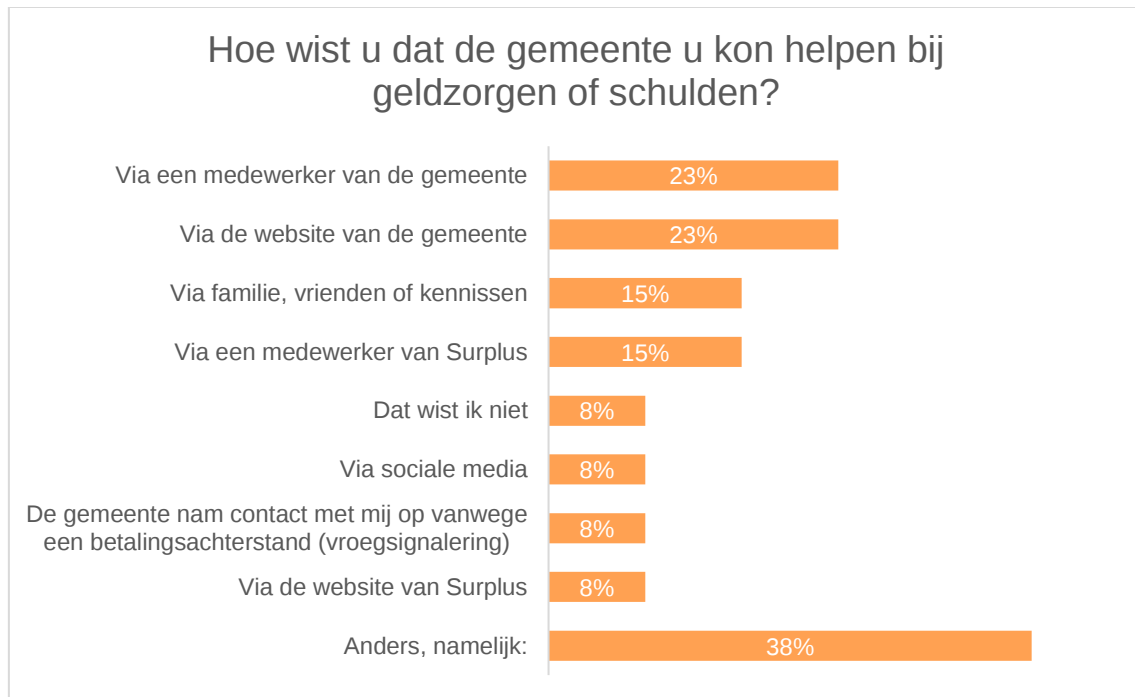
Bijlage 7: Resultaten behoeftepeiling doelgroep schuldhulpverlening

Respons

De vragenlijst is verstuurd naar 179 inwoners in de gemeente Etten-Leur. In totaal hebben we de antwoorden van 15 respondenten meegenomen (6 online en 9 op papier). Dat brengt de respons op 9 procent. De respons is onvoldoende om uitspraken te doen over de volledige doelgroep van huishoudens die gebruikmaken van schuldhulpverlening in de gemeente Etten-Leur. De resultaten van de behoeftepeiling zijn dus indicatief.

Schuldhulpverlening

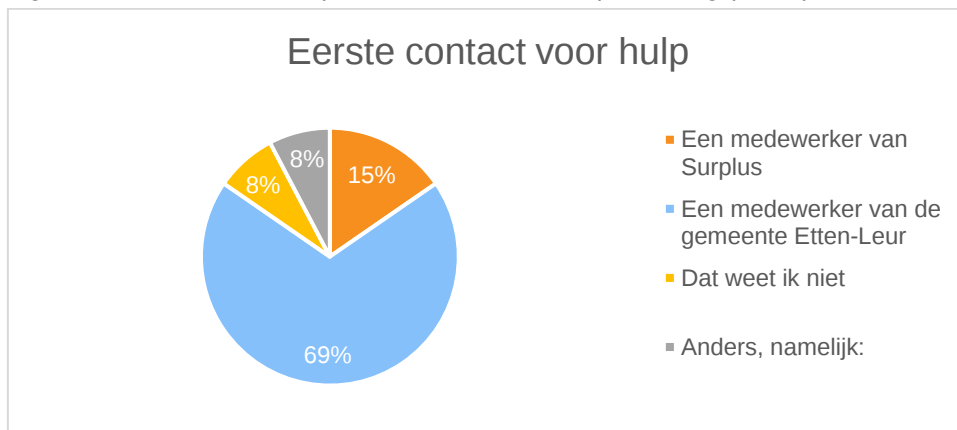
Figuur B7.1 Informatiebron (n= 13)

Anders, namelijk...

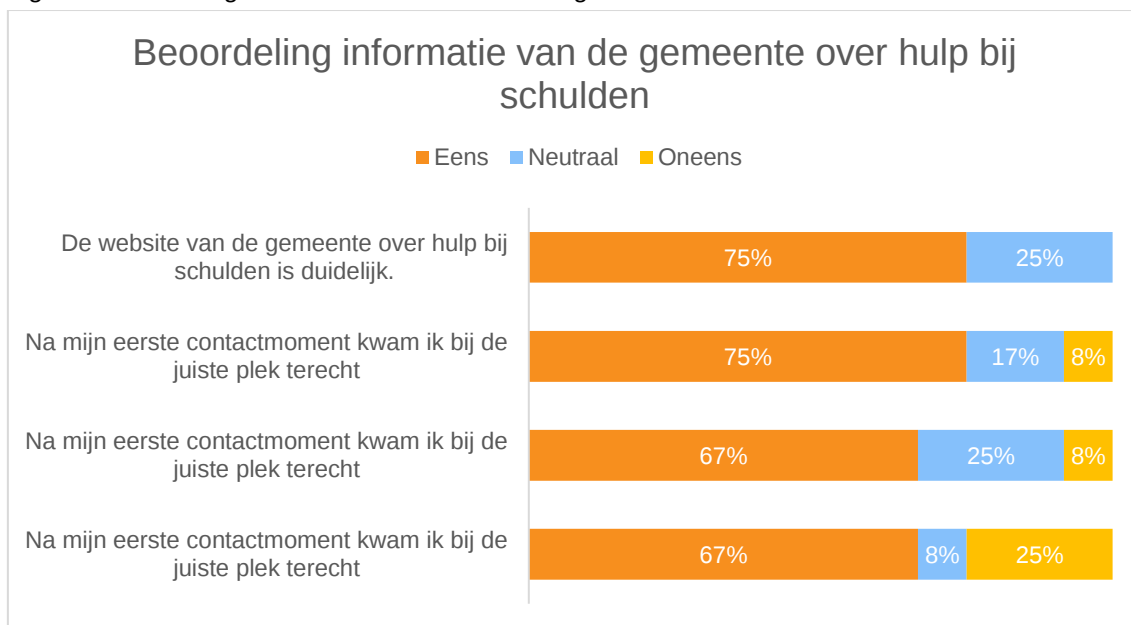
Respondenten noemen bij de antwoordcategorie 'Anders' dat ze op de hoogte van de dienstverlening van de gemeente zijn gekomen via eigen juridische kennis, eerder contact, bewind voering of de rechter.

Figuur B7.2 Eerste contactpersoon voor schuldhulpverlening (n= 13)

Anders, namelijk....

Een van de respondenten had het eerste contact via zijn of haar verzorgende verpleegkundige.

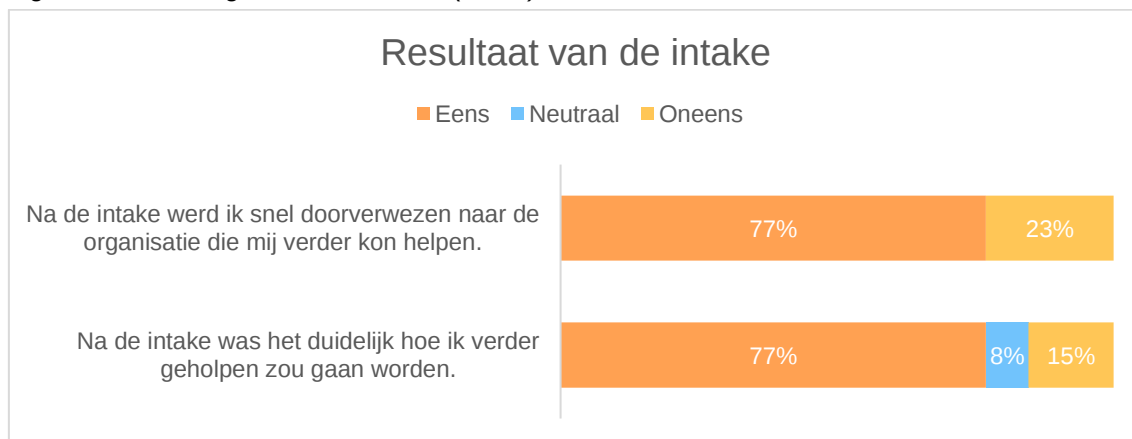
Figuur B7.3 Stellingen over informatievoorziening

Toelichting op de antwoorden

Als toelichting op hun antwoord noemen respondenten dat ze **niet weten waar ze moeten zijn** of dat de **informatie** lastig te vinden is. Ook werd aangegeven dat het moment van **contact** pas laat kwam.

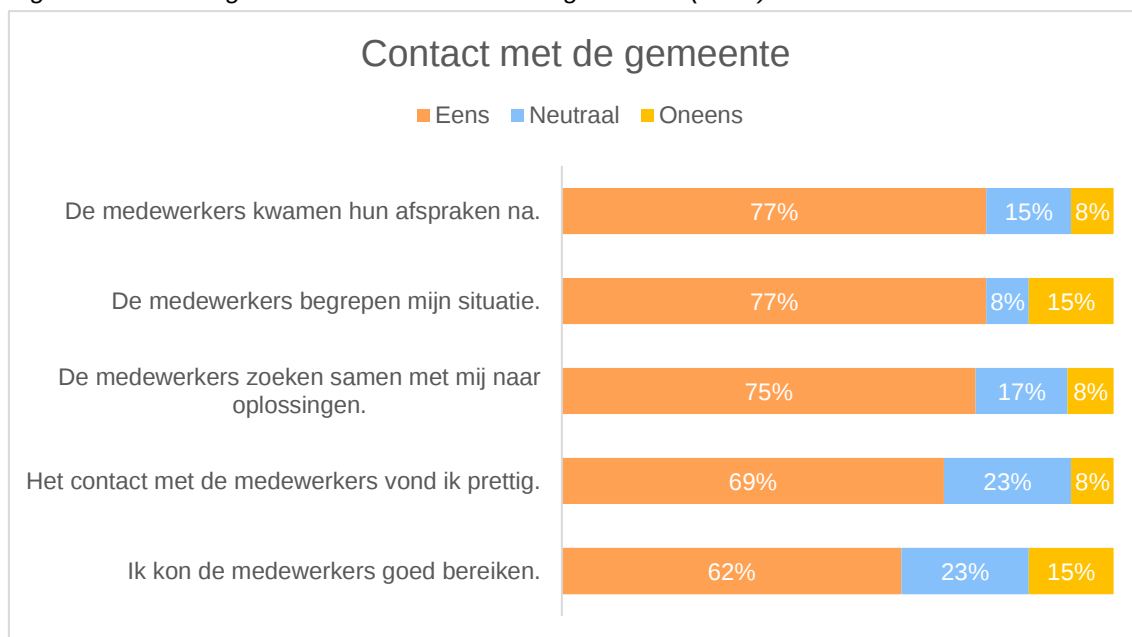
Intake

Figuur B7.4 Stellingen over de intake (n= 13)

Hulp van de gemeente

Figuur B7.5 Stellingen over het contact met de gemeente (n=13)

Tabel B7.1 Gemiddelde rapportcijfer Kwaliteit van de hulp & aansluiting bij de hulpvraag (n= 13)

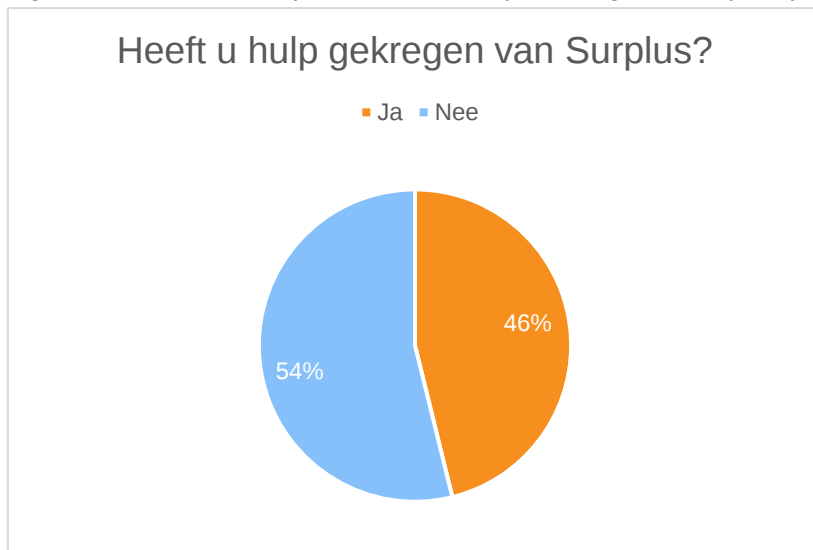
	Gemiddeld rapportcijfer	Aantal respondenten
Kwaliteit van de hulp		
Hoe goed is de hulp van de medewerker van de gemeente?	7,9	13
Aansluiting bij hulpvraag		
Hoe goed past de hulp bij wat u nodig heeft?	8,0	13

Toelichting op de antwoorden (n= 6)

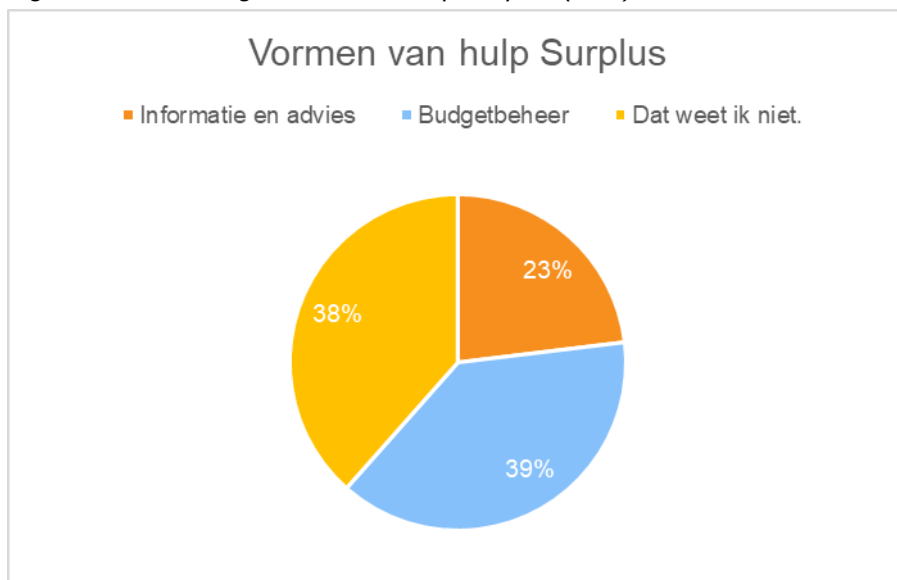
Een paar respondenten geven aan dat er verbeterpunten zijn binnen de **communicatie** (sneller reageren, betere bereikbaarheid). Daarnaast wordt door een van de respondenten vermeld dat de **hulp goed** was.

Hulp van Surplus

Figuur B7.6 Aandeel respondenten die hulp ontvangt van Surplus (n= 13)

Figuur B7.7 Ontvangen vorm van hulp Surplus (n= 6)

Figuur B7.8 Stelling over het contact tijdens de hulp van Surplus (n=6)

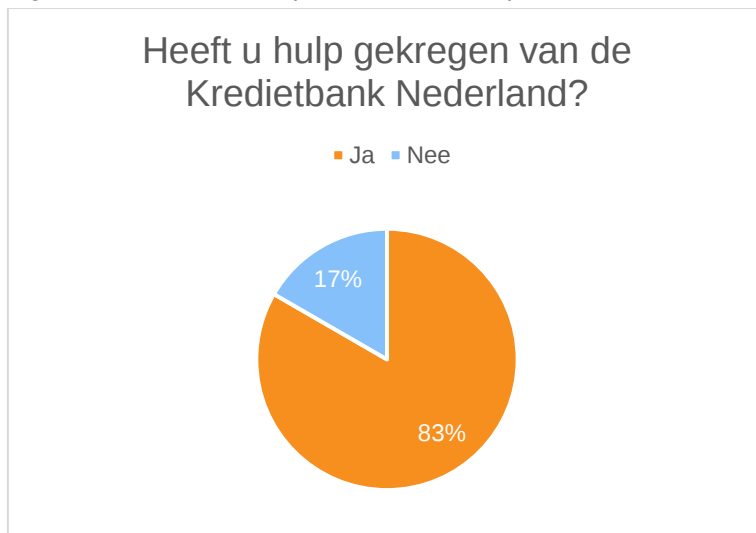

Tabel B7.2 Gemiddeld rapportcijfer Surplus (n= 6)

	Gemiddeld rapportcijfer	Aantal respondenten
Kwaliteit van de hulp <i>Hoe goed is de hulp die u krijgt van Surplus?</i>	8,5	6
Aansluiting bij hulpvraag <i>Hoe goed past de hulp bij wat u nodig heeft?</i>	8,5	6

Hulp van Kredietbank Nederland

Figuur B7.9 Aandeel respondenten dat hulp van Kredietbank Nederland gebruikt (n=12)

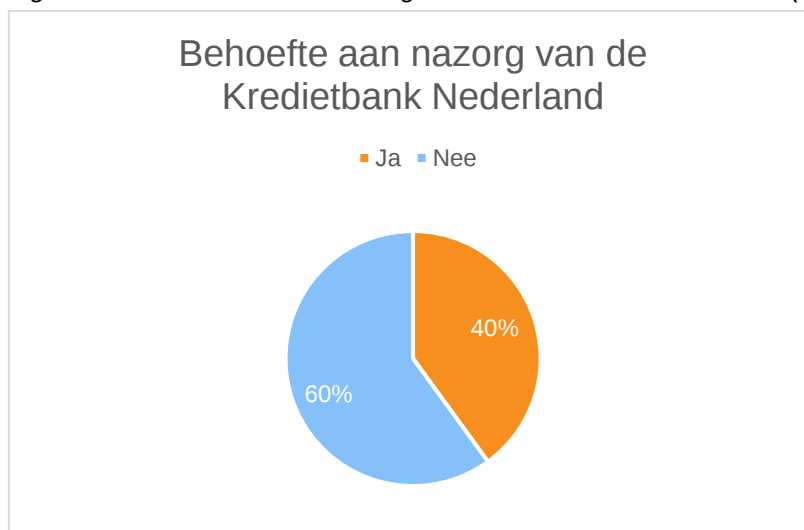

Figuur B7.10 Soort schuldhulp van de Kredietbank Nederland (n=10)

Anders, namelijk...

Een respondent noemt bij de antwoordoptie 'Anders' dat hij of zij een overeenkomst heeft afgesloten waarmee de schulden binnen 14 weken worden afgelost.

Figuur B7.11 Behoefte aan nazorg van de Kredietbank Nederland (n=10)

Tabel B7.3 Gemiddeld rapportcijfer Kredietbank Nederland (n= 10)

	Gemiddeld rapportcijfer	Aantal respondenten
Het contact		
Hoe tevreden bent u over het contact met de Kredietbank Nederland?	6,9	10

Kwaliteit van de hulp

Hoe goed is de hulp die u krijgt van de Kredietbank Nederland?

7,1

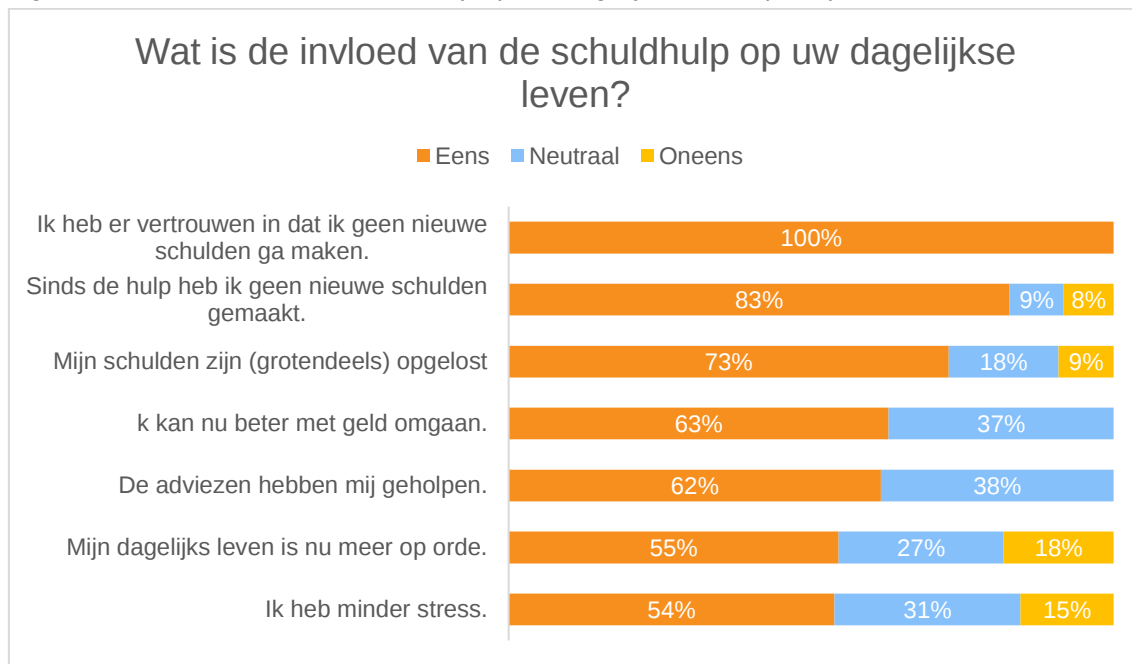
10

Toelichting op de antwoorden (n= 6)

In de toelichting benoemen een aantal respondenten de **lange looptijd** van het traject. Daarnaast wordt de **informatievoorziening** als verbeterpunt genoemd.

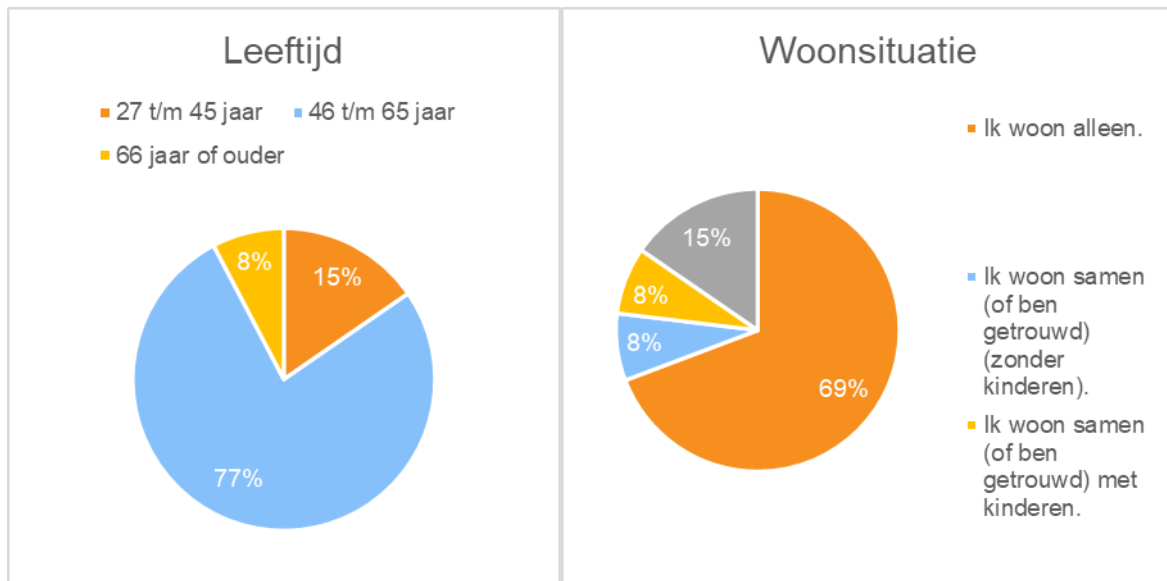
Invloed van de hulp

Figuur B7.12 Invloed van de schuldhulp op het dagelijkse leven (n=13)

Algemene vragen

Figuur B7.13 Leeftijd & woonsituatie (n=13)

Tips of opmerkingen (n= 5)

Respondenten kregen aan het einde van de vragenlijst de gelegenheid om tips of opmerkingen te geven. **Communicatie** wordt als verbeterpunt genoemd; er kan meer informatie worden gegeven en mensgerichter worden gewerkt. Op het gebied van ondersteuning geven de respondenten mee dat er meer ruimte voor **maatwerk** moet zijn.

Bijlage 8. Chronologische volgorde stukken voor de gemeenteraad.

Tabel B8.1 Stukken gemeenteraad, chronologisch

Wanneer	Wat	Toelichting
11-05-2020	Nota Armoede- en schuldenbeleid	In de raadsvergadering wordt de nota voor het integrale armoede- en schuldenbeleid van De6 gemeenten besproken. In dit beleidsplan zijn vier speerpunten op het gebied van armoede en schulden opgesteld. Voor dit voorstel worden geen extra financiële middelen gevraagd. De raad is akkoord gegaan met dit voorstel.
06-07-2020	Kadernota 2021-2024	De kadernota 2021-2024 is door de raad besproken en op 6 juli 2020 aangenomen. Per domein zijn doelstellingen geformuleerd, waaronder de doelstellingen voor het sociale domein en de Participatiewet. Hierin wordt aangekondigd dat er een tekort is op de lopende begroting van het sociale domein. Hierover wordt met de raad gedebatteerd.
14-12-2020	2 ^e bestuursrapportage 2020 Werkplein	In de bestuursrapportage wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van de werkzaamheden van Werkplein en de bijbehorende kosten. Hierbij gaat extra aandacht uit naar de gevolgen van de Coronacrisis.
	Analyse en prognose coronagevolgen	In de analyse en prognose wordt ingegaan op de gevolgen van de coronacrisis voor het klantenbestand van Werkplein. Hierin wordt aangegeven dat er rekening moet worden gehouden met een bestandstoename.
01-02-2021	Verordening beslistermijn schuldhulpverlening	Het voorstel is om de beslistermijn voor de schuldhulpverlening op 8 weken te zetten en de verordening aan te passen. De raad is hiermee akkoord gegaan.
05-07-2021	Kadernota 2022-2025	De kadernota 2022-2025 is door de raad op 5 juli 2021 vastgesteld. De doelstellingen voor de Participatiewet zijn vrijwel gelijk gebleven aan de doelstellingen van 2020. Er wordt aangegeven dat er in 2021 een volgende burgerpeiling gaat plaatsvinden.
08-11-2021	Begroting 2022	De begroting 2022 is op 11 november 2021 vastgesteld door de raad. In de begroting worden de doelstellingen die eerder zijn geformuleerd in de Kadernota verder toegelicht.
24-01-2022	2 ^e bestuursrapportage 2021 Werkplein	De raad heeft tijdens de raadsvergadering kennisgenomen van de bestuursrapportage 2021 van het Werkplein. Stapsgewijs wordt gekeken of de doelstellingen die in samenwerking met De6 gemeenten en het Werkplein zijn opgesteld zijn behaald.
11-07-2022	Kadernota 2023-2026	De doelstellingen van de kadernota op het gebied van de Participatiewet zijn gelijk aan die van 2021. De voornaamste ontwikkeling op het gebied van armoedebestrijding is de introductie van de Voorzieningenwijzer.
07-11-2022	Begroting 2023	In de begroting worden de doelstellingen op het gebied van armoede- en minimabeleid en de financiële ontwikkeling hiervan benoemd. Wegens de toenemende armoedeproblematiek wordt er een beperkte uitbreiding van de formatie en het budget opgenomen.
10-11-2022	College Uitvoeringsprogramma 2022-2026	In het college uitvoeringsprogramma (CUP) zijn de plannen voor de collegeperiode 2022-2026 vastgesteld, waaronder de plannen op het gebied van minima- en

		armoedebeleid. Het CUP is op 10 november 2022 door de raad vastgesteld.
04-05-2023	Raadsbrief extra budget Surplus	Informatie over de wijze waarop Surplus het extra geld (100.000) wil inzetten. Namelijk op het gebied van maatschappelijk werk, meedenkcoaches, geld & recht en informele zorg. Deze teams werken nauw samen met elkaar op het gebied van armoede. Er wordt onder andere ingezet op verlichting caseload, kunnen inspelen op extra vraag waardoor wachtlijsten worden voorkomen, organisatie themabijeenkomsten, samenwerking met andere netwerkpartners en het opstarten van nieuwe (preventieve) projecten.
10-07-2023	Kadernota 2024-2027	De kadernota 2024-2027 is op 10 juli 2023 door de raad aangenomen. Per domein zijn doelstellingen geformuleerd, waaronder de doelstellingen voor het sociale domein en de Participatiewet. In deze kadernota wordt op gebied van het minima- en armoedebeleid dezelfde doelstellingen gehanteerd als in het College
06-11-2023	Begroting 2024	Uitvoeringsprogramma 2022-2026
6-12-2023	Informatiebrief Rekenkamer	Informatiebrief stand van zaken onderzoek schuldhulpverlening annex armoedebeleid, Rekenkamer West-Brabant
22-01-2024	2 ^e en 3 ^e bestuursrapportage 2023 Werkplein	De raad heeft tijdens de raadsvergadering kennisgenomen van de bestuursrapportage 2023 van het Werkplein.
12-02-2024	Energie armoede	Vraag om de tussenevaluatie van de klussendienst energie armoede, gesteld door de fractie D66
17-04-2024	Voorzieningenwijzer	Raadsbrief over de ingebruikname van de Voorzieningenwijzer.

Bijlage 9. Systematiek Armoede Index (doelgroep geen of laag vermogen)

De Armoede Index is een door KWIZ ontwikkeld analysemodel, waarbij we inzicht verschaffen in de omvang en samenstelling van de armoededoelgroep (naar huishoudens en inkomenscategorieën) en het bereik van de minimaregelingen. De Armoede Index is samengesteld op basis van een combinatie van gemeentelijke gebruiksgegevens, geëxtrapoleerde CBS-gegevens en door ons ontwikkelde kengetallen op basis van ervaringscijfers bij andere gemeenten. Belangrijke toevoeging is dat we rekening houden met de vermogens en derhalve op deze wijze alleen inzoomen op de doelgroep die in aanmerking komt voor de minimaregelingen (oftewel de groep met een vermogen binnen de grenzen van de Participatiewet). Het aantal minimahuishoudens is bepaald op peildatum 1-1-2023.

We inventariseren op basis van de door ons bewerkte CBS-informatie het aantal huishoudens in de gemeente met een inkomen tot 100%, 110%, 120% en 130% van het Wettelijk sociaal minimum (Wsm), met geen of een laag eigen vermogen. Een van de 'controles' op de cijfers die we doen is kijken naar het aandeel dat bijstandsgerechtigden vormen binnen de totale minimapopulatie. Het aantal bijstandsgerechtigden is immers een feit en een openbaar cijfer en dus een goede manier om de schatting te controleren. Vanuit onze ervaring met data-onderzoek binnen het armoedebeleid weten we binnen welke bandbreedte de verhouding bijstandsgerechtigden/ niet-bijstandsgerechtigden moet liggen.

Ook kijken we naar het totaal aantal huishoudens met de AOW-leeftijd in de gemeente. Is dit dusdanig hoog of laag waardoor te verwachten is dat dit invloed heeft op de minimahuishoudens met een dergelijke leeftijd?

Voor de vermogenstoets gebruiken we door KWIZ opgevraagde cijfers van het CBS over de verdeling van hoog en laag vermogen onder huishoudens (65-minners en 65-plussers) met een laag inkomen in de gemeente.

Bijlage 10. Wettelijk kader armoedebelaid

In deze bijlage staat het landelijk beleidskader weergegeven voor het armoedebelaid.

Gemeenten hebben een zorgplicht voor hun inwoners op het gebied van welzijn en sociale zaken. De Participatiewet (2015) biedt gemeenten een wettelijk kader voor maatregelen die zijn gericht op de inkomenssituatie van inwoners. Daarbij vullen nationale en lokale regelingen elkaar aan. Geldzorgen hebben een negatief effect op het welzijn van inwoners, bijvoorbeeld doordat ze deelname aan de samenleving belemmeren en tot stress leiden. Met armoedebelaid, werktoeleiding (Participatiewet), door ondersteuning op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en met correcte uitvoering van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening kunnen gemeenten hun zorgplicht invullen.

De Participatiewet draagt gemeenten op te voorzien in een bijstandsuitkering, waarvan het Rijk de hoogte en de criteria bepaalt. Gemeenten krijgen hiervoor deels financiële compensatie. Het Rijk verwacht van gemeenten dat ze maatwerk bieden bij de bestrijding van armoede en de arbeidsactivatie. Met de Participatiewet hebben ze daarvoor meer beleidsruimte gekregen dan ervoor:

- De regeling voor individuele bijzondere bijstand voor daadwerkelijk gemaakte kosten is verruimd: bijzondere bijstand wordt niet meer categoriaal verstrekt maar wordt nu verstrekt op basis van de te maken noodzakelijke kosten;
- Er is extra aandacht voor gezinnen met kinderen, werkenden met een laag inkomen en ouderen met een klein pensioen. Dit houdt in: meer ruimte voor een aanvullende zorgverzekering of een pas voor culturele en maatschappelijke voorzieningen en sport;
- Mensen die langdurig moeten rondkomen van een laag inkomen (zonder zicht op verbetering), krijgen een jaarlijkse toeslag op individuele basis: de individuele inkomenstoeslag.

In de Participatiewet is vastgelegd dat de gemeente een aantal miniregelingen moet aanbieden. Hieronder vallen de (algemene) bijstand, de Individuele inkomenstoeslag, de Individuele studietoelage, loonkostensubsidie en bijzondere bijstand. In het uitvoeren van deze regelingen heeft de gemeente weinig bewegingsruimte, maar heeft wel als taak om bepaalde lokale maatwerkvoorzieningen te treffen. Voorbeelden hiervan zijn het beoordelen van de noodzaak van kosten voor de bijzondere bijstand en het vaststellen van de hoogte en doelgroep van de Individuele inkomenstoeslag.

Daarnaast heeft de gemeente als plicht verordeningen vast te stellen met daarin regels voor een tegenprestatie van de bijstand, voor het niet nakomen van verplichtingen, voor de manier van arbeidsinschakeling en wie hier ondersteuning bij krijgt, en voor het aanbieden van beschut werk. Hierbij heeft de gemeente enige bevoegdheid om deze regels zelf vast te stellen.

Elke gemeente in Nederland maakt aanspraak op een extra bedrag vanuit het Rijk om armoede onder kinderen te bestrijden. Dit bedrag dient uitsluitend in te worden gezet ten behoeve van kinderen, en de waarde daarvan dient in natura te worden verstrekt. Daarnaast is er vanaf 2022 extra geld beschikbaar gekomen voor financiële educatie in het onderwijs en voor maatschappelijke organisaties die kinderarmoede bestrijden.

Bijlage 11. Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) regelt de taken en bevoegdheden van gemeenten voor het nemen van maatregelen, gericht op inwoners met schulden. De wet stelt dat de gemeente doelen moet formuleren voor integrale schuldhulpverlening en hulpvragers moeten aan bepaalde eisen voldoen.

Schuldhulpverleningsbeleid en armoedebestrijding hebben raakvlakken met elkaar en tegelijkertijd zijn er duidelijke verschillen. De samenhang is op het eerste gezicht duidelijk: meer dan de helft van de huishoudens in de schuldhulpverlening heeft een bijstandsuitkering.⁴⁸

Echter, circa 30% van de groep huishoudens in de schuldhulpverlening heeft een inkomen dat hoger ligt dan de bijstandsnorm. Problematische schuldsituaties ontstaan onder andere door onverwachte gebeurtenissen als een scheiding of ontslag. Maar ook wordt voor een toenemende groep huishoudens de samenleving te complex: een wirwar aan inkomensondersteunende regelingen met eigen regels en ingewikkelde formulieren kan mensen in de problemen brengen, bijvoorbeeld wanneer toeslagen te hoog blijken en terugbetaald moeten worden.^{49 50}

De gemeente is verantwoordelijk voor de schuldhulpverlening, maar mag deze mandateren aan een instantie (zoals de Kredietbank). De gemeente (of het gemandateerde orgaan) moet volgens de Wgs een plan opstellen voor integrale schuldhulpverlening voor een periode van 4 jaar. In dit plan moet worden vastgelegd wat de beoogde resultaten zijn en hoe de kwaliteit van integrale schuldhulpverlening wordt gewaarborgd, evenals verdere invulling van de schuldhulpverlening zoals de wachttijd en hoe wordt omgegaan met kinderen van schuldenaars. De gemeente heeft hierbij de bevoegdheid om de schuldhulpverlening zelf verder in te richten.

Per 1 januari 2021 is de Wgs gewijzigd en maakt onderdeel uit van het actieplan Brede Schuldenaanpak. De wijziging heeft gemeenten meer mogelijkheden gegeven om persoonsgegevens van inwoners met betalingsachterstanden in een vroeg stadium uit te wisselen met woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars. Hierdoor krijgen gemeenten mensen met schulden tijdig in beeld en kunnen zij schuldhulpverlening aanbieden (Bron: Rijksoverheid). Na de wetswijziging mogen hulpverleners op basis van signalen over betalingsachterstanden uit eigen beweging schuldhulp aanbieden. Op elk signaal moet een uitnodiging volgen, hoewel de hulp wel afgeslagen mag worden (Bron: Rijksoverheid). Deze signalen worden doorgegeven door de vaste lastenpartners wanneer er sprake is van enkele maanden betalingsachterstand (een vroegsignaleringssignaal). Schulden kunnen zo eerder gesignaleerd en aangepakt worden. Gemeenten moeten zelf een convenant afsluiten met de vaste lastenpartners.

Het uitwisselen van gegevens tussen gemeenten en instanties is nu ook al mogelijk, deze wetswijziging maakt dit enkel makkelijker. Zo wordt in de wet duidelijk aangegeven dat gemeenten als taak hebben om schulden te verhelpen en voorkomen. Dit kan vervolgens weer worden aangedragen als grond voor het uitwisselen van persoonsgegevens in het kader van de Algemene verordening gegevensbescherming (Avg). Op deze manier kunnen gegevens worden uitgewisseld zonder uitdrukkelijke toestemming van de cliënt. Het gaat hierbij dan wel uitsluitend om NAW-gegevens en het betreffende vroegsignaleringssignaal.

⁴⁸ Jaarcijfers NVVK 2015, www.nvbk.eu

⁴⁹ Panteia, *Huishoudens in de rode cijfers*, 2015

⁵⁰ Berenschot, *Evaluatierapport Wet gemeentelijke schuldhulpverlening*, 2016

Bijlage 12 Onderzoek naar armoedebeluid Etten-Leur 2017 door Rekenkamer West-Brabant

In 2017 heeft de Rekenkamer West-Brabant ook een onderzoek laten uitvoeren naar het armoedebeluid in de gemeente Etten-Leur. De hoofdvraag van dat onderzoek luidde: *“In hoeverre is het armoedebeluid bij de gemeente als doeltreffend en doelmatig aan te merken?”*

In dit onderzoek zijn verschillende aanbevelingen gedaan. In het onderstaande staan deze thematisch op een rij.

Samenhang beleid Rijk en gemeente

- **Aanbeveling 2017:** alhoewel de Rekenkamer beseft dat de mogelijkheden tot betere afstemming op het niveau van de gemeente beperkt zijn wordt wel geadviseerd om jaarlijks bij het verschijnen van de Miljoenennota de daarin voorgenomen beleidsmaatregelen te analyseren en te bezien of en in hoeverre deze van invloed kunnen zijn op het gemeentelijk beleid.
- **Bevinding onderzoek 2024:** de gemeente geeft aan zich breed te oriënteren. In het onderzoek is niet expliciet aandacht gevraagd of de oriëntatie op de miljoenennota daar onderdeel van uitmaakt.

Samenhang binnen gemeentelijk beleid

- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd wordt om te komen tot een kadernota armoedebeluid, en in die beleidsnota en de beleidsnota WMO expliciet in te gaan op de onderlinge samenhang en afstemming in beleid.
- **Bevinding onderzoek 2024:** de gemeente heeft samen met De6 gemeenten een kadernota opgesteld. In deze nota wordt ook breder naar het sociaal domein gekeken.

Activerend beleid

- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd wordt om in aanvulling op de voorgaande aanbeveling tevens te komen tot afstemming en samenhang tussen het armoedebeluid en het beleid met betrekking tot de Participatiewet, het economisch beleid en het onderwijsbeleid.
- **Bevinding onderzoek 2024:** de gemeente heeft samen met De6 gemeenten een kadernota opgesteld. In deze nota wordt ook breder naar het sociaal domein gekeken.

Curatief beleid

- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd wordt kennis te nemen van de aanbevelingen van het Nibud en deze te betrekken bij de verdere ontwikkeling van het minimabeleid: de aanbevelingen van het Nibud waren:
 - o te inventariseren of het mogelijk is om binnen de individuele inkomenstoeslag rekening te houden met het verschil in kosten tussen paren met jonge en oudere kinderen (gezinnen met oudere kinderen zouden een hoger bedrag toegekend kunnen krijgen. Op dit moment is het bedrag voor paren al hoger dan dat van eenoudergezinnen);
 - o **Bevinding onderzoek 2024:** de bedragen zijn niet aangepast.
 - o de gemeente geeft de mogelijkheid voor een tegemoetkoming voor sportieve en/of sociaal culturele activiteiten aan volwassenen. De maximale bijdrage voor een volwassene is nu gelijk aan de maximale bijdrage voor een jong kind. Nibud adviseert om te onderzoeken of deze bijdrage voor volwassenen gelijk getrokken kan worden aan het bedrag voor een ouder kind.
 - o **Bevinding onderzoek 2024:** de bedragen zijn gelijk getrokken.

Bereik regelingen

- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd wordt om een communicatieplan op te stellen om het bereik binnen de doelgroepen te verbeteren.
- **Bevinding onderzoek 2024:** er is geen communicatieplan opgesteld.
- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd wordt om maatschappelijke organisaties doorlopend te informeren over (wijzigingen in) het aanbod van regelingen en afspraken te maken over de wijze van signalering en doorverwijzing.

- **Bevinding onderzoek 2024:** de organisaties geven aan nog niet goed op de hoogte te zijn van (wijzigingen) in het gemeentelijk beleid. Dit blijft een punt van aandacht.

Preventief beleid

- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd om binnen de ontwikkeling van een integrale aanpak binnen het sociaal domein ook na te gaan of en in hoeverre financiële problematiek onderdeel uitmaakt van een bredere problematiek, en langs aanpak van die problematiek tot een oplossing kan worden gebracht.
- **Bevinding onderzoek 2024:** er is geen integrale aanpak ontwikkeld. Het Elz-loket is wel een belangrijke toegang voor inwoners en hier wordt wel breder gekeken.
- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd wordt om binnen de bredere aanpak in het sociaal domein ook te voorzien in aanbod van cursussen voor het aanleren van financiële vaardigheden.
- **Bevinding onderzoek 2024:** in de gemeente Etten-Leur is nu een aanbod voor budgetcursussen en budgetbegeleiding

Positie raad

- **Aanbeveling 2017:** Geadviseerd wordt om doelen en doelgroepen van het armoedebeleid zodanig te concretiseren dat hiermee richting wordt gegeven aan het beleid en door een daarop afgestemde informatievoorziening controle op het behalen van de doelen mogelijk wordt gemaakt.
- **Bevinding onderzoek 2024:** De concretisering heeft niet plaatsgevonden en er is geen actieve controle op de gestelde doelen.

Bijlage 13. Vergelijking Etten-Leur met regiogemeenten

In deze bijlage wordt de gemeente Bergen op Zoom nader vergeleken met de regiogemeenten. Dit doen we op basis van de regelingen die de gemeente heeft rond armoedebelaid.

Tabel B13.1 Etten-Leur ten opzichte van Drimmelen, Bergen op Zoom en Roosendaal

Regeling	Inkomensgrens Etten-Leur	Verschil met: Drimmelen Bergen op Zoom en Roosendaal	Bereik Etten-Leur 2022	Bereik Bergen op Zoom	Bereik Drimmelen 2022	Bereik Roosendaal 2022
Individuele bijzondere bijstand	120%	Drimmelen: 100% Bergen op Zoom: 120% Roosendaal: 120%	26%	16%	45%	18,5%
Kwijtschelding gem. belastingen	100%	Drimmelen 100% Bergen op Zoom: 100% Roosendaal: 100%	97%	100%	52,6%	73,7%
Individuele inkomenstoeslag (referteperiode)	101%, 3 jaar	Drimmelen: 100%, 3 jaar Bergen op Zoom: 120%, 3 jaar Roosendaal: 101%, 3 jaar	61%	55%	21%	40%
Collectieve zorgverzekering	120%	Drimmelen: 120% Bergen op Zoom: 120% Roosendaal: 120%	66%	77%	21%	55%
Meedoen Webshop	130%	Drimmelen: 120% gratis sporten en 100% gratis bieb abonnement Bergen op Zoom: 120%, Roosendaal: 100% Volwassenfonds	33%	5%	Sport: 4,8% Bibliotheek: 1,3%	-
Energietoeslag	130%	Drimmelen: onbekend Bergen op Zoom: 130% Roosendaal 130%	83%	100%	55%	60%
Stichting Leergeld	130%	Drimmelen: situatieafhankelijk Bergen op Zoom: 130% Roosendaal: 120%	43%	43%	Onbekend	35%